

Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland fylkeskommune skoleåret 2021/2022

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Om tilstandsrapporten	7
Kilder og begreper	7
Spesielle hendelser skoleåret 2021-2022	10
1. Videregående skoler	11
1.1 Elevtallsutvikling	11
1.2 Valg av utdanningsprogram	13
1.3 Lærere i videregående skole	16
1.4 Ressursbruk	18
1.5 Gjennomføring	19
1.6 Overgang til neste trinn	25
1.7 Karakterer	27
1.8 Elever med innvandrerbakgrunn	31
1.9 Samisk	32
1.10 Ungdom i oppfølgingstjenesten	33
1.11 Borteboende elever	34
1.12 Læringsmiljø for elever	35
2. Fag- og yrkesopplæring i bedrift	40
2.1 Lærlinger	40
2.2 Formidling	42
2.3 Læreplassgaranti	44
2.4 Lærebedrifter i Nordland	45
2.5 Fag- og svenneprøver	46
2.6 Gjennomføring av læretiden	48
2.7 Overgang - progresjon mellom Vg2 og Vg3 på yrkesfag	50
2.8 Læringsmiljø for lærlinger	51
3. Videregående skole spesielt organisert for voksne	53
Karriere Nordland	54
Yrkesfaglige tilbud spesielt organisert for voksne	55
Modulforsøk	56
Nettskolen i Nordland	58
4. Sammen mot felles mål 2021–2024. Strategiplan for realisering av Nordlandsmodellen	62
5. Kvalitetssystem, utviklingsarbeid og veien videre	65
Dialog med skoler og opplæringskontor	65
Utviklingsarbeid	66
Skolen er i endring	67

Forord

Nordlands viktigste ressurs er menneskene som bor her. Det er kunnskap, kreativitet og skapertrang som gjør oss i stand til å løse morgendagens oppgaver. Nordlands nærings- og arbeidsliv trenger kompetent arbeidskraft.

Nordland skal være ungdommenes fylke. De representerer vår fremtid. I skolen møtes barn og unge med ulik bakgrunn, fra ulike samfunnslag, og lærer hverandre å kjenne. Gjennom fellesskolen sikres alle barn lik rett til utdanning. Videregående opplæring er avgjørende for at våre ungdommer får et godt grunnlag for videre studier og arbeidsliv. Skolene våre skal være gode læringsarenaer.

Vårt mål er at alle skal få mulighet til å gjennomføre videregående opplæring i Nordland.

Vi har svært mange dyktige lærere i den videregående skolen i Nordland. Det er en ressurs både for den enkelte elev, men også for utviklingen av nordlandssamfunnet. Fylkesrådet vil fortsette arbeide med å gi etter- og videreutdanning til lærerne i den videregående skolen.

Gjennom tilstandsrapporten får vi tatt temperaturen på den videregående skolen i Nordland. Det er gledelig å se at det er flere, enn noen gang, som fullfører videregående skole i fylket vårt. Det er flere som får lære plass, ikke minst som følge av lære plassgarantien. Og det er langt flere elever og voksne med innvandrerbakgrunn som nå deltar i utdanning.

Men tilstandsrapporten peker også på at vi ikke er i mål. En trygg og god skolehverdag, der alle føler seg inkludert er en rettighet. Et av våre tiltak er å arbeide aktivt mot mobbing. I Nordland har vi de nest laveste tallene sammenlignet med de øvrige fylkeskommunene, men det er fortsatt ikke godt nok. Rapporten viser en nedgang i digital mobbing, men en liten økning totalt sett. Arbeidet mot mobbing og for inkludering av alle, skal fortsette og har høy prioritet. Vi ser også at det er for få som får mulighet til å bli lære kandidat. Dette må vi gjøre noe med, det er nettopp det som er det fine med denne rapporten; vi får avdekt utfordringer og settes i stand til å ta kunnskapsbaserte grep der vi ikke er i mål.

Med det ønsker jeg dere god og lærerik lesning.

Elin Dahlseng Eide
fylkesråd for utdanning og kompetanse

Sammendrag

Tilstandsrapporten er en årlig rapportering til fylkestinget om læringsresultater, gjennomføring, frafall og læringsmiljø for elever, lærlinger og lærekontrakter i videregående opplæring. Rapporten tar utgangspunkt i fylkestingets visjon om at alle skal fullføre og bestå opplæringsløpet sitt.

Fylkeskommunen skal ha et forsvarlig system for å følge opp resultater og arbeide med kvalitetsutvikling, og tilstandsrapporten er et ledd i dette arbeidet. Tilstandsrapporten skal også bidra til at skoleeier og andre beslutningstakere besitter et godt kunnskapsgrunnlag for videre arbeid og utvikling. Det er et mål at resultater som presenteres skal bidra til at aktører på alle nivå kan reflektere over egen aktivitet og at dette i neste omgang kan føre til at forbedringstiltak kan settes inn der det er avdekket svakheter eller forbedringsbehov.

Tilstandsrapporten inneholder informasjon om resultater og aktivitet i skoleåret 2021-2022 og informasjon om gjennomføring for 2015-kullet.

Tilstandsrapporten for skoleåret 2021–2022 viser til at det fortsatt er en positiv utvikling på en rekke viktige områder innen videregående opplæring i Nordland:

- Andelen av ungdomskull som fullfører og består videregående opplæring innen to år etter normert tid, har nå steget i ni år på rad og er oppe i 76,6 prosent for 2015-kullet.
- Med framgangen for 2015-kullet har Nordland nå nærmet seg det nasjonale gjennomsnittet. For 2006-kullet var differansen 7,0 prosentpoeng, for 2015-kullet var den redusert ned til 3,8 prosentpoeng.
- Fullføringsandelen på studieforbereidende i Nordland er 88,8 prosent og ligger kun 0,6 prosentpoeng under nasjonalt gjennomsnitt. Fullføringsandelen på yrkesfag er vesentlig lavere, bare 66,6 prosent av 2015-kullet hadde fullført og bestått etter seks år, og avstanden opp til nasjonalt snitt var 3,4 prosentpoeng.
- Det har vært en betydelig framgang i fullføringsandelen for gutter i de siste årene. Den tidligere store kjønnsforskjellen er derfor redusert i Nordland.
- Stadig flere yrkesfagelever går nå rett ut i lære samme høst som de avsluttet Vg2. Andelen var 49 prosent i 2021 og 2022.
- Elevenes karaktersnitt har også gått opp. Dette kan ha noe sammenheng med at nesten alle elevenesamener ble avlyst i 2022, men også andre positive faktorer kan ha bidratt til gode resultater.
- 84,6 prosent av elever i 2021-2022 fullførte skoleåret (trinnet) med bestått karakter i alle fag. Det var en liten nedgang både på fylkesnivå (0,7 prosentpoeng) og landsnivå (1,8 prosentpoeng) fra forrige skoleår. Størst nedgang finner man på Vg1-trinnet. Noe av dette kan ha sammenheng med Covid-19.
- Det ble inngått 1412 lærekontrakter per oktober 2021 (økning på 5 prosentpoeng fra 2020), av de nye lærlingene var 998 ungdom med rett. Per oktober 2022 var det 1338 lærekontrakter og 979 lærlinger med ungdomsrett.
- Per 1 oktober 2021 var det totalt 2807 løpende lærekontrakter og opplæringskontrakter i fylket. 1971 av disse var ungdomsrettslærlinger. Antall lærlinger er stabilt på tross av mindre ungdomskull. Per 1 oktober 2022 var det totalt 2758 løpende lærekontrakter.

- I 2020-2021 ble det utstedt i alt 1583 fag- og svennebrev i Nordland, også dette er det beste resultatet så langt. Det ble 496 fagarbeidere etter å ha gjennomført prøve som praksiskandidat. I 2021-2022 var det totalt 1483 nye fagarbeidere i fylket og 790 ungdomslæringer som bestod fag- eller svenneprøve.
- Antall elever og voksne deltakere med innvandringsbakgrunn har steget betydelig siden 2010, dette gjelder både opplæring i skole og i bedrift. Andelen gikk litt ned i 2021. Men etter februar 2022 har antall flyktninger økt betydelig på grunn av krigen mot Ukraina.

På tross av mange forbedringer, gode resultater og positiv utvikling på de fleste indikatorene, avdekker tilstandsrapporten også svakheter, utfordringer og forbedringspunkt:

- Selv om det har skjedd forbedring i fullføringsandelen på yrkesfag i de siste årene, var det allikevel kun 66,6 prosent av 2015-kullet som fullførte i løpet av seks år. En del yrkesfagelever trenger lengre tid enn seks år, og fullfører etter hvert.
- Yrkesfag har lavere fullføringsgrad enn studieforberedende – 88,8 prosent mot 66,6 prosent. Det er også forskjeller i fullføringsandelen mellom ulike yrkesfaglige utdanningsprogram. Mens Elektrofag hadde fullføring på 72,3 prosent og Helse- og oppvekstfag 70,1 prosent, var det bare 56,2 prosent på Restaurant- og matfag som fullførte og kun 53,5 prosent på Naturbruk.
- Overgangstall viser at av alle yrkesfagelevene som startet på Vg1 høsten 2020, var det kun 81,2 prosent som hadde kvalifisert seg til overgang til Vg2 høsten 2021 (81 prosent høsten 2022). 9,2 prosent var da ute av opplæring, mens 9,6 prosent fremdeles var på Vg1 (repetisjon av samme utdanningsprogram eller omvalg).
- For Vg2-elever på yrkesfag høsten 2020 var det 18,4 prosent som ikke var i Vg3-opplæring høsten 2021. Høsten 2022 var det 16,1 prosent ungdommer utenfor videregående opplæring etter Vg2.

Strategiplanen for realisering av Nordlandsmodellen *Sammen mot felles mål 2021–2024*, som ble lansert i 2021, er et verktøy for oppfølging av den politisk vedtatte strategien for økt gjennomføring: *Nordlandsmodellen – Strategi for økt gjennomføring 2018–2022* (FT-sak 022/2018). Planen er et viktig ledd i skoleeiers ansvar for et forsvarlig system som sikrer oppfølging av skolene i henhold til lovkrav. Den tar for seg den pedagogiske delen av skolevirksomheten og fag- og yrkesopplæringen, og beskriver tiltak og kvantifiserte mål for å oppnå fullføring for alle. Strategiplanen brukes aktivt av fylkesdirektør og ansatte ved avdelingen for utdanning og kompetanse i fylkeskommunen. Resultater (delmål), som oppnås hvert skoleår, evalueres underveis. Planen vektlegger profesjonell skoleledelse, profesjonell undervisning, profesjonell fag- og yrkesopplæring system for oppfølging og dialog. Den avklarer for hvert punkt hva som er skoleeiers ansvar og hva som er skolens ansvar.

Det gjennomføres fortsatt omfattende endringer i videregående opplæring på landsnivå som omhandler både innholdet i fag og den yrkesfaglige tilbudsstrukturen. Til grunn for nye læreplaner ligger et ønske om å endre pedagogisk praksis for å forberede dagens elever til raske samfunnsendringer og nye utfordringer. Læreplanene integrerer tverrfaglige temaer som bærekraftig utvikling; demokrati og medborgerskap, samt folkehelse og livsmestring. Læreplanene gir rom for elevenes dybdelæring og oppøver elevene til refleksjon over egen læring. Ny overordnet del setter rammer for opplæringens verdigrunnlag og for skolens pedagogiske

arbeid. Denne omfattende endring har utløst et behov for kompetanseheving av skoleledere, lærere og aktører i fagopplæring i bedrift. Innførings faser for læreplaner er følgende:

- Skoleåret 2020-2021 ble nye læreplanene på Vg1 innført.
- Skoleåret 2021-2022 ble nye læreplaner innført i alle Vg2-fag.
- Skoleåret 2022-2023 innføres nye læreplaner for Vg3 i skole og i bedrift.

Endringene får konsekvenser for arbeidet i skolen og for behovet for kompetanseutvikling. Nasjonale myndigheter forutsetter at tiltak for kompetanseutvikling skjer desentralisert og på lokalt nivå. Nordland fylkeskommune samarbeider med Nord universitet om dette utviklingsarbeidet. Hver skole får oppfølging av en fast gruppe veiledere fra universitetet, og skolens behov bestemmer utviklingsområdene. Universitetet har fulgt opp skolene både med fysiske samlinger og digitale møter. I tillegg er flere etterutdanningstilbud til lærerne blitt utviklet. Det er også inngått samarbeid med NTNU og høyskoler innen etterutdanningstilbud for yrkesfaglærere.

Det er behov for lærere og fagmiljøer å ha kontakt på tvers av skoler. Erfaringsdeling og faglige diskusjoner er nødvendig for faglig utvikling. Nordland har opprettet ti fagnettverk i yrkesfaglige utdanningsprogram, sju fagnettverk for studieforberedende fag, ett for spesialpedagogikk og ett for undervisning av minoritetsspråklige elever. Gjennom godt samspill utvikler og deler deltakerne kunnskap, kompetanse og erfaringer som skal bidra til det beste opplæringstilbudet til elever og lærlinger. Det er viktig at elever på ulike skoler får likeverdig undervisning.

Ny yrkesfaglig struktur innføres trinnvis: Vg1 i 2020-2021; Vg2 i 2021-2022 (en del tilbud har falt ut og flere nye har kommet til); i 2022-2023 kommer de strukturelle endringene på Vg3 i bedrift.

Andre viktige grep og tiltak for å gi elever og lærlinger bedre opplæring og bedre oppfølging:

- Oppfølging av Elev- og lærlingtjenesten slik at hver enkelt ungdom hjelpes ut fra egne forutsetninger og egenskaper til å fullføre og bestå det planlagte opplæringsløpet. En håndbok, som nå er tatt i bruk, er et felles styringsverktøy som gir føringer og en beskrivelse av oppgaver, ansvar og organisering av Elev- og lærlingtjenesten og som sikrer en minstestandard for tjenesten ved alle skoler.
- IKO-modellen – Identifisering, Kartlegging og Oppfølging – er en modell og en metodikk for systematisk frafallsforebygging som særlig er nyttig i overgangen mellom grunnskole og Vg1, men som benyttes gjennom hele opplæringsløpet. Individuell kartlegging danner grunnlag for rask oppfølging.
- Læreplassgarantien gjelder alle kvalifiserte søkere som garanteres læreplass. Læreplassgarantien er et viktig redskap for å gi ungdommer som begynner på et yrkesfaglig opplæringsløp, forutsigbarhet slik at de kan være sikre på at de får læreplass og får avsluttet opplæringsløpet med fag- eller svennebrev.
- Høsten 2022 ble et nytt skoleadministrativt system Visma in School (ViS) tatt i bruk i Nordland, som muliggjør effektivisering og bedre kvalitet for Nordlands sitt administrative system for elever, lærere, ledere og skoleeier.

Med god planlegging vil man kunne oppleve en ytterligere kvalitetsheving av opplæring i skole og bedrift i Nordland framover.

Om tilstandsrapporten

Det er fastsatt i opplæringsloven at skoleeier plikter å utarbeide en årlig rapport om tilstanden i opplæringen knyttet til læringsresultat, frafall og læringsmiljø. Denne årlige rapporten skal drøftes av skoleeier, det vil si fylkestinget, jmf § 13-3e i opplæringsloven.

Tilstandsrapporten skal bidra til at skoleeier og andre beslutningstakere har et godt og bredt kunnskapsgrunnlag i sitt arbeid med videregående skole i Nordland. Intensjonen er at funn og resultater, som presenteres, skal bidra til at aktører på alle nivå kan reflektere over egen aktivitet og at dette videre kan føre til felles innsats for å nå vedtatte mål. Resultat kan oppnås gjennom godt læringsarbeid. Det avgjørende er elevenes og lærlingenes arbeid på de ulike arenaene – i skole og bedrift – og samspillet med lærere og instruktører.

Tilstandsrapporten for skoleåret 2021-2022 omhandler i hovedsak informasjon om aktivitet, resultater, gjennomføring for 2015-kullet, gjennomføring av skoleåret og skoleårssluttede samt resultater i fagopplæringen slik som avlagte fag-, svenne- og kompetanseprøver og gjennomføring av læretiden. I tillegg presenteres resultater fra elevundersøkelsen og lærlingundersøkelsen. Videre beskrives også aktiviteten innen videregående opplæring for voksne.

Tilstandsrapporten beskriver tilstanden på fylkesnivå. I dialogen mellom skoleeier og skoler legges det stor vekt på at hver enkelt skole også skal ha egne målsettinger og at de skal ha kunnskap om og reflektere over egne resultater på skolenivå, avdelingsnivå og klassenivå. I forbindelse med fylkesdirektørens skolebesøk og andre resultatoppfølgingsmøter benyttes resultater og indikatorer på skolenivå.

På nasjonalt nivå har regjeringen fastsatt tre overordnede mål for grunnopplæringen, og disse ligger til grunn som styrende prinsipper i utviklingsarbeid, læreplanverk og regelverk. Målene omhandler inkludering, deltakelse og kompetanse. De utgjør en del av mandatet og samfunnsoppgaven til Kunnskapsdepartementet:

- Alle deltar i arbeids- og samfunnsliv.
- Alle har den kompetansen som de selv og samfunnet trenger.
- Samfunnet har tilgang til oppdatert kunnskap av høy kvalitet.

Det overordnede målet for videregående opplæring i Nordland ble av fylkestinget uttrykt som en visjon om full gjennomføring for alle. Denne målsettingen ble videre konkretisert av fylkestinget i *Nordlandsmodellen – strategi for økt gjennomføring 2018-2022* (FT-sak 022/2018):

Alle som påbegynner videregående skole, skal gjennomføre videregående opplæring. I løpet av strategiperioden skal andelen som fullfører og består sin videregående opplæring økes, og alle som er kvalifiserte skal få læreplass.

Kilder og begreper

Denne rapporten omfatter skoleåret 2021-2022 og beskriver aktivitet i de offentlige videregående skolene i Nordland. Resultatene i skoleåret 2021-2022 bør tolkes i lys av Covid-19.

Datakilder og verktøy

Det er brukt flere ulike kilder og verktøy for datainnhenting:

- Utdanningsdirektoratets statistikkportal er hovedkilden (<https://www.udir.no/>).

- SSB Statistikkbanken (<https://www.ssb.no/>).
- VIGO, et verktøy for søknad og administrasjon for videregående opplæring. VIGO eies av fylkeskommunene og forvaltes av Vigo IKS.
- Analyseverktøyet Hjernen & Hjertet som samler data fra ulike kilder.
- Analyseverktøyet Qlik Sense.
- Visma InSchool (VIS), det nye skoleadministrative systemet for fylkeskommuner og videregående skoler i hele landet.
- Elev- og lærlingundersøkelsene.

Når det gjelder konkrete indikatorer, utarbeides gjennomføringsresultat av SSB og Utdanningsdirektoratet nasjonalt. Tallene for gjennomføring per skoleår er hentet fra analyseverktøyet Hjernen & Hjertet og Qlik Sense.

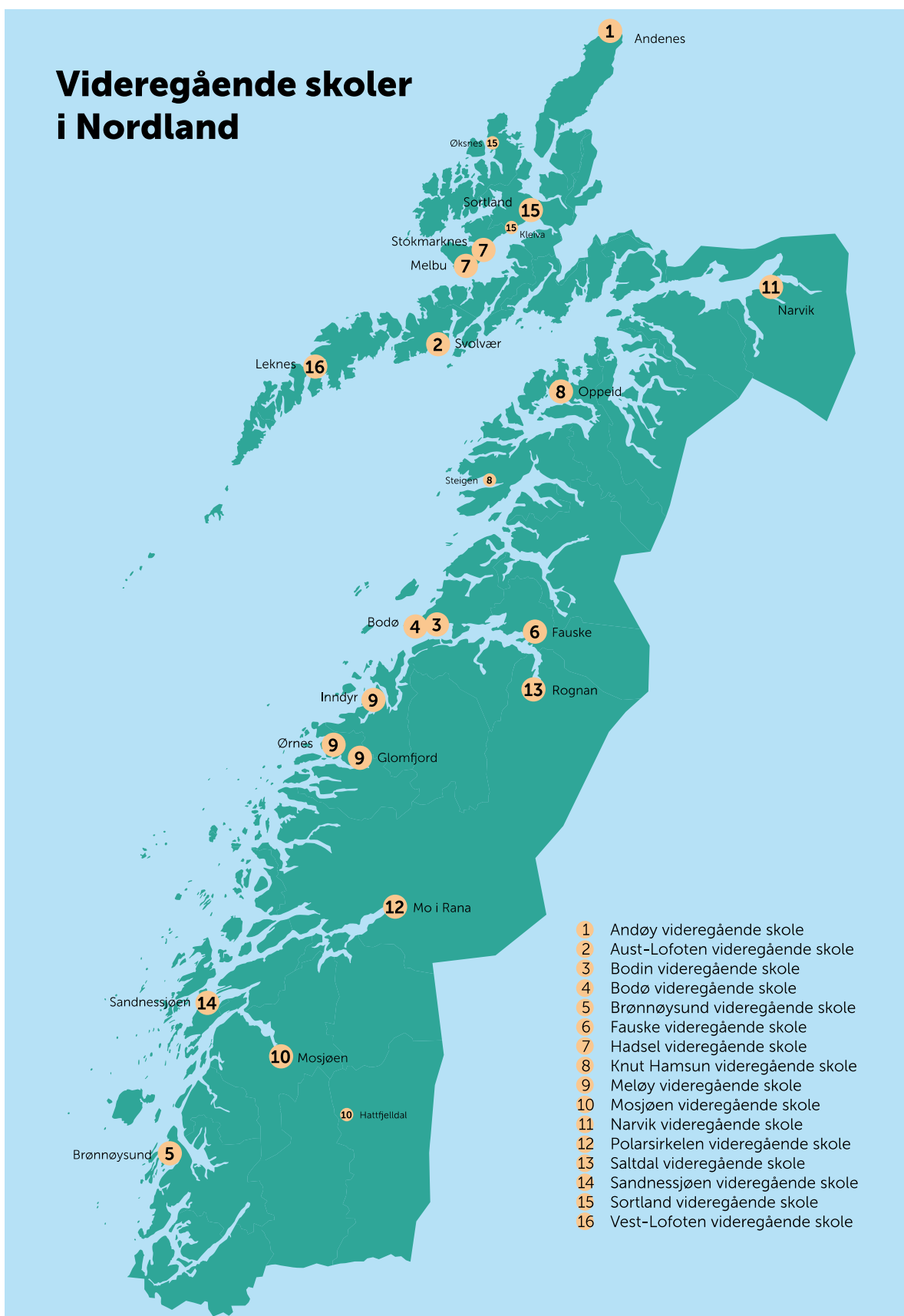
Begreper

I rapporten brukes følgende viktige begreper og definisjoner:

- Elever er personer som er registrerte i VIGO per 1.10. det aktuelle skoleåret. Dette omfatter elever som er registrerte som ordinære elever, elever som får et alternativt undervisningstilbud og som, for eksempel, følger individuelle opplæringsplaner, og utvekslings elever fra utlandet.
- Lærlinger er personer som har inngått en lærekontrakt om opplæring og praksis i en bedrift, med sikte på å oppnå fag- eller svennebrev. Læretiden er normalt på to år før man går opp til fag- eller svenneprøve.
- Lærekandidater inngår en opplæringskontrakt med en lærebedrift og går opp til en kompetanseprøve med sikte på å oppnå kompetansebevis.
- Fagopplæring i skole er et tilbud til elever som ikke har fått læreplass. Disse elevene får opplæring i faget ved skolen i stedet for i en bedrift, og avslutter med å gå opp til fag- eller svenneprøve, normalt etter ett år.
- Fagbrev på jobb er en ordning for voksne som er i et arbeidsforhold. Ordningen gir mulighet til å få fag- eller svennebrev på grunnlag av allsidig praksis, realkompetansevurdering og opplæring kombinert med veiledet praksis i vanlig arbeid.¹
- Gjennomføringsresultat måler hvor stor andel av et elevkull som fullfører og består videregående opplæring innen to år etter normert opplæringstid. Elevene på studieforberedende utdanningsprogram måles etter fem år, mens yrkesfagelevenes fullføringsgrad måles etter seks år.
- Ordinær progresjon er definert som overgang til et programområde på et høyere nivå. Elevene som ikke har progresjon har enten gjort omvalg, har repetisjon på samme nivå eller er ute av videregående opplæring.

Tilsvarende Utdanningsdirektoratets praksis, tar man hensyn til personvernsforordningen. For å forhindre muligheten for identifisering vil det i denne rapporten forekomme skjerming av noen tall. Dette gjelder grupper med få elever i utvalget, der publiseres det ikke resultater.

¹ Utdanningsdirektoratet

Spesielle hendelser skoleåret 2021-2022

Skoleåret 2021-2022 var delvis preget av Covid-19, og selv om smittetrykket var svakere i Nordland enn andre steder, var det lokale utbrudd som medførte bruk av hjemmeskole. Pandemien medførte også en del påvirkninger i driften i skolen. Noen av endringene får konsekvenser for innholdet i tilstandsrapporten.

Midlertidige endringer i fraværsreglene for videregående skole, som ble innført tidligere, gjaldt nesten hele skoleåret 2021-2022 (fra og med 24. august). Endringene innebærer blant annet at fravær av helsemessige årsaker kunne dokumenteres av foreldre (eller med egenmelding for elever over 18 år), det vil si at de vanlige dokumentasjonskravene ved fravær av helsegrunner ikke gjelder. For skoleåret 2021-2022 skulle dessuten ikke fravær av helsegrunner føres på vitnemål eller kompetansebevis, dersom eleven kunne legge frem bekreftelse på fraværet. Dette fraværet var også unntatt fraværsgrensen. Det er ikke mulig å si noe om elevenes reelle fravær skoleåret 2021-2022 i tilstandsrapporten.

Slik er fraværsgrensen til vanlig:

I videregående skole skal elever ikke få standpunktkarakter eller halvårsvurdering med karakter i et fag dersom de går over fraværsgrensen. Fraværsgrensen er på 10 prosent av årstimestallet i faget, men rektor kan bruke skjønn opp til 15 prosent dersom fraværsgrunnen gjør det klart urimelig at grensen skal gjelde. Visse typer dokumentert fravær kan holdes utenom fraværsgrensen. Fravær av helsegrunner vil ikke telle på fraværsgrensen dersom eleven har dokumentasjon fra lege eller annen relevant fagperson. Alt fravær, både dokumentert og udokumentert, skal føres på kompetansebevis og vitnemål.

Unntaksregler:

Skoleåret 2021-2022 gjelder det unntaksregler for fravær av helsegrunner. Unntaket går ut på at det ved alt fravær av helsegrunner er tilstrekkelig dokumentasjon med egenmelding for myndige elever og foreldrebekeftelse for de under 18 år. Fravær av helsegrunner skulle dessuten ikke føres på vitnemål og kompetansebevis. Fravær av helsegrunner inkluderer også Covid-19-relatert fravær som testing og karantene.²

Det andre store unntaket i 2021-2022 var at de fleste eksamener for elever i videregående opplæring ble avlyst, slik de også ble våren 2020 og 2021. Kapittelet i tilstandsrapporten som omhandler karakterer, viser derfor en del færre resultater enn ordinært.

Utdanningsdirektoratet besluttet også å ikke presentere skolebidragsindikatorer for skoleåret 2021-2022 med begrunnelsen at med de avlyste eksamenene falt mye av grunnlaget for å beregne skolebidragsindikatorene bort.

Når det gjelder Covid-19 konsekvenser for trivsel og læringsmiljø, er det lite som tyder på at den har påvirket hvordan elevene svarer på de ordinære spørsmålene i elevundersøkelsen og lærerundersøkelsen.

² Kunnskapsdepartementet

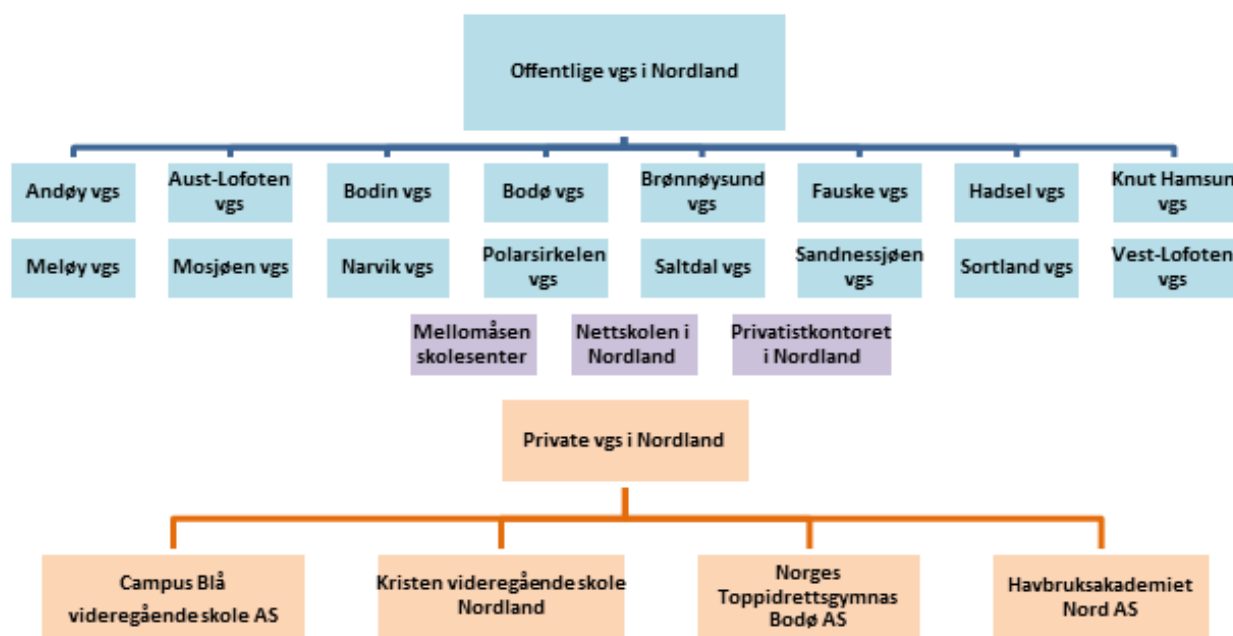
1. Videregående skoler

Totalt var det 16 offentlige ordinære videregående skoler i Nordland skoleåret 2021–2022 og 4 private videregående skoler. Kun 3 prosent av elevene går på private videregående skoler i Nordland, men denne andelen elever har økt de seneste år. I denne rapporten beskriver man de offentlige videregående skoler.

I tillegg til de ordinære videregående skolene har fylkeskommunen Mellomåsen skolesenter (MSS) som har ansvar for videregående opplæring til pasienter ved Nordlandssykehuset, Valnesfjord Helsesportsenter og beboere ved Bodø behandlingssenter. Hensikten er å sikre kontinuitet i opplæringen mens eleven er i behandling i institusjon. Mellomåsen har også et eget voksenopplæringstilbud.

Nettskolen i Nordland tilbyr nettstøttet opplæring innen flere fag, i hovedsak er det voksne deltakere som er målgruppen med noen unntak.

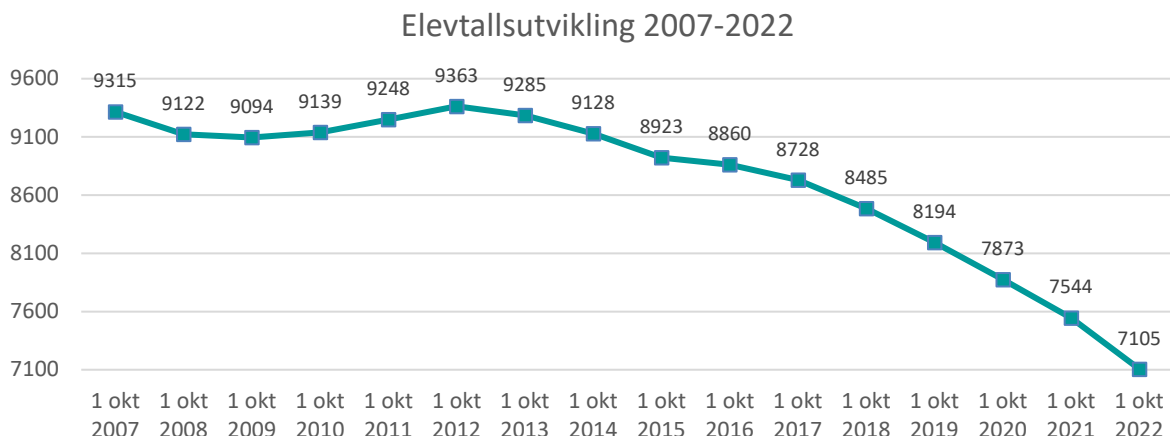
Figuren nedenfor viser oversikt over alle videregående skoler i Nordland:

Figur: Videregående skoler i Nordland (Kilde: Utdanningsdirektoratet, Registreringshåndbok, <https://www.nfk.no/>)

1.1 Elevtallsutvikling

Skoleåret 2021-2022 gikk 7544 elever ved de offentlige videregående skolene i Nordland. Dette er om lag 19 prosent mindre, eller nesten 1800 færre elever, enn i toppåret 2012-2013. Denne nedgangen er en følge av lavere fødselstall i fylket. Elevtallet i Nordland har vært nedgående etter 2012, og er fortsatt synkende.

Figur: Elevtallsutvikling i Nordland, 2007–2022 (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Andelen ungdommer som begynner i videregående opplæring samme år som de går ut av grunnskolen, har lagt stabilt på ca. 97 prosent de siste årene. Det er flest elever på Vg1 og færrest på Vg3. Dette henger sammen med at yrkesfagelevene normalt går ut i lære etter Vg2.

Antall elever i videregående skole i Nordland, 2021–2022

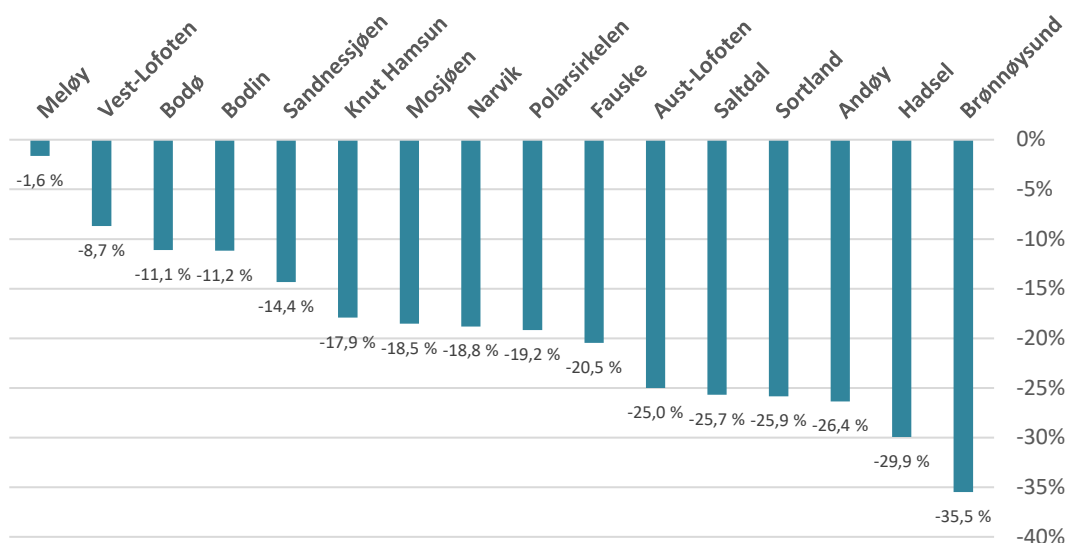
	Vg1	Vg2	Vg3
Studieforberedende utdanningsprogram	1 228	1 188	1 710
Påbygg etter yrkesfaglig vg2			117
Påbygg etter oppnådd yrkeskompetanse			353
Yrkesfaglige utdanningsprogram	1 790	1 506	139
Alle utdanningsprogram	3 018	2 694	1 849

Tabell: Antall elever i videregående skole i Nordland, 2021–2022 (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

I tillegg til mindre ungdomskull, er det også andre faktorer som bidrar til nedgangen i elevtall. For det første organiseres opplæring for personer som ikke har ungdomsrett nå i hovedsak i egne voksentilbud, mens det tidligere var en del voksne som også gikk i ordinære klasser og dermed inngikk i elevstatistikken. For det andre er det gradvis flere elever enn tidligere som består skoleåret og har normal progresjon til neste trinn og dermed færre som går samme trinn om igjen. Dette bidrar også til nedgang i det totale elevtallet. Videre er det flere elever ved friskoler nå enn tidligere. Disse er ikke medregnet, men utgjør om lag 236 elever skoleåret 2021-2022. Etableringen av private skoler sammen med elevtallsprognosene innebærer at det løpende må foretas vurderinger av skoletilbudet i videregående opplæring i Nordland fylke.

Nedgangen i elevtall slår ulikt ut på skolene. Prosentmessig er det Brønnøysund, Hadsel, Andøy, Sortland og Saltdal som har mistet flest plasser. Nedgangen i Brønnøysund kan delvis forklares med etableringen av Havbruksakademiet (Campus blå). De andre skolene har hovedsakelig nedgang på grunn av synkende ungdomskull. Elevtallsvariasjoner slår sterkt ut ved fylkets små skoler.

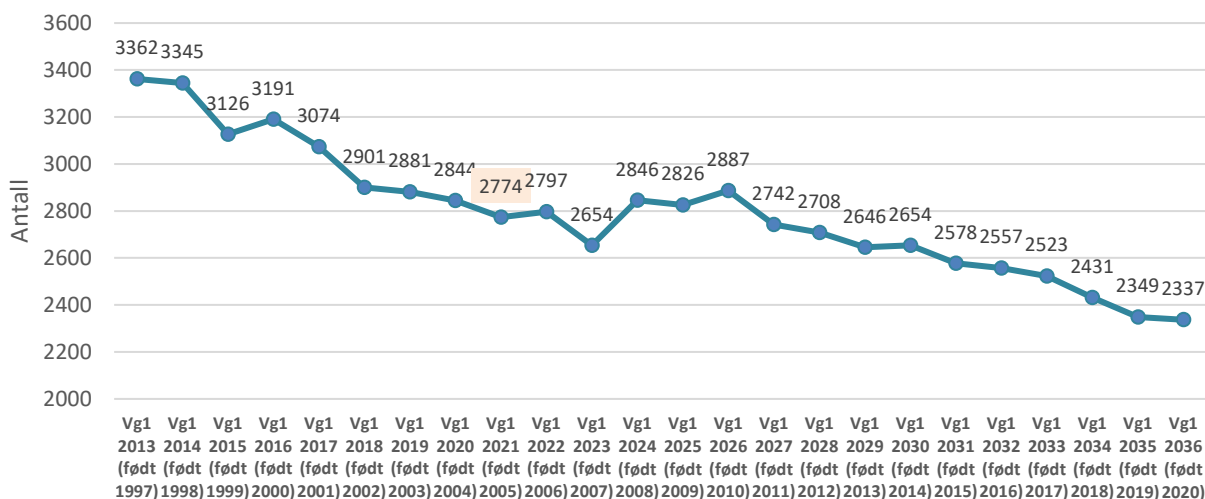
Elevtallsutvikling per skole i perioden 2016-2017 - 2021-2022, %

Figur: Elevtallsutvikling per skole i perioden 2016-2017–2021-2022 (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Hovedtrenden framover er at 16-årskullet fortsetter å synke, men nedgangen bremser opp i en kort periode framover. Det ser ut som høsten 2023 vil det komme rundt 140 færre Vg1-elever enn i 2022. Dette vil få utslag på antall paralleller og tilbud som ikke vil kunne igangsettes.

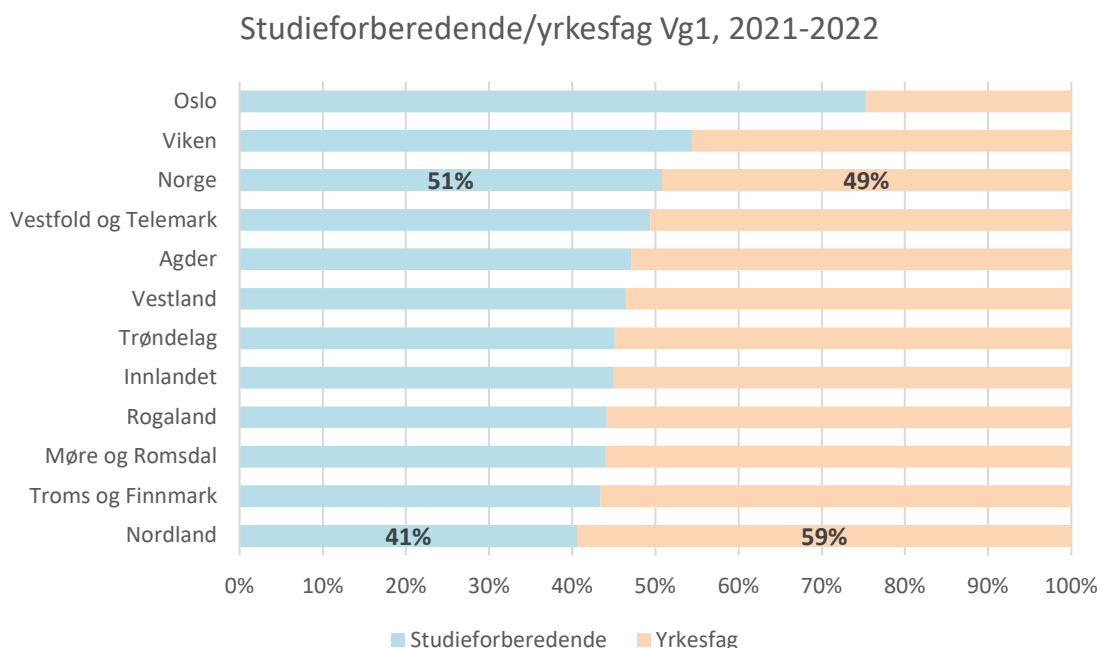
Utvikling årskull 16-åringer

Figur: Utvikling i årskull 16-åringer i Nordland (Kilde: SSB)

1.2 Valg av utdanningsprogram

Nasjonalt velger om lag halvparten av søkerne til Vg1 innen yrkesfagstilbudene, mens den andre halvparten tar studieforbereidende. I Nordland er dette bildet annerledes, her velger hele 59 prosent av elevene yrkesfag og denne andelen er den høyeste i landet.

Figur: Fordeling studieforberedende/yrkesfag på Vg1 2021-2022 per fylke, alle skoler er inkludert (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

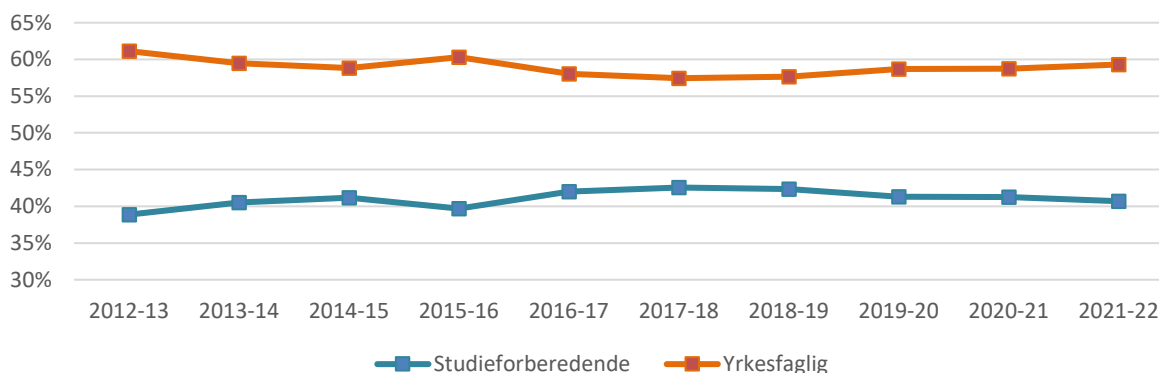
Elevene på studieforberedende utdanningsprogram går tre år på skole. Elever som fullfører studieforberedende, oppnår studiekompetanse, noe som gir grunnlag for opptak til universiteter og høyskoler. I 2021-2022 kunne elevene på Vg1 velge mellom fem studieforberedende utdanningsprogram: Idrettsfag, Kunst, design og arkitektur, Medier og kommunikasjon, Musikk, dans og drama og Studiespesialisering.

Elever på yrkesfaglige utdanningsprogram går normalt to år på skole og blir deretter lærlinger i en bedrift i to år. Enkelte løp har tre år i skole, enten før eller uten påfølgende læretid. Etter fullført opplæring oppnår elevene fagbrev, svennebrev eller yrkeskompetanse, avhengig av hva slags løp de har fullført. Elever som begynte på Vg1 skoleåret 2021-2022, kunne velge mellom ti yrkesfaglige utdanningsprogram: Bygg- og anleggsteknikk, Elektro og datateknologi, Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign (nytt 2020-2021), Helse- og oppvekstfag, Håndverk, design og produktutvikling (nytt 2020-2021), Informasjonsteknologi og medieproduksjon (nytt 2020-2021), Naturbruk, Restaurant- og matfag, Salg, service og reiseliv (nytt 2020-2021) og Teknologi og industrifag.³

41 prosent av elevene begynte på et studieforberedende utdanningsprogram, noe som er på nivå med de siste årene. Det er lite som tyder på at endringer i arbeidsmarkedet under Covid-19 i 2020 og 2021 påvirket elevenes valg av utdanningsprogram.

³ Utdanningsdirektoratet

Andel elever på Vg1 yrkesfag og studieforberedende

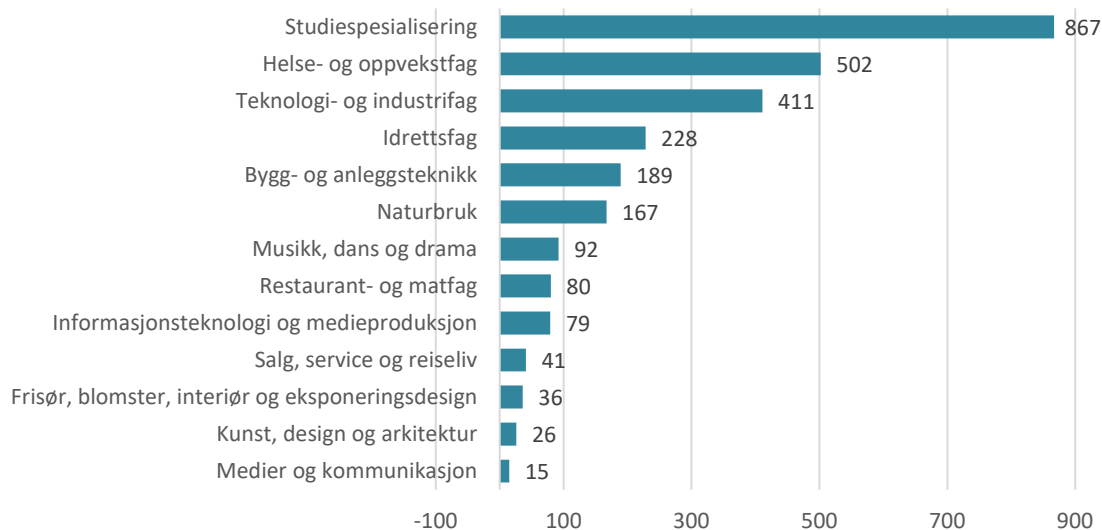
Figur: Andel elever på Vg1 yrkesfag og studieforberedende (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

På grunn av den generelle nedgangen i ungdomskull ser man nå at svært mange utdanningsprogram har nedadgående elevtall. Av de studieforberedende utdanningsprogrammene er Studiespesialisering det største, om lag 29 prosent av alle elevene på Vg1 går på dette tilbudet. Dette er en lavere andel enn det nasjonale gjennomsnittet, som er 35 prosent. Elevtallet ved Idrettsfag og Musikk, dans og drama har ligget svært stabilt, men er nå svakt synkende.

Også for yrkesfaglige utdanningsprogram slår elevtallsnedgangen ut, men ikke like mye på alle utdanningsprogrammene. Helse- og oppvekstfag er fortsatt det største utdanningsprogrammet. Teknologi- og industrifagene har hatt oppgang. Også Naturbruk har vært populært blant søkerne de siste tre-fire årene, og da særlig innenfor de blå fagene akvakultur, fiske og fangst. Bygg- og anleggsteknikk, og Restaurant- og matfag har derimot mistet elever over tid.

De tre nye yrkesfaglige utdanningsprogrammene Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign; Salg, service og reiseliv samt Informasjonsteknologi og medieproduksjon har vist seg å være litt mindre populære enn antatt. Frisørbransjen frykter for rekruttering til yrket, og reiseliv er en viktig næring i Nordland der det er behov for rekruttering av arbeidskraft. Det blir derfor viktig for disse bransjene og mange andre å drive et godt rekrutteringsarbeid rettet mot niende- og tiendeklassinger slik at disse blir gjort kjent med mulighetene innenfor de ulike yrkene og bransjene før de søker videregående opplæring.

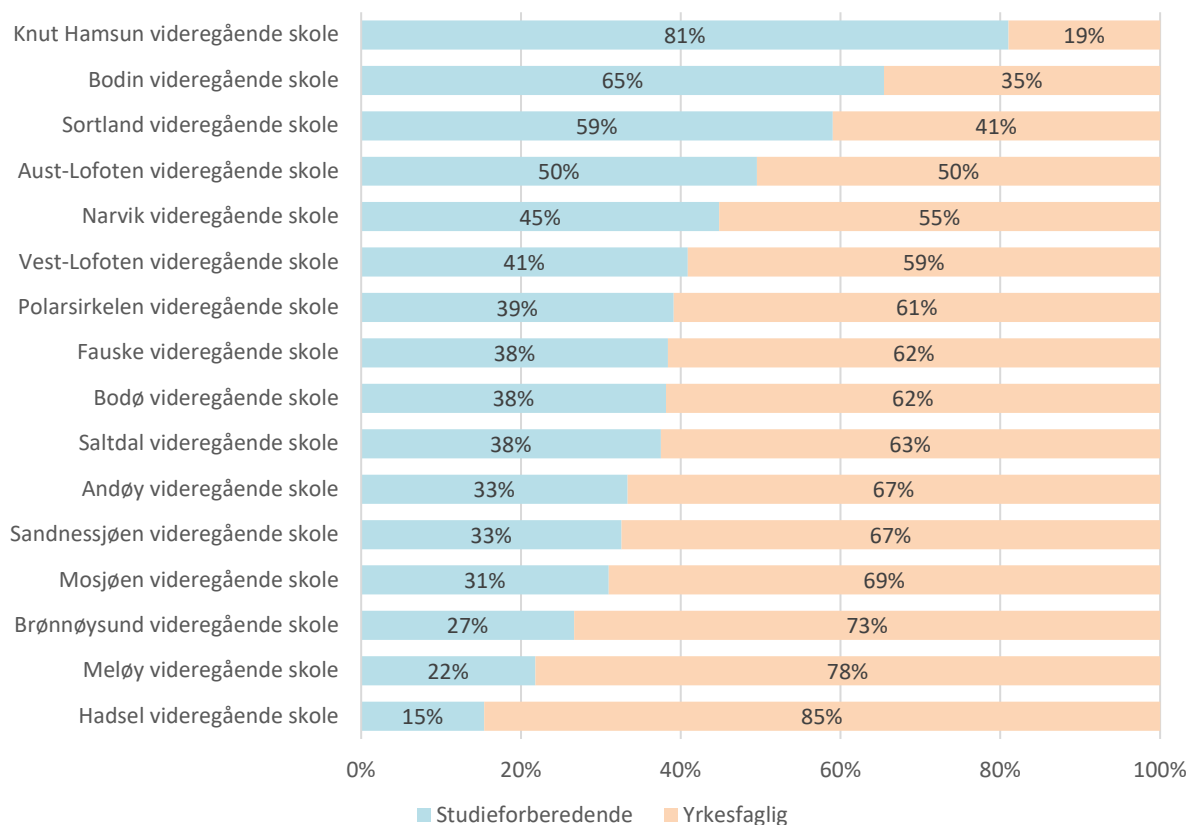
Antall elever på Vg1 i Nordland, 2021-22

Figur: Antall elever på Vg1 yrkesfag og studieforberedende (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

I Nordland er det stor forskjell på tilbudsprofilen til skolene. Noen skoler har stor overvekt innen de studieforberedende tilbudene, av disse Knut Hamsun, Bodin og Sortland i særdeleshett, mens andre skoler framstår mer med yrkesfaglig overvekt som, for eksempel, Mosjøen, Brønnøysund, Meløy og Hadsel.

Fordeling studieforberedende/yrkesfag på Vg1 per skole, 2021-22

Figur: Fordeling studieforberedende/yrkesfag på Vg1 per skole, 2021-2022 (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Studieforberedende utdanningsprogram har en tendens til å komme bedre ut enn yrkesfag innen mange kvalitetsindikatorer som fullføringsandel, bestått skoleår, skoleårssluttere med flere. Dette er en nasjonal trend. Situasjonen er i endring i seneste årene, men forskjellene er fremdeles betydelige på flere områder.

Det er store kjønnsforskjeller innen fagvalg og det viser seg at gutter i Nordland i størst grad velger yrkesfag. Også nasjonalt er det en overvekt av gutter på yrkesfag, men andelen er lavere. Knappt halvparten av jentene i Nordland velger yrkesfag på Vg1 (49,2 prosent), noe som er høyere enn nasjonalt gjennomsnitt for jenter på yrkesfag.

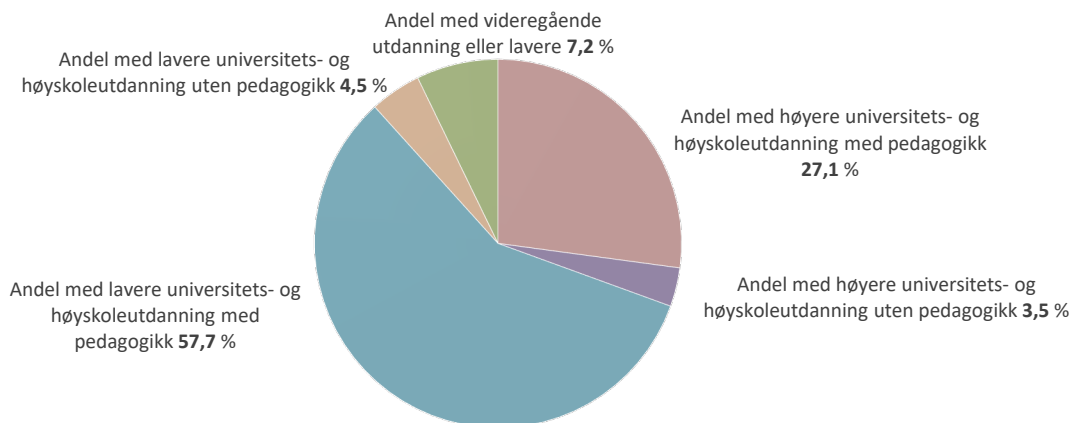
Jenter er i overvaller ved alle studieforberedende utdanningsprogram med unntak av Idrettsfag. Også blant elevene som velger yrkesfag gjøres det kjønnsstereotype valg av utdanningsprogram. Gutter er i overvaller ved alle yrkesfaglige utdanningsprogram unntatt Helse- og oppvekstfag og Frisør, blomster interiør og eksponeringsdesign. Bildet i Nordland er likt nasjonale trender.

1.3 Lærere i videregående skole

Totalt arbeidet det 1386 lærere ved videregående skoler i skoleåret 2021-2022 i Nordland. Antall lærere i Nordland har sunket i takt med elevnedgangen. Samtidig har andelen med pedagogisk utdanning som har høyere grad fra universitet eller høyskole (lektorkompetanse), steget. Mange av yngre lærerne som nå tilsettes, har utdanning på høyere nivå.

Blant lærerne i videregående skole i 2021-2022 i Nordland har 84,8 prosent høyere utdanning med pedagogikk. De fleste som mangler pedagogisk utdanning, er nyutdannede og har fått ansettelse på betingelse av at de gjennomfører den nødvendige pedagogiske opplæringen. Den store andelen lærere med lavere grad fra universitet eller høyskole (adjunktkompetanse) i Nordland skyldes nok at det er stor andel yrkesfag ved skolene. Det er mer vanlig med lek-torkompetanse på studieforbereidende enn på yrkesfaglige tilbud. Totalt er det 7,2 prosent av lærerne i videregående opplæring som ikke har utdanning på universitets- og høyskolenivå.

Lærere i videregående skole etter utdanningsbakgrunn, 2021-2022, Nordland

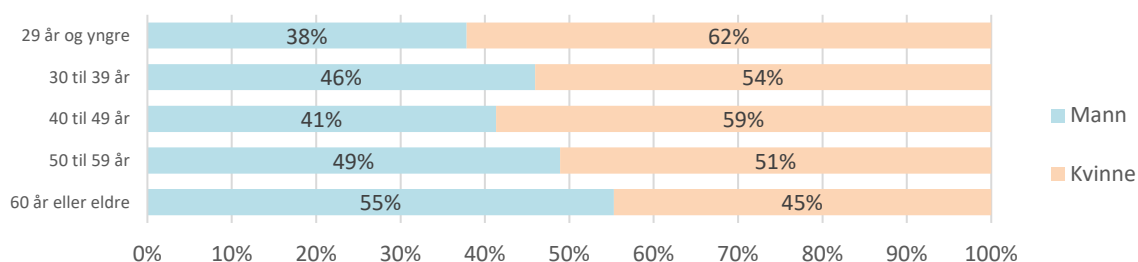
Figur: Lærere i videregående skole etter utdanningsbakgrunn i Nordland, 2021-2022 (Kilde: SSB)

Lærernes utdanningsbakgrunn varierer med alder, og utdanningsnivået er høyere blant de yngste lærerne enn blant de eldre. Dette henger trolig sammen med at utdanningskravene for å bli lærer har endret seg gjennom årene.

Gjennomsnittsalderen for lærere i videregående skole er høy i Nordland. Halvparten av alle lærere er 50 år eller eldre. Fylket har færre lærere i aldersgruppen 40 år og yngre enn landsnittet. I Nordland er 25 prosent i denne yngste gruppen. Det vil måtte gjennomføres en vesentlig nyrekruttering av nye lærere i årene framover i fylket.

Kvinneandelen er 53 prosent for alle aldersgrupper sett under ett, mens det blant de eldste lærerne er et flertall menn.

Lærere ansatt i videregående opplæring i Nordland, 2021-2022

Figur: Lærere ansatt i videregående opplæring i Nordland, 2021-2022 (Kilde: SSB)

De 1386 ansatte lærerne fordeler seg på 1161 lærerårsverk. Litt over 81,6 prosent av lærerne er ansatt i heltidsstilling, andelen er høyest blant mannlige lærere.

I Nordland fylkeskommune er det i gjennomsnitt 7,1 elever per årsverk undervisningsperso-nale. Til sammenligning er landsgjennomsnittet 8,7. Grunnen til lavere lærertetthet har sammenheng med fag og tilbudsstruktur. Det er flere elever i Nordland som går på et yrkesfaglig utdanningsløp hvor gruppestørrelsene er mindre enn på studieforbereidende

utdanningsretning. Dessuten har man en desentralisert skolestruktur der noen klasser, særlig ved små skoler, har lav grad av oppfylling.

Videreutdanning for lærere

Videreutdanning strategien *Kompetanse for kvalitet 2016–2025* er en nasjonal satsing som gir lærere og ledere mulighet til faglig fordypning, og sikrer at lærere som underviser i videregående skole, oppfyller kompetansekravene. Staten følger opp strategien med finansiering av de fleste studieplasser og tilskudd til vikarutgifter eller stipend til den enkelte lærer.

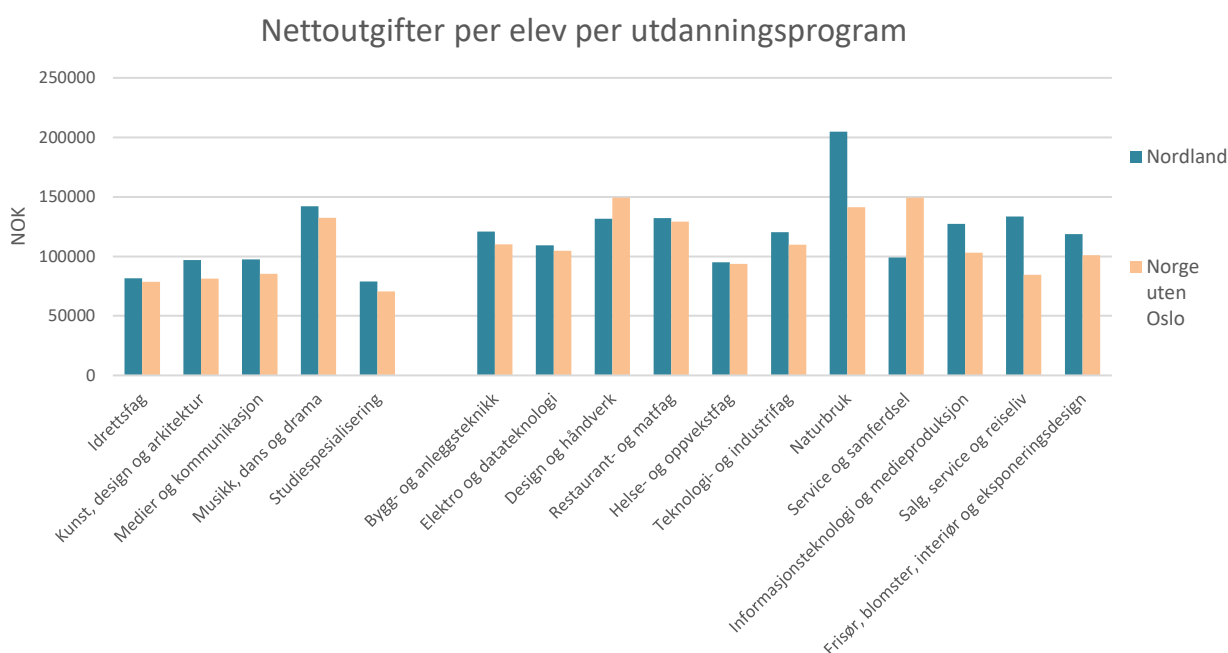
Fylkeskommunen bidrar til deler av finansieringen, mens den enkelte lærer skal bidra i form av egen tid. Ansatte i skolene i Nordland viser stor interesse for faglig videreutvikling og det er hvert år ca. 120 søkere til videreutdanning innenfor mange ulike fag.

Skoleeier har i samarbeid med skolene prioritert og godkjent mellom 60 og 70 søkere årlig. Mange studerer fag av typen norsk, matematikk og kroppsøving, men det er også flere lærere og andre ansatte som følger undervisning i tilpasset opplæring, spesialpedagogikk, rådgiving og programmering. Strategien omfatter også rektorutdanning for skoleledere med formelle lederstillinger. Lærerspesialistutdanning for lærere som ønsker en faglig karrierevei som lærer, har tidligere vært en del av strategien, men er nå faset ut og skal på sikt erstattes av en annen ordning.

I tillegg til de mer tradisjonelle videreutdanningene, finnes det også flere kortere videreutdanninger tilpasset yrkesfaglærerne og de ulike yrkesfaglige utdanningsprogrammene. Yrkeslærere som ikke har pedagogisk utdanning, får stipend for å ta Praktisk pedagogisk utdanning (PPU) eller Yrkesfaglærerutdanning (YFL). Ca. 40 lærere starter hvert år på grunnutdanning. Utdanningen er på deltid, over 2 eller 3 år.

1.4 Ressursbruk

Det er store ulikheter mellom driftskostnadene knyttet til undervisning ved de ulike utdanningsprogrammene. I gjennomsnitt koster et utdanningsprogram 98402 kroner per elev i Nordland. Dette er kostnader knyttet direkte til utdanningsprogrammet.

Figur: Nettoutgifter per elev per utdanningsprogram i Nordland, 2021-2022 (Kilde: SSB)

Det dyreste utdanningsprogrammet, Naturbruk, koster i overkant av 204675 kroner per elev, mens Studiespesialisering koster 78997 kroner per elev i Nordland i 2021-2022. Forskjellen skyldes i hovedsak mindre gruppestørrelser som i snitt gjør at lønnsutgifter per elev på yrkesfag er høyere.

Generelt er Studiespesialisering billigst fordi det er opp mot 30 elever per klasse og det kan undervises i store grupper også i programfag. Idrettsfag har en del utgifter til utstyr og aktiviteter, og en del programfagsundervisning foregår i grupper avgrenset til 15 elevplasser. Musikk, dans og drama har store utgifter per elev. Musikk har tradisjon for mye undervisning i små grupper eller individuelt, noe som gjør at dette tilbudet har høyere kostnader per elev enn andre studieforberevende program.

For yrkesfag slår behovet for utstyr, materiell og infrastruktur ut, dette gjelder særlig innen tilbudene ved Naturbruk og Teknikk og industriell produksjon. I noen fag krever sikkerhetshensyn at det må undervises i mindre grupper. Klassestørrelsen ved de fleste yrkesfag er 15 elever, derved blir kostnader per elev desto større. For alle utdanningsprogram er det slik at kostnadene per elev øker, dersom det er mange klasser som ikke har fullt elevtall.

Nordland har høyere utgifter per elev enn landssnittet for flertallet av utdanningsprogrammene. Fylket har mer spredt skolestruktur med flere små skoler og skolesteder enn mange andre fylkeskommuner, noe som gjør skolene noe dyrere å drifte. Elevtallet per lærerårsverk er lavere i Nordland enn ellers i landet. En god del klasser med færre elever opprettes hvert år for at ungdom i alle deler av fylket får best mulig opplæringsstilbud særlig med hensyn til søkers tilbudsønske og lokalisering av dette.

1.5 Gjennomføring

Et av hovedmålene for grunnopplæringen i Norge er at alle elever og lærlinger som er i stand til det, skal fullføre videregående opplæring med kompetanse som kan verdsettes for videre studier eller gi inntreden i arbeidslivet. Fullføring defineres som å gjennomføre og bestå alle trinn i videregående opplæringsløp med vitnemål. Det er også mulig å fullføre med delkompetanse.

Fullføringsandelen i videregående opplæring er blitt stadig viktigere for et arbeidsliv som stadig etterspør arbeidskraft som enten har utdanning fra universitet eller høyskole, eller er faglært. Det blir stadig færre jobber som ikke krever formell utdanning, og konkurransen om disse blir hardere. Uten fullført videregående opplæring risikerer unge derfor å møte betydelige problemer med å oppnå stabil tilknytning til arbeidslivet.

Graden av gjennomføring kan måles på to ulike måter:

1. Fullført og bestått videregående opplæring i løpet av fem/seks år - et mål på utdanningssystemets effektivitet, som beskriver hvor stor andel av elevene har oppnådd studie- eller yrkeskompetanse i løpet av de fem/seks første årene etter at de begynte i videregående opplæring.

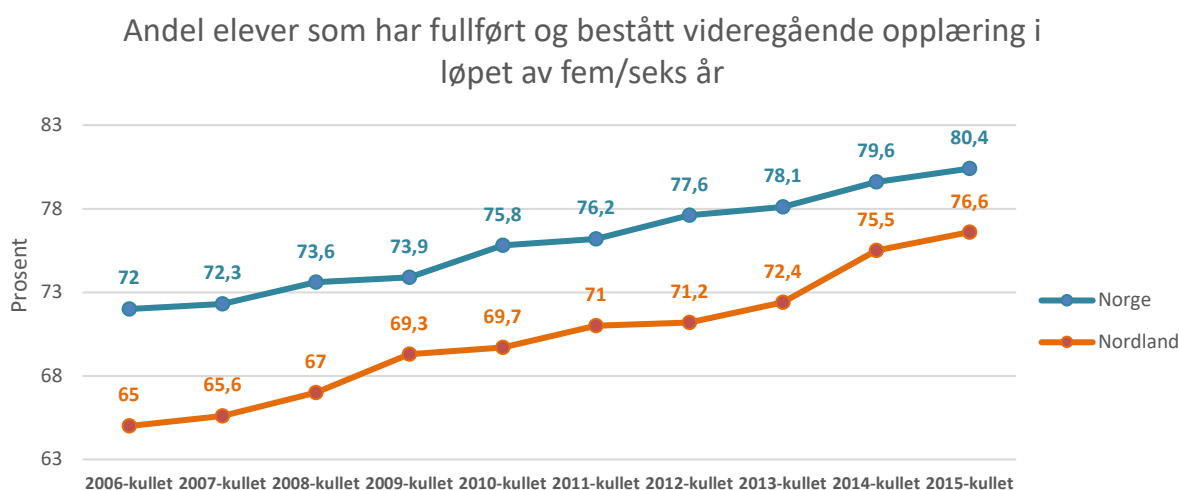
2. Fullført og bestått per skoleår - andelen elever som fullfører og består skoleåret regnes med utgangspunkt i antall elever registrert ved skolene det aktuelle skoleåret, som følger et normalt opplæringsløp med fullført og bestått i alle fag som mål.

Fullført og bestått videregående opplæring i løpet av fem/seks år

Fullføring er et mål på resultatet av opplæringen etter normert opplæringstid pluss to år og gjelder elevene som begynner i videregående opplæring for første gang et gitt år. I denne tilstandsrapporten presenteres elevkullet som begynte i videregående opplæring høsten 2015.

Indikatorene som brukes i dette kapitlet beskriver resultatet av opplæringen for ungdomskull som begynte i videregående opplæring for første gang, fem år etter at de begynte i Vg1 for studieforbereidende løp og seks år etter for yrkesfag. Etter innføringen av Kunnskapsløftet i 2006 har man i Nordland sett en kontinuerlig økning i andelen elever som fullfører innen to år etter normert tid.

Figuren nedenfor viser at Nordland fylkeskommune for 2015-kullet har en gjennomføring på 76,6 prosent. Dette er 3,8 prosentpoeng under landsgjennomsnittet og samtidig også en forbedring fra forrige år på 1,1 prosentpoeng. Aldri har flere ungdommer fullført og bestått. Fra 2006-kullet til 2015-kullet har gjennomføringsandelen økt med 11,6 prosentpoeng. Norges stigningskurv går ganske parallelt med Nordlands stigning. Nordland kommer imidlertid litt nærmere over tid.

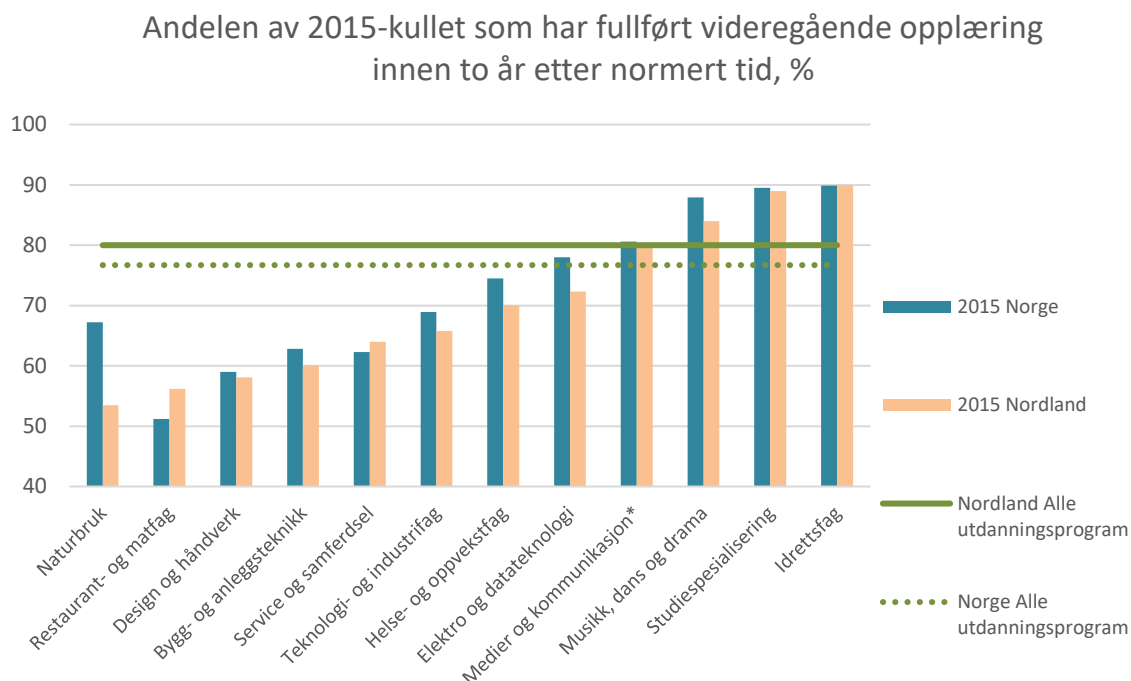

Figur: Andel elever som har fullført og bestått videregående opplæring i løpet av fem/seks år
(Kilde: Utdanningsdirektoratet)

De øvrige 23,4 prosent av elevene fordeler seg på tre grupper: fortsatt i videregående opplæring, gjennomført Vg3/ gått opp til fagprøve, men ikke bestått eller sluttet underveis. Det er disse tre gruppene nasjonale myndigheter sikter til når det gjelder andelen elever som ikke fullfører videregående opplæring.

88,8 prosent av elevene som begynte i et studieforbereidende utdanningsprogram i 2015, fullførte i løpet av fem år. For elever som begynte i yrkesfaglige utdanningsprogrammer fullførte 66,6 prosent i løpet av seks år. Forskjellen mellom de to studieretningene er altså på 22,2 prosentpoeng.

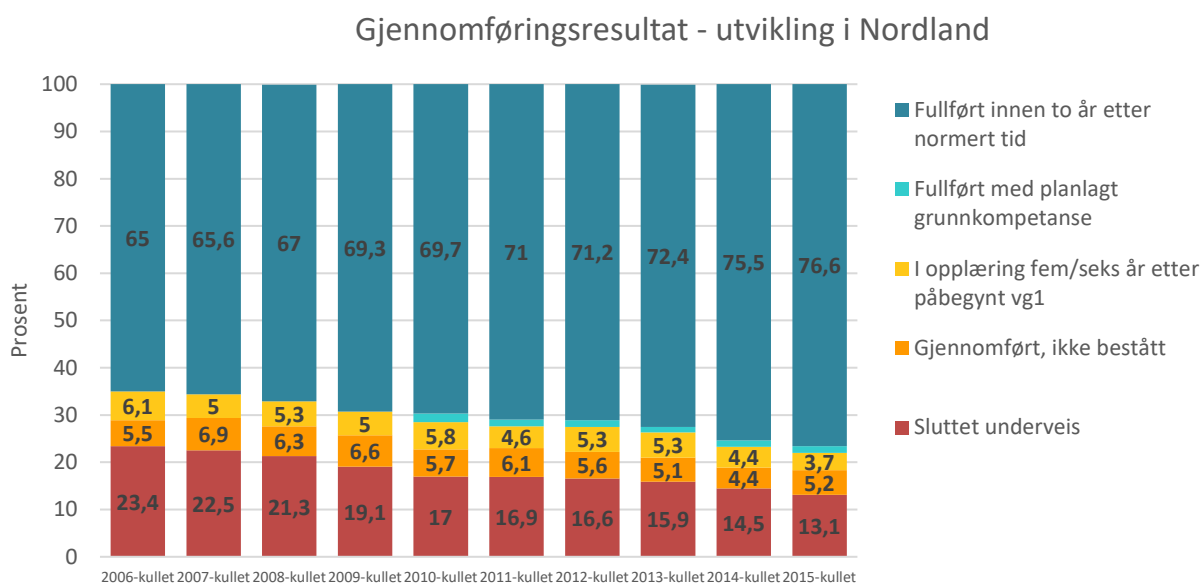
Det er en vesentlig bedre gjennomføringsandel på studieforbereidende enn på yrkesfag. Idrettsfag og Studiespesialisering er de utdanningsprogrammene som har høyest fullføringsgrad og slik har det vært over en lang periode. Nordland har en høyere andel elever på yrkesfaglige utdanningsprogram enn nasjonalt. Andelen som fullfører, varierer også mellom de ulike yrkesfaglige utdanningsprogrammene, fra 72,3 prosent på Elektro og datateknologi til 53,5 prosent på Naturbruk.

Figur: Andel av 2015-kullet som har fullført videregående opplæring innen to år etter normert tid, %
(Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Alle landets fylker har hatt framgang på de siste årskullene, så framgangen skyldes ikke bare arbeid lokalt i fylket. Det er gjennomført flere store nasjonale satsinger for å øke gjennomføringsandelen siste tiårsperiode, blant annet *Program for bedre gjennomføring*, *Vurdering for læring*, *Samfunnskontrakten* og *Program for å styrke elevenes læring i ungdomsskolen* med en egen ungdomsskolesatsing. Flere av disse satsingene antas å ha hatt stor relevans for de seneste kullene.

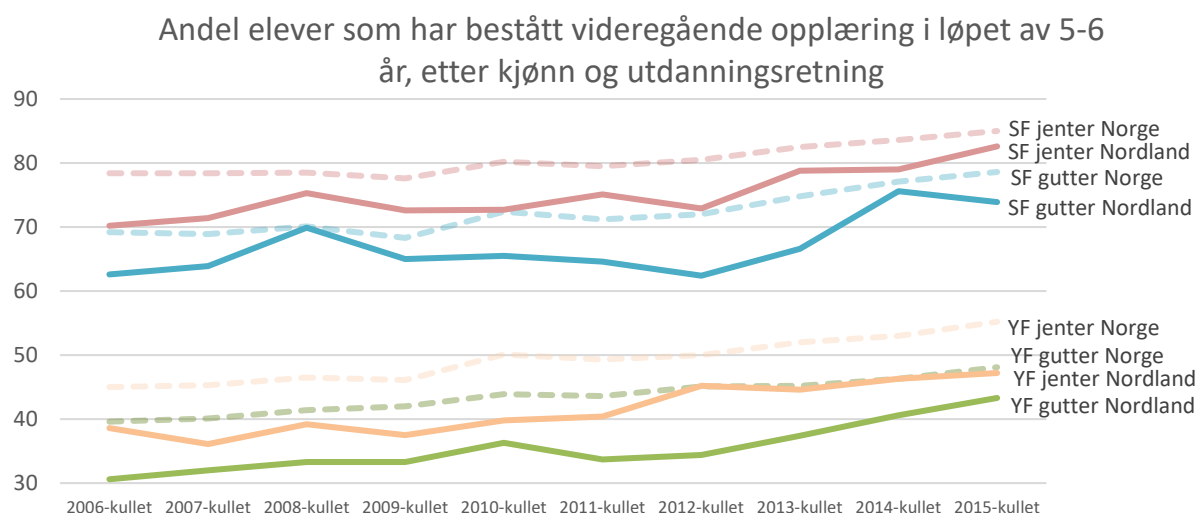
De røde sektorene i figuren nedenfor viser andelen av elever og lærlinger som har sluttet underveis i opplæringsløpet. Det er betydelig færre som faller ut av opplæring i 2015-kullet enn i 2006-kullet. Gul sektor viser at det er 3,7 prosent av ungdommene som trenger mer enn fem/seks år i opplæring. Det er 5,2 prosent som har gjennomført, men ikke bestått – oransje sektor.

Figur: Gjennomføringsresultat – utvikling i Nordland (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

I perioden etter 2006 er det på yrkesfag man kan se en tydeligere framgang. Økningen i Nordland skyldes hovedsakelig at flere yrkesfagelever fikk læreplass. Siden Nordland har en overvekt av yrkesfag, er det derfor positivt med stor framgang for denne elevgruppen.

Figuren nedenfor viser gjennomføring for gutter og jenter på henholdsvis studieforbereidende og yrkesfaglige utdanningsprogram.

Figur: Andel elever som har bestått videregående opplæring i løpet av 5-6 år, etter kjønn og utdanningsretning (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Gutter innen yrkesfaglige utdanningsprogram har lavest andel av de som har fullført og bestått i Nordland. Jenter på yrkesfag har en svak økning og er fortsatt under landsgjennomsnittet. Ved studieforbereidende utdanningsprogram har jenter og gutter fra 2015-kullet en lavere gjennomføringsandel enn landet for øvrig.

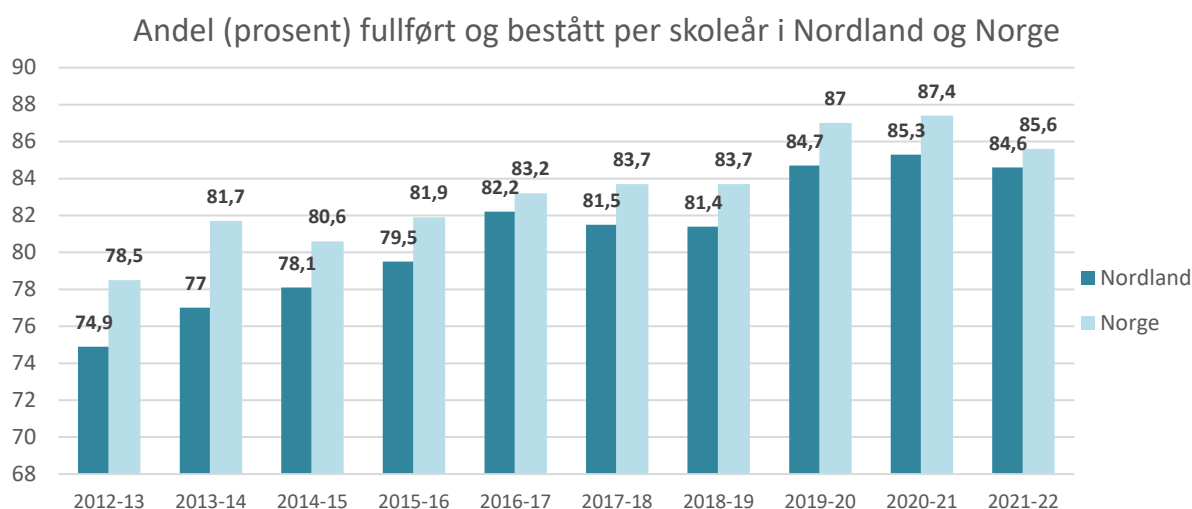
Det er både nasjonalt og i Nordland færre gutter enn jenter som fullfører og består videregående opplæring.

For elever på studieforbereidende utdanningsprogram er det ikke bare viktig å fullføre og bestå, men også å kunne gjøre dette på normert tid, det vil si i løpet av tre skoleår. Det er ikke minst fordi de med bestått vitnemål på normert tid tas inn i egen kvote til opptak for universitet og høyskoler (førstegangsvitnemål) og derved slipper de å konkurrere med søkere som har brukt tid på å forbedre karakterer i etterkant.

Fullført og bestått per skoleår

Skoleårsfullføring er en viktig indikator som forteller hvor stor andel av elevene som fullførte og fikk bestått karakter i alle fag og på alle eksamener. Den gir kjennskap til nyere data for både skolene og skoleeier for å kunne ta grep dersom utviklingen går i feil retning.

Figur viser gjennomføring per skoleår for skolene i Nordland fylkeskommune og i Norge de ti siste årene.

Figur: Andel (prosent) fullført og bestått per skoleår i Nordland og Norge (Kilde: Hjernene & Hjertet)

Når det gjelder gjennomføring per skoleår i Nordland i 2021-2022, har det vært en liten nedgang på 0,7 prosentpoeng sammenlignet med året før, men det ligger nesten ti prosentpoeng over resultatet fra 2012-2013. Samme utvikling har man på landsnivå (nedgang på 1,8 prosentpoeng fra skoleår 2020-2021). Nordland ligger 1 prosentpoeng under landsgjennomsnittet på denne indikatoren. Noe av dette kan ha sammenheng med Covid-19.

Resultatet for Vg1-trinnet særlig skilte seg ut i 2021-2022. Både på studieforberedende og yrkesfaglige utdanningsprogram var det en nedgang.

Det er vanskelig å finne klare årsaker som har medført nedgang av resultater innen fullførte og bestått for skoleåret 2021-2022. De siste årene er sannsynligvis preget av å være unntaksår grunnet pandemi og Covid-19. Dette førte til at nesten ingen ordinære eksamener ble gjennomført våren 2022. I tillegg har skolene i varierende grad vært nedstengt i lengre eller kortere perioder. Undervisningen har variert fra ordinær drift til digital undervisning hvor elevene har vært hjemme, og fraværsreglene har vært midlertidig endret. Det er tenkelig at Covid-19 med periodevis hjemmeskole, mye usikkerhet og manglende sosial kontakt med medelever og lærere kan ha bidratt til negative konsekvenser for noen elever. Summen av ulike konsekvenser har sannsynligvis påvirket resultatet for fullført og bestått per skoleår. Det blir viktig å følge med hvordan dette vil utvikle seg de kommende skoleårene.

Kategorien 'fullført, men ikke bestått' er vesentlig lavere enn i et normalår, kun 2,8 prosent. Dette antas å kunne være forbundet med at en stor del av alle elevenes eksamener ble avlyst våren 2022, slik de også ble våren 2020 og 2021. Vanligvis er det slik at de fleste som ikke består, har fått karakteren 1 på eksamen. Det er alltid færre som får 1 i standpunkt.

Tall på skolenivå har en tendens til å variere mye fra år til år, særlig gjelder dette små skoler. Tilfeldige omstendigheter kan gi relativt betydelige utslag på små skoler, så det er viktig å se på utviklingen over tid. Gjennomføringsandelen per skole har jevnet seg ut over tid slik at forskjellene mellom skolene har blitt mindre.

Det er viktig å tenke på sammensetningen av utdanningsprogram på en skole. Det er stort sammenfall mellom grunnskolepoeng og gjennomføring i videregående opplæring. Elever på studieforberedende har normalt høyere karaktersnitt fra ungdomsskolen og bedre gjennomføringsandel enn elevene på yrkesfag.

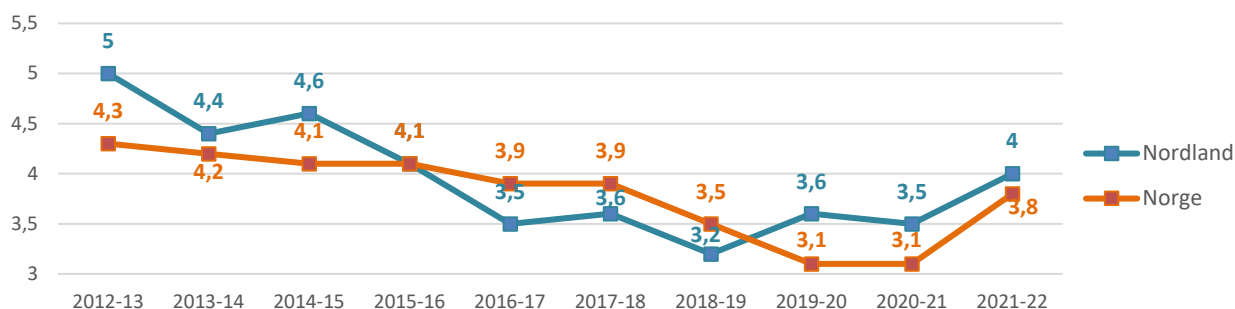
Høyt fravær er ofte et varsel om at elever kan komme til å avbryte opplæringen. I tillegg er tilstedeværelse og aktiv deltakelse i undervisningen viktig for læringsutbyttet, som igjen påvirker elevenes resultater og gjennomføringsgrad. Alle de videregående skolene jobber kontinuerlig med å forebygge og følge opp elevers fravær.

Skoleårssluttere

Skoleårssluttere er elever som slutter på skolen i løpet av skoleåret. Indikatoren '*sluttet i løpet av skoleåret*' gir viktig styringsinformasjon til skole og skoleeier. Den forteller noe om mulig frafall, men man skal samtidig være klar over at en stor andel av sluttet tar en pause for så å begynne på skolen igjen neste høst.

I Nordland har man hatt en lang periode med nedgang i andel og antall skoleårssluttere, men i 2021-2022 var det en liten oppgang igjen. Andel elever som slutter i løpet av skoleåret har økt i Nordland fra 3,5 prosent til 4 prosent, samme trenden observeres på nasjonalt nivå. Det er mulig at Covid-19 med periodevis hjemmeskole og mangel på sosial kontakt kan ha bidratt til at noen elever har mistet litt av skolemotivasjonen.

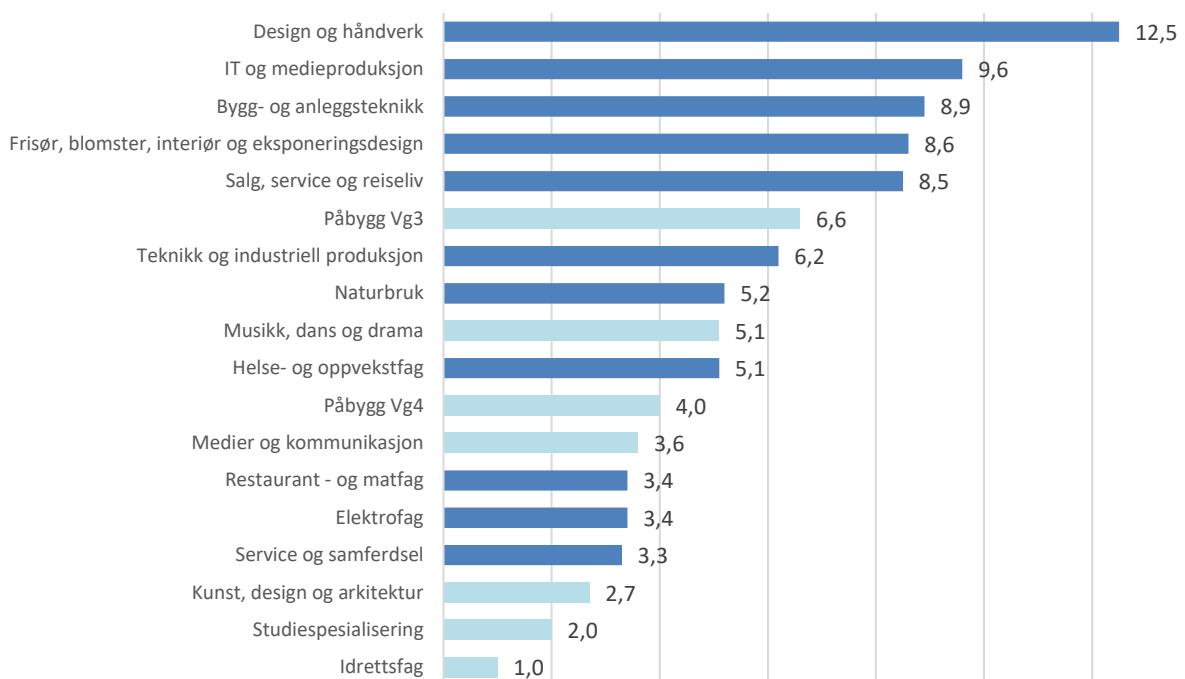
Andel elever som har sluttet i løpet av skoleårene 2012-13 - 2021-22

Figur: Andel elever som har sluttet i løpet av skoleårene 2012-13 – 2021-22 i Nordland og Norge
(Kilde: Utdanningsdirektoratet, Qlik Sense)

Det er store ulikheter mellom utdanningsprogram når det kommer til andel skoleårssluttere. De studieforbereidende programmene (lyseblå farge) og særlig med de to største av disse, hhv. Studiespesialisering og Idrettsfag, har få elever som dropper ut. Musikk, dans og drama har flere sluttet enn tidligere, det samme gjelder Medier og kommunikasjon.

Andel skolesluttet per utdanningsprogram 2021-22, %

Figur: Andel skoleårssluttede per utdanningsprogram, % (Kilde: Hjernen & Hjertet)

Innen yrkesfagene (mørkeblå farge) har Elektrofag samt Service og samferdsel en lav andel skoleårssluttere. På utdanningsprogram med få elever er det til dels store variasjoner fra år til år, dette gjelder flere yrkesfag.

Det er på Vg1 yrkesfag man finner den største andelen skoleårssluttere (7,7 prosent). De fleste yrkesfagelevne er godt motiverte for opplæringsløpet de har valgt, men det er også et mindretall som starter på videregående med færre grunnskolepoeng, mer uklare framtidsplaner og en svakere skolemotivasjon. Dette er noen av flere årsaker til at det er et høyere frafall i løpet av skoleåret på yrkesfag enn det er på studieforberedende. Det bør derfor være en målsetting for Nordland å redusere frafallet fra Vg1 yrkesfag slik at elevene som et minimum fullfører skoleåret og helst også starter på Vg2 påfølgende skoleår.

Andelen skoleårssluttere på Vg2 er vesentlig lavere med 3,5 prosent på yrkesfag og kun 1,7 prosent på studieforberedende.

Alle skolene driver et planmessig forebyggende arbeid for å hindre frafall. Mye av arbeidet består i å skape et godt miljø der elevene er del av et godt opplæringsmiljø. Kontaktlærer er en nøkkelperson når det gjelder forebygging av frafall. Skolene har rutiner for hvordan kontaktlærere skal fange opp fravær eller fagvansker, innkalle elever i risikogruppen til elevsamtaler og oppfølgingssamtaler, og rutiner for hvordan kontaktlærer skal samarbeide med foresatte til elever som ikke er myndige. Elev- og lærlingtjenesten er viktig i dette arbeidet.

De skolene i Nordland som har færre sluttet enn fylkesgjennomsnittet har også en relativ høyere andel studieforberedende tilbud, mens mange skoler under dette gjennomsnittet har en overvekt av yrkesfagstilbud. Skolene er i utgangspunktet svært ulike og man kan forvente ut fra tilbudsprofilen at noen av disse har færre skoleårssluttere enn andre.

Årsaker til at elever slutter kan ofte ha sitt utgangspunkt fra følgende årsaksforhold: personlige årsaker og sykdom, feilvalg, stort fravær, fått arbeid/læreplass, skolelei/manglende motivasjon.

1.6 Overgang til neste trinn

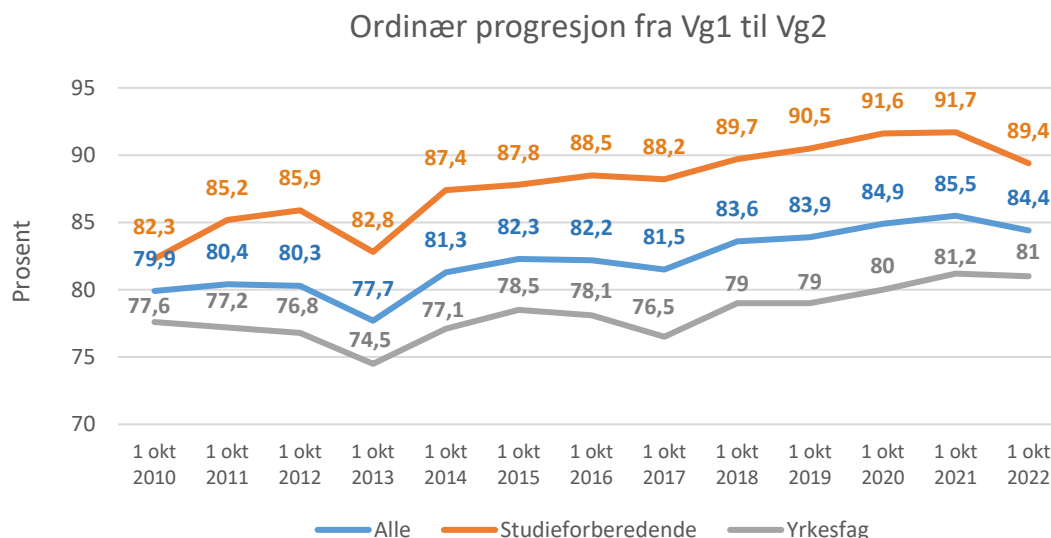
Overgangstall gir informasjon om hvordan ungdomskull beveger seg gjennom videregående opplæring. Økning i andelen med ordinær progresjon vil føre til en økt andel fullført og bestått.

Overganger deles inn i to hovedkategorier, progresjon og ikke-progresjon, den siste med underkategorier:

- **Progresjon:** Majoriteten av elevene har progresjon, det vil si at de har overgang til et programområde på neste nivå.
- **Ikke-progresjon** innebærer at eleven ikke befinner seg på et høyere nivå skoleåret etter:
 - **Repetisjon** vil si at elevene befinner seg på samme programområde og nivå som året før. Dette kan skyldes at eleven har så dårlige resultat at de ikke fyller kriteriene for å bli tatt opp på neste nivå eller det kan bety at eleven har et planlagt toårig løp.
 - **Omvalg** vil si at eleven har valgt et annet utdanningsprogram eller programområde på samme nivå som året før.
 - **Ute av videregående opplæring** vil si at en som var elev 1 oktober ett år, ikke er registrert i opplæring på neste trinn hverken som elev eller lærling. Det kan enten være fordi eleven sluttet i løpet av skoleåret eller at eleven fullførte skoleåret, men ikke har begynt på neste trinn.

Høsten 2021 var 97,7 prosent av årets tiendeklassinger i Nordland registrert som elev (eller lærling/lærekandidat) i videregående, landssnittet er 97,9 prosent. Dette er stabile tall og endringene her fra år til år er ubetydelige. Høsten 2022 var det 97,1 prosent registrerte elever.

Progresjon mellom Vg1 og Vg2 – indikator som viser hvor mange av de som begynte på Vg1, har progresjon til Vg2 påfølgende skoleår:

Figur: Ordinær overgang fra Vg1 til Vg2 per utdanningsretning (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Til tross for at skolehverdagen var delvis preget av Covid-19, har progresjonen gjennom videregående skole aldri vært bedre enn høsten 2021. Sammenlignet med perioden før pandemien, har andelen elever som går videre fra Vg1 og fra Vg2 økt.

Studieforbereidende utdanningsprogram har hatt positiv utvikling de siste årene og det store flertallet av elevene – ni av ti – har ordinær progresjon fra Vg1 til Vg2. Dette er litt under med landssnittet på 92,5 prosent. Det har også vært framgang på yrkesfag, der 81,2 prosent av elevene hadde progresjon mot 84,1 prosent nasjonalt.

Det var registrert 1875 yrkesfagelever på Vg1 i 2020. Slik fordelte de seg per 1 oktober 2021:

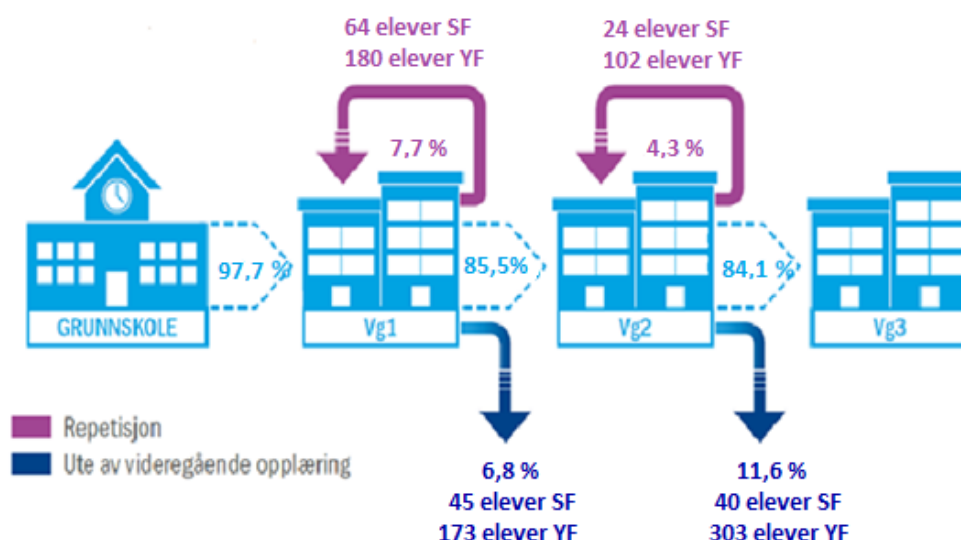
- Progresjon til Vg2 1523 elever (= 81,2 prosent)
- Repetisjon samme Vg1 77 elever (= 4,1 prosent)
- Omvalg nytt Vg1 103 elever (= 5,5 prosent)
- Ute av opplæring 173 elever (= 9,2 prosent)

Frafall (ute av opplæring) allerede etter Vg1 er urovekkende, tidlig frafall øker sannsynligheten for varig utenforskap. Risikoen for å ende utenfor arbeidslivet øker jo tidligere i løpet en ungdom dropper ut. Derfor ligger det en stor gevinst i å fullføre så mange trinn som mulig, også for de som ikke klarer å fullføre og bestå hele det treårige løpet fram til vitnemål med studiekompetanse, yrkeskompetanse eller fagbrev.

Årsakene til frafall og utenforskap er komplekse og sammensatte. Hver elev har sin unike historie. Forskning (*NOU 2018:5 Kvalifisert, forberedt og motivert. Et kunnskapsgrunnlag om struktur og innhold i videregående opplæring – Liedutvalget*) viser at det allikevel er noen felles trekk og forhold som går igjen hos mange som mislykkes i skolen. Foreldrenes utdanningsnivå har betydning for sannsynligheten for gjennomføring, også med faglige resultater i grunnskolen. Psykiske vansker er en av de hyppigst oppgitte årsakene til frafall.

Per 1 oktober 2022 var det registrert en liten nedgang i andel elever som hadde progresjon fra Vg1. Samme utviklingen observeres på nasjonalt nivå.

Neste figur søker å sammenfatte en del informasjon om progresjon og flyten gjennom opplæringsløpet og forteller om overgangene og bevegelsene i 2021-2022 med telledato 1 oktober:

Figur: Overganger i Nordland i 2021-2022

Det er en stor gruppe elever som bruker lengre tid enn normert. 224 elever repeterte Vg1. Men på den positive siden var det færre som falt fra mellom Vg1 og Vg2 og andelen på 6,8 prosent er den laveste man har sett frem til nå. De er 102 yrkesfagelever som repeterer Vg2, dette tallet har endret seg litt. Men frafallet fra Vg2 til Vg3 er redusert, til 11,6 prosent og 343 elever.

1.7 Karakterer

Karakteranalyse for fellesfag og utvalgte programfag

Skolen har som oppdrag å utvikle elevenes sosiale ferdigheter og faglige kompetanse. I dette kapitlet behandler man faglige resultater.

Elever får to ulike typer sluttvurdering: standpunktkarakter i alle avsluttede fag og eksamens-karakter på et forskriftsfestet antall eksamener. Standpunktkarakteren skal gjenspeile elevens samlede kompetanse i faget ved avslutningen av opplæringen. Eksamenskarakteren skal uttrykke elevens kompetanse slik den framkommer på eksamensdagen.

Statistikk viser at det over tid er meget stor grad av stabilitet i karakterene både på fylkesnivå og nasjonalt. Dette gjør seg særlig gjeldende for standpunktkarakterene.

På grunn av koronapandemien, har eksamen vært avlyst de tre siste årene (våren 2020, 2021 og 2022). Tilstandsrapporten vil derfor kun vise utviklingen i standpunktkarakterene for perioden 2018-2022.

De fleste karakterene som brukes i denne rapporten for å beskrive det faglige nivået til elevene, er hentet fra Utdanningsdirektoratets statistikk for videregående skole.

I presentasjonen har man valgt å se på studieforberedende utdanningsprogram, påbygging til generell studiekompetanse og yrkesfaglige utdanningsprogram hver for seg.

Studieforberedende utdanningsprogram

Tabellene nedenfor viser karakterutviklingen i fellesfagene over de siste fem årene samlet for alle de studieforberedende utdanningsprogrammene i Nordland samt for noen utvalgte programfag fra de tre største studieforberedende utdanningsprogrammene: Studiespesialisering, Idrettsfag og Musikk, dans og drama. Utdanningsprogrammene Kunst, design og arkitektur og Medier og kommunikasjon tilbys også i fylket og inngår i karakterstatistikken for fellesfagene

på studieforbereidende utdanningsprogram, men tilbudene er for små til at det er mulig å hente ut karakterinformasjon for programfagene.

Som en følge av Fagfornyelsen ble det høsten 2020 tatt i bruk nye læreplaner i fagene på Vg1 og fra høsten 2021 på Vg2. I tabellene nedenfor er standpunktkarakterene basert på nye læreplaner (LK20) merket med stjerne (*).

Fellesfag:

	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Engelsk Vg1 SF	4,3	4,2	4,3	4,5*	4,5*
Naturfag Vg1 SF	4,2	4,2	4,2	4,2*	4,2*
Matematikk 1P	3,5	3,5	3,6	3,7*	3,5*
Matematikk 1T	4,0	3,9	4,0	3,9*	3,8*
Fransk II	4,2	4,3	4,3	4,5	4,6*
Spansk II	4,2	4,1	4,3	4,2	4,3*
Tysk II	4,1	4,1	4,3	4,1	4,1*
Matematikk 2P	3,6	3,7	3,8	3,8	3,7*
Norsk hovedmål, Vg3 SF, skriftlig	3,9	4,1	4,2	4,2	4,2
Norsk sidemål, Vg3 SF, skriftlig	3,7	3,9	4,0	4,0	4,0
Norsk, Vg3 SF, muntlig	4,4	4,6	4,6	4,6	4,6
Historie Vg3 S	4,4	4,4	4,5	4,4	4,4

Tabell: Standpunktkarakter, fellesfag, studieforbereidende - fem skoleår (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Ut fra standpunktkarakterene på Vg1 kan det se ut som at det har vært en økning i karakternivået i engelsk etter innføring av ny læreplan. I de øvrige fellesfagene på Vg1 er det små endringer fra år til år, men matematikk 1P har hatt en svak nedgang i femårs-perioden. Også for fellesfagene på Vg2 og Vg3 har karakternivået vært svært stabilt i hele femårsperioden med unntak av fransk II som har hatt en svært positiv utvikling de siste årene og norsk skriftlig (hovedmål og sidemål) der gjennomsnittskarakter ser ut til å ha stabilisert seg på et høyere nivå etter den markerte forbedringen i starten av femårsperioden.

Programfag

Elever på studieforbereidende utdanningsprogram kan i varierende grad velge hvilke programfag de ønsker å fordype seg i. Elever på studiespesialiserende velger programområde etter Vg1 og har da valget mellom å fordype seg enten i realfag eller i språk, samfunnsfag og økonomi. Tabellen nedenfor viser karakterutviklingen i noen av de mest vanlige programfagene på Vg2 og Vg3 Studiespesialisering samt noen få obligatoriske programfag på Vg3 Idrettsfag og Vg3 Musikk.

	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Studiespesialisering					
Matematikk R1 (Vg2)	4,0	4,1	4,0	4,1	4,1*
Matematikk R2 (Vg3)	4,5	4,1	4,3	4,1	4,1
Biologi 2 (Vg3)	4,4	4,3	4,3	4,4	4,3
Fysikk 2 (Vg3)	4,1	4,1	4,0	4,5	4,4
Kjemi 2 (Vg3)	4,1	4,1	4,3	4,1	4,2
Internasjonal engelsk (Vg2 LK06) Engelsk 1 (vg2 LK20)	4,2	4,3	4,3	4,2	4,3*
Sosialkunnskap (Vg2)	4,3	4,1	4,5	4,6	4,4*
Rettslære 2 (Vg3)	4,2	4,4	4,7	4,7	4,4
Psykologi 2 (Vg3)	4,2	4,3	4,4	4,5	4,4
Idrettsfag					
Treningslære 2 (Vg3)	4,1	4,0	4,1	4,5	4,2
Aktivitetlære 3 (Vg3)	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8
Musikk, dans og drama					
Instrument, kor og samspill (Vg3)	5,1	5,2	5,3	5,1	5,3

Tabell: Standpunktkarakter, programfag, studieforberedende - fem skoleår (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

For de alle fleste programfagene i tabellen har karakternivået vært stabilt gjennom hele femårsperioden med stort sett små endringer fra år til år og ingen tydelig trend. Unntaket er fysikk 2 som har hatt en markert økning i karakternivå de to siste skoleårene og sosialkunnskap og rettslære 2 som hadde en tydelig heving av karakternivået for skoleårene 2019-20 og 2020-21, men der karakterene for 2021-22 indikerer en justering tilbake mot nivået før koronaperioden. For psykologi 2 var trenden stigende fram til 2020-21, men har gått litt tilbake i 2021-22.

Samlet vurdering

Det er ikke mulig ut fra gjennomsnittskarakterene å lese noen tydelig tendens i retning av at elevene på studieforberedende utdanningsprogram under pandemien har fått høyere karakterer enn tidligere, verken i fellesfag eller programfag. Det er likevel en mulighet for at gjennomsnittstall kan skjule avvik som spriker i ulike retninger f.eks. ved at en del elever har fått bedre karakterer under pandemien mens andre elever har slitt ekstra i fagene og fått dårligere resultater enn forventet. For programfagene sosialkunnskap og rettslære 2 kan det se ut som at karakternivået har gjort et hopp de to første pandemiårene, men det er vanskelig å si sikkert at dette har sammenheng med pandemien. Det samme gjelder fysikk 2 og fellesfaget fransk II, men dette er fag med relativt få elever, så tilfeldige variasjoner kan dermed gjøre større utslag.

Påbygg til generell studiekompetanse

	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Norsk hovedmål	3,3	3,4	3,6	3,7	3,6
Norsk sidemål	3,1	3,2	3,5	3,5	3,4
Norsk muntlig	3,9	4,1	4,2	4,2	4,1
Historie	3,9	4,0	4,1	4,1	4,2
Naturfag	3,6	3,8	3,9	3,9	3,8
Matematikk 2P-Y	3,3	3,6	3,7	3,6	3,5

Tabell: Standpunktkarakter, fellesfag, påbygging - fem skoleår (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Påbygging til generell studiekompetanse kan tas etter fullført og bestått Vg1 og Vg2 yrkesfag og består i hovedsak av fellesfagene elevene trenger for å få generell studiekompetanse og være kvalifisert til å søke utdanninger ved universitet og høyskole. Her ser man at den positive karakterutviklingen man har hatt på påbygg de siste årene har flatet noe ut og ser ut til å ha stabilisert seg på et høyere nivå som samsvarer godt med nasjonale tall. Selv om karaktersnittet i flere av fellesfagene har økt under pandemien, er økningen relativt liten for de fleste fagene og kan også tolkes som en videreføring av en positiv trend som startet før pandemien.

Yrkesfag

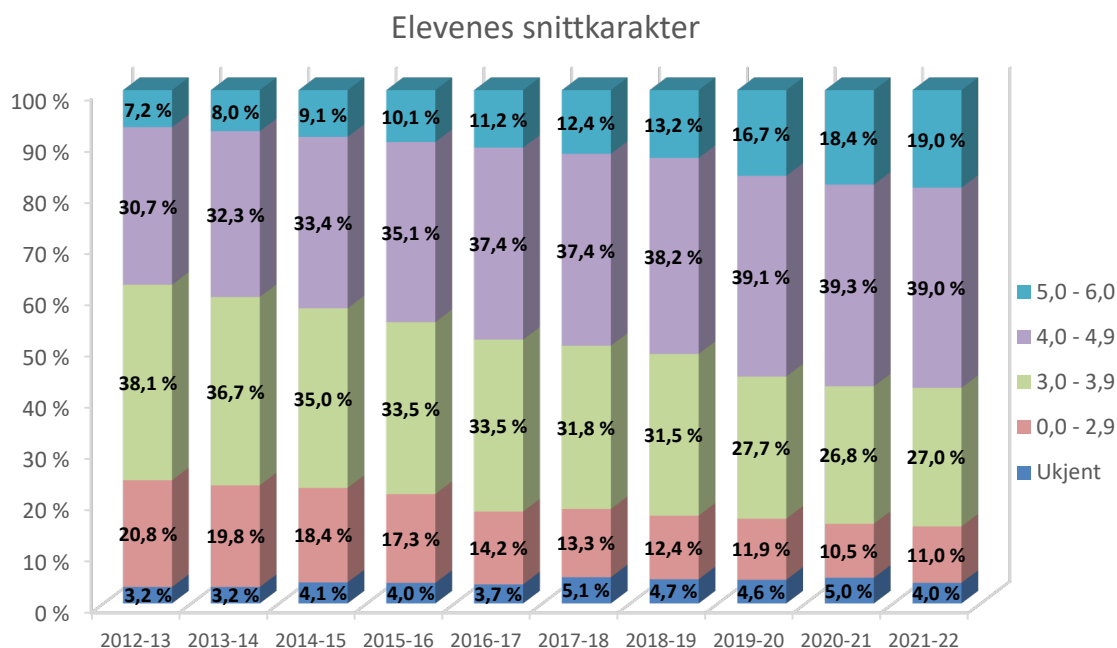
Med innføringen av Fagfornyelsen høsten 2020 ble det gjennomført noen strukturelle endringer når det gjelder fellesfagene på yrkesfag. Undervisningen i fagene engelsk og norsk ble samlet på hhv. Vg1 og Vg2 og det ble innført ulike læreplaner i matematikk og naturfag tilpasset det enkelte utdanningsprogrammet.

	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Engelsk (Vg2/Vg1)	3,6	3,7	3,7	3,8 / 3,7*	3,8*
Norsk (Vg2)	3,8	3,8	3,8	3,9	3,9*
Matematikk 1P (Vg1)	3,5	3,4	3,5		
Matematikk 1P (Vg1):					
Bygg- og anleggsteknikk*				3,3	3,3
Elektro og datateknologi*				4,0	3,9
Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign*				-	2,7
Helse- og oppvekstfag*				3,3	3,4
IT og medieproduksjon*				3,8	3,2
Naturbruk*				3,6	3,4
Restaurant - og matfag*				3,5	3,5
Salg, service og reiseliv*				3,6	3,5
Teknologi og industrifag*				3,3	3,3

Tabell: Standpunktkarakter, fellesfag, yrkesfag - fem skoleår (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

For fellesfagene norsk og engelsk er karakterutviklingen stabil med noe stigende tendens. Det er ikke mulig å se utslag av pandemien i karaktersnittet for disse fagene. For matematikkfaget er det vanskelig å vurdere utviklingen over lengre tid på grunn av innføringen av de nye læreplanene. Standpunktkarakterene i matematikk de to siste årene er relativt stabile med et par unntak (IT og medieproduksjon og Naturbruk), der gjennomsnittskarakteren har falt med flere desimaler. Disse utdanningsprogrammene har imidlertid relativt få elever, noe som kan gi større tilfeldige utslag på karakterstatistikken fra år til år. De ulike utdanningsprogrammene har også ulikt søkergrunnlag, og dermed varierende, gjennomsnittlig grunnskolepoeng ved inntak noe som vil kunne påvirke karaktersnittet. At resultatene i matematikk varierer mye mellom utdanningsprogrammene, gjenspeiler nok primært dette forholdet.

Elevenes karaktersnitt

Figur: Elevenes karaktersnitt per skoleår, utvikling (kilde: Hjernem & Hjerter)

Selv om gjennomsnittskarakteren i enkeltfag kan variere over tid, så viser en oversikt over gjennomsnittet av alle gitte karakterer for elever i videregående skole i Nordland en tydelig positiv utvikling over mange år. Av figuren over ser man at andelen elever som har en gjennomsnittskarakter på 4,0 eller bedre har økt fra 37,9 prosent for skoleåret 2012-13 til 58 prosent for skoleåret 2021-22. Tilsvarende har andelen elever med gjennomsnittskarakter lavere enn 3,0 i samme tidsperiode sunket fra 20,8 prosent til 11 prosent.

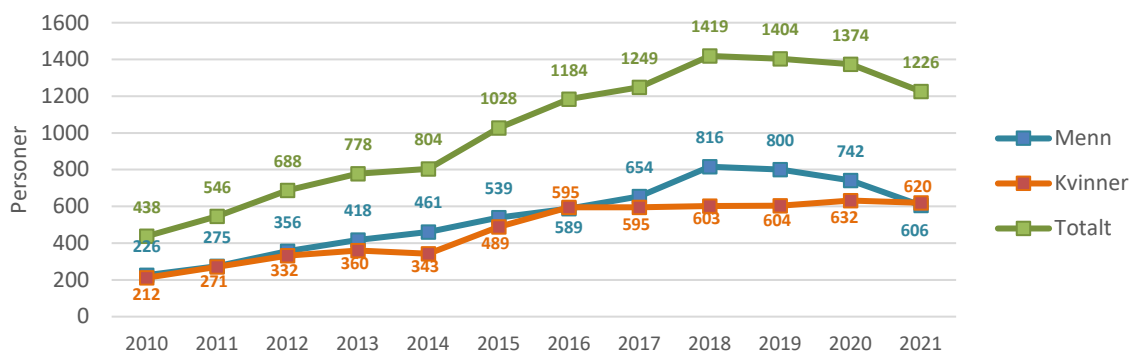
Det er grunn til å anta at noe av økningen i gjennomsnittskarakteren for skoleårene 2019-20, 2020-21 og 2021-22 kan forklares med at det ikke ble gjennomført eleveksamen disse årene. Resultatene på skriftlig eksamen er normalt litt svakere enn standpunkt, og eksamensresultatene ville dermed ha trukket gjennomsnittskarakteren noe ned.

Snittet omfatter både halvårsvurderinger, standpunkt og eksamenskarakterer, og til tross for en viss sannsynlig effekt av avlyst eksamen de siste tre årene, så gir utviklingen i karaktersnittet en god indikasjon på økt kvalitet i opplæringen i videregående skole i Nordland gjennom hele det siste tiåret.

1.8 Elever med innvandrerbakgrunn

Tallet på elever med innvandrerbakgrunn har steget bratt de siste årene, med en topp i 2018–2019 og deretter svak tilbakegang. Det er rimelig å anta at en vesentlig andel av de 1226 som er registrert med innvandrerbakgrunn er voksne og deltar i opplæring spesielt organisert for voksengruppen. Tilgjengelige tall fra SSB gjelder perioden 2010-2021. Det blir viktig å følge tall for året 2022, da forventer man en kraftig økning på grunn av flyktninger fra krigen mot Ukraina.

Elever med innvandrerbakgrunn - utvikling i Nordland

Figur: Elever med innvandrerbakgrunn – utvikling i Nordland (Kilde: SSB)

Flerspråklige ungdommer har de samme rettighetene i videregående opplæring som alle andre, og de har rett til videregående opplæring når de har fullført ungdomsskolen i Norge eller har gjennomgått allmenn grunnskoleopplæring i utlandet. Det er ikke krav til norskkunnskaper. Fylkeskommuner kan tilby et innføringstilbud til nyankomne elever (opplæringslova § 3-12, § 4A-1). Høsten 2022 økte behovet, og antall innføringsklasser ble utvidet fra fire til syv.

Elever som vil ha bodd i Norge mindre enn seks år når de skal avlegge norskeksamen, kan velge å følge en alternativ læreplan i norskfag kalt '*Læreplan i norsk for språklige minoriteter med kort botid i Norge*'. Dette er en læreplan som ligger tett opp til den ordinære læreplanen som de andre elevene i klassen følger, men den har mer vekt på språklige ferdigheter og elevene skal ikke ha sidemål. Standpunkt og eksamen i denne læreplanen er likestilt med karakterene i ordinær norsk, for eksempel ved inngåelse av lærekontrakt, på vitnemål og ved søknad til høyere utdanning.

Perioden med Covid-19 har ført til færre innvandrere til Norge og også til Nordland. Men etter februar 2022 har antall flyktninger økt betydelig på grunn av krigen mot Ukraina.

1.9 Samisk

Alle samiske elever i videregående opplæring har rett til opplæring i samisk, og dette gjelder selv om eleven ikke hadde opplæring i samisk i grunnskolen og uavhengig av om eleven bor i et samisk distrikt eller ikke. Elevene velger hvilket samisk språk de skal ha opplæring i – nord-samisk, lulesamisk eller sørsamisk. Fylkeskommunen har ansvaret for at kravene i opplæringsloven med forskrifter blir oppfylt, og det betyr at skoleeier har det overordnet ansvaret for at elevenes rettigheter til samisk opplæring blir oppfylt.

Det gis opplæring i samiske språk både som førstespråk og som andrespråk. Det er få elever som velger samisk som førstespråk, nesten alle ønsker undervisning i samisk andrespråk. Elever med samisk som andrespråk stiller med ulike forutsetninger. Noen har samisk-språklige arenaer i nærmiljøet hvor samisk høres, mens andre har liten kontakt med språket utenom opplærings situasjonen. For noen elever er samisk et helt nytt språk, mens andre kan samisk relativt godt når de begynner. Situasjonen når det gjelder muligheter til å utvikle språket ved å høre og få bruke språket daglig i sitt nærmiljø, er også ulik for elever som har samisk som fag.

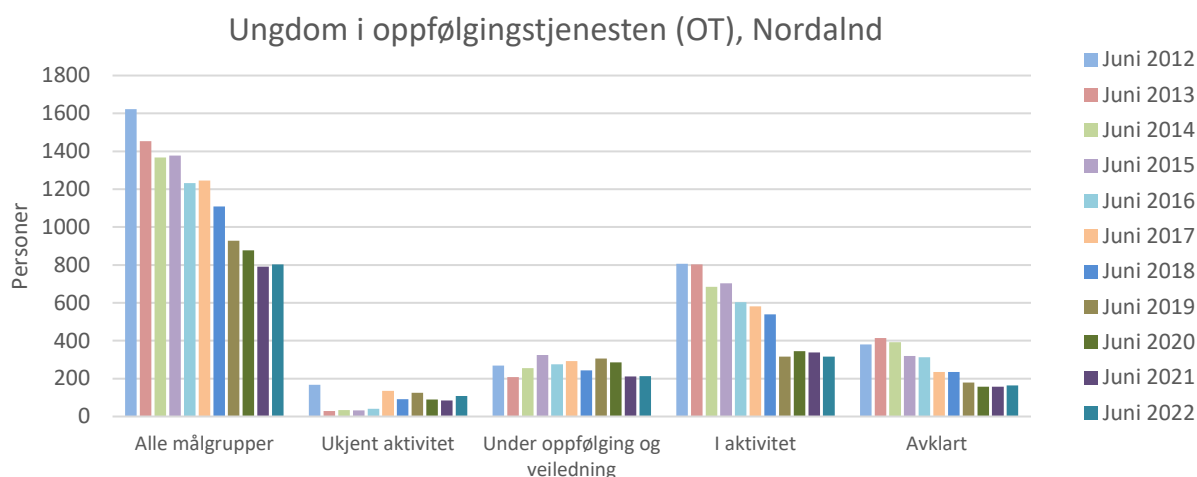
Siden elevene som har valgt opplæring i samisk er spredt på skolene, er det naturlig å gi opplæring i samisk ved bruk av alternative opplæringsformer som fjernundervisning, intensivundervisning og språksamlinger. I Nordland har man lærere i lulesamisk ved Knut Hamsun videregående skole. I tillegg til stedlig undervisning i lulesamisk ved denne skolen, undervises også elever ved andre videregående skoler i Nordland via fjernundervisning. Skolen har fått ekstra støtte til å arrangere språksamling slik at alle elevene kan møtes fysisk og ikke bare gjennom virtuelle klasserom. Knut Hamsun videregående skole har også fått status som

ressursskole i form av et pilotprosjekt. Skolen skal bidra til å øke samisk språk, kultur og identitet i Nordland fylket med spesielt ansvar for det lulesamiske språket. Elever i nordsamisk får hovedsaklig fjernundervisning organisert fra videregående skoler i Troms og Finnmark fylkeskommune mens Sørsamisk kunnskapspark i Hattfjelldal har ansvaret for undervisningen for sørsamiske elever. Skoleåret 2021-2022 hadde man 38 elever som mottok samiskundervisning. Tallet på elever med samiskopplæring har holdt seg stabilt i flere år.

1.10 Ungdom i oppfølgingstjenesten

Oppfølgingstjenesten er en lovpålagt fylkeskommunal tjeneste som skal følge opp ungdom under 21 år som har rett til opplæring, men som ikke er i arbeid eller opplæring. Hovedoppgaven til oppfølgingstjenesten er å sørge for at ungdommer utenfor skole og arbeidsliv får tilbud om opplæring, arbeid eller andre kompetansefremmende tiltak. Målet er å få ungdom i aktivitet og helst tilbake i opplæring. I Nordland er det bestemt at tjenesten også skal jobbe forebyggende for å forhindre frafall. Alle skolene skal ha ansatte med et spesielt ansvar for oppgaver i oppfølgingstjenesten. I tillegg til tverrfaglig samarbeid internt, har oppfølgingstjenesten også ansvaret for å koordinere og samordne den tverrfaglige innsatsen for disse ungdommene og sikre samarbeid mellom kommuner, fylkeskommunale og statlige instanser. Oppfølgingstjenesten er en del av Elev- og lærlingtjenesten.

Antall ungdommer i målgruppen per juni måned ble mer enn halvert på ti år. Årsaken er i all hovedsak at færre ungdommer slutter på skolen de siste årene, flere begynner i lære og flere fullfører og består. Samtidig har antall ungdommer også gått ned. Men tallene per juni 2022 viser at antallet OT-ungdommer har økt litt, fra 791 i 2021 til 803 i 2022.

Figur: Antall ungdommer registrert i oppfølgingstjenesten per aktivitetsstatus (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Andelen 'Ukjent aktivitet' er alltid høyest tidlig i skoleåret, men faller etter hvert samtidig som andelen i aktivitet stiger betydelig.

De 317 OT-ungdommene som var i aktivitet, fordeler seg slik:

- Opplæring og arbeidspraksis i regi av fylket 36
- Arbeidspraksis eller annet tiltak i regi av NAV 142
- Kombinasjonstiltak - fylkeskommunen og NAV 18
- I arbeid 52
- Elev 42
- Lærling/lærekandidat 27

164 OT-ungdommer hadde status avklart, noe som betyr at deres situasjon var kjent og kartlagt, men at tiltak ikke var aktuelt:

- Takket nei til oppfølging	63
- I militæret	3
- Har omsorg for barn	10
- Syk eller i institusjon	48
- Ikke-formell opplæring/folkehøgskole	40

I gjennomføringssammenheng er det særskilt viktig å bekjempe frafall i den yngste gruppen – sytten år og yngre. Antall OT-ungdommer i denne aldersklassen holder seg stabilt.

1.11 Borteboende elever

For å sikre at Nordlandsskolen er inkluderende og allsidig med god gjennomføring for alle, er det svært viktig å sette søkelys på elevgrupper som kan være i en krevende situasjon. Borteboere kan være en slik gruppe. Det er en oppfatning hos mange at borteboende kan oppleve skolehverdagen som krevende både faglig og sosialt, og derved har en større risiko for frafall.

Oslo Economics gjennomførte våren 2022 etter oppdrag fra Nordland fylkeskommune en kartlegging blant borteboende elever for å undersøke deres trivsel, mestring og gjennomføring. Det var viktig å kartlegge om borteboende elever mestrer hverdagsrutiner, matstell, økonomi og skole på en hensiktsmessig måte. Gjennom å se på forskjeller og likheter mellom borteboere og hjemmeboende gav rapporten viktig kunnskap som gjør det mulig å rette systematisert innsats inn mot grupper i den videregående skolen i Nordland som har behov for ekstra støtte enten faglig eller sosialt.

Skoleåret 2021-2022 fikk 2318 elever fra Nordland borteboerstipend. Fylket har den høyeste andelen av borteboende blant elever på videregående nivå i Norge. Det er mange årsaker til at skoleelever ikke bor hjemme. Til tross for en desentralisert skolestruktur i Nordland, kan prinsippet om regionalisering av tilbud føre til at flere elever må flytte for å få det utdannings-tilbudet de ønsker seg.

Undersøkelsen kunne vise til særlig følgende funn:

- Borteboere er mer motiverte og jobber noe hardere med skolearbeidet enn hjemmeboende. De er prosentvis også mer fornøyde med resultatene på prøver.
- Borteboere har større mestringstro enn hjemmeboende, og i større grad ser nytten av opplæringen de får.
- På trivsel skårer borteboende og hjemmeboende omtrent likt.
- Alle de videregående skolene i Nordland fylkeskommune har aktivitetstilbud på ettermiddagstid til elevene sine, og dermed til borteboende elever.

Men undersøkelsen viser også at:

- En del borteboende elever kan oppleve utfordringer knyttet til personlig økonomi.
- En tredjedel av de borteboende elevene vet ikke at skolene har aktivitetstilbud rettet mot dem spesielt.
- Borteboende får mindre hjelp med skolearbeidet enn hjemmeboende.
- Borteboere trener mindre enn hjemmeboende.

Undersøkelsen påpeker at å være borteboende elev i seg selv ikke er årsaken til at man slutter i videregående opplæring. Manglende motivasjon og feilvalg er en større driver hos både borteboende og hjemmeboende elever.

Med bakgrunn i resultatene fra undersøkelsen, vil systematisk oppfølging av elever bli prioritert som en del av fylkesrådets arbeid for å forhindre frafall.

Rapporten fra Oslo Economics peker på følgende tiltak hos skolene som kan videreføres:

- Vekke- og hentetjeneste
- Tett dialog mellom elev og kontaktlærer samt miljøarbeider
- Leksehjelp og annen faglig støtte
- Åpen Skole med sosiale aktiviteter
- Servering av middag

Fylkesrådet i Nordland vil forsterke og videreføre disse tiltakene. Tiltakene skal føre til bedre mestring av skolehverdag, fritid og økonomi for de av elevene som bor alene. Tiltakene rettet mot elevene skal systematiseres og at skolene ved Elev- og lærlingtjenesten skal ha gode tilbud på ettermiddagstid slik at elevene i Nordland skal finne seg til rette og mestre skolehverdagen sin. Slik sikrer man at elevene får tett oppfølging både faglig og sosialt sammen med andre.

Det er også viktig at skolene har god oversikt over bosituasjonen til sine borteboende elever, og gode rutiner for forebyggende tiltak slik at elevene kan bli fulgt opp systematisk over tid. Organiseringen gjøres gjennom Elev- og lærlingtjenesten i samarbeid med miljøtjenesten.

1.12 Læringsmiljø for elever

Faglig læring og sosial læring hører sammen, og alle elever har rett til å oppleve sosial tilhørighet. God opplæring er med på å skape et trygt psykososialt skolemiljø. Elevene skal oppleve at de får faglige utfordringer tilpasset evner og nivå samtidig som de trenger noe å strekke seg etter. Lærere skal sørge for at elevene får relevante og forståelige tilbakemeldinger underveis i opplæringen, noe som igjen bidrar til økt motivasjon og faglig trivsel.

Elever i norsk skole skal delta i beslutninger som gjelder egen læring. Elevene skal også delta aktivt i vurdering av eget arbeid, egen kompetanse og faglig og sosial utvikling. Opplæringsloven gir rammer og føringer for elevmedvirkning.

Elevundersøkelsen høst 2022

Gjennom elevundersøkelsen oppfordres elever i Norge til å gi uttrykk for egne meninger om forhold ved skoledagen som er viktig for trivsel og læring. Skoler skal ha nulltoleranse mot mobbing og det skal arbeides systematisk og kontinuerlig for et trygt skolemiljø. Skolene har blitt pålagt en aktivitetsplikt, og elever og foreldre har fått utvidet brukermedvirkning og bedre klagerett.

Gode skoler tar elevene på alvor og har rutiner for å fange opp og følge opp krenkelser. Derfor skal nulltoleranse for slike hendelser være en del av kulturen på skolene i fylket. For å klare dette må skolene kontinuerlig arbeide med verdier og holdninger. Skolemiljøet skal fremme helse, trivsel og læring.

Elevundersøkelsen er et viktig verktøy for videreutvikling og kvalitetssikring av læringsmiljøet til elever i grunnskolen og videregående opplæring. Elevundersøkelsen er også en del av kvalitetsvurderingssystemet. Skoleeier skal sørge for at nasjonale undersøkelser om motivasjon, trivsel, mobbing, elevmedvirkning, elevdemokrati og det fysiske miljøet blir gjennomført og fulgt opp lokalt. Elevundersøkelsen er en nettbasert spørreundersøkelse i regi av Utdanningsdirektoratet hvor elever fra femte trinn til utvidet videregående skole uttrykker egen opplevelse av forhold som er viktige for å lære og trives på skolen.

Elevundersøkelsen forteller blant annet hva elevene selv rapporterer om forholdet til lærerne sine, om faglig utfordring, mestring, motivasjon, utbytte av skolearbeidet, trivsel og mobbing. På nasjonalt nivå er undersøkelsen obligatorisk for Vg1-elever, men i Nordland mener man at en slik kartlegging av miljøet har så stor verdi at den skal gjennomføres i alle klasser og på alle trinn hvert år. Skolene har gode rutiner for å arrangere elevundersøkelsen slik at svarprosenten alltid er god, slik den også var høsten 2022 - 86,6 prosent deltok i undersøkelsen.

Elevundersøkelsen bruker en skala fra 1 til 5, der 5 er best oppnåelig resultat, men for mobbeindikatoren er 0 best – ‘ingen elever eller læringer rapporterer om mobbing’. Mobbeindikatoren skiller seg også fra de andre indikatorene ved at den viser prosentandelen som opplever å være mobbet på skolen, enten av medelever, digitalt (av noen på skolen) eller av voksne.

Utvikling over flere år

Hovedinntrykket er at man i Nordland har en skole der elevene er motivert og føler mestring. De rapporterer om variert undervisning fra støttende lærere samtidig som de møtes med faglige utfordringer. Slik har bildet framstått de siste årene, resultat fra elevundersøkelsen endrer seg lite fra år til år.

Endringen i elevundersøkelsen høsten 2022 er at andelen elever som opplever mobbing har økt litt. Dette gjelder særlig trinn 1. Samme trenden observeres på nasjonalt nivå. Et godt psykososialt miljø uten mobbing er et mål. Det er klar sammenheng mellom et godt læringsmiljø/psykososialt miljø og elevenes motivasjon og innsats på skolen. Fravær av mobbing utgjør en viktig komponent i et godt læringsmiljø.

Elevundersøkelsen 2022		
Indikator	Nordland	Norge
Læringskultur	3,9	3,9
Elevdemokrati og medvirkning	3,6	3,5
Faglig utfordring	4,4	4,4
Felles regler	4,2	4,1
Trivsel	4,2	4,2
Mestring	3,9	3,9
Utdanning og yrkesveiledning	3,6	3,5
Støtte fra lærerne	4,2	4,0
Motivasjon	3,6	3,6
Vurdering for læring	3,5	3,4
Støtte hjemmefra	3,9	3,9

Tabell: Elevundersøkelsen 2022 (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Det er en rekke forhold som er med på å påvirke både elevens motivasjon og videre elevens mestring i skolen, og resultat fra elevundersøkelsen bidrar til å få oversikt over en del av disse faktorene.

Tre av fire elever synes at opplæringen de får på skolen er viktig og de trives godt slik at de gleder seg til å gå på skolen. Det store flertallet er helt eller litt enig i at læringsmiljøet i klassen er godt, det vil si at elevene synes det er viktig å jobbe med skolearbeidet. Det kommer også fram at elevene er motiverte og interesserte i alle, de fleste eller mange fag. Selv om motivasjonen er god, er det færre som prioriterer å bruke tid på skolearbeid og lekser. Mange opplever at de får noen faglige utfordringer (læringstrykk).

Lærere som viser positiv interesse for elevene sine, som behandler dem med respekt, som gir positive og støttende tilbakemeldinger og har god kommunikasjon med klasse og enkeltelever samtidig som de sørger for orden og arbeidsro og faglig sterk undervisning, bidrar sterkt til elevenes læring og trivsel. Særlig for faglig svake elever eller elever med lite motivasjon kan en eller flere lærere, som virkelig ser eleven, være av avgjørende betydning. Elevundersøkelsen viser at flertallet av elevene opplever at alle eller de fleste lærerne deres bryr seg om dem, at de har tro på dem og behandler dem med respekt.

Oppsummert ser man at halvparten av elevene svarer at de liker skolearbeidet svært godt eller godt og ca. 35 prosent liker skolearbeidet litt. Dette er veldig gode resultater og legger forholdene til rette for at de fleste også kommer til å oppnå gode faglige resultater.

Studieforberedende og yrkesfag

Elevene på studieforberedende framstår som mindre motiverte og at de har større problem med å oppleve lærestoffet som relevant. Tidligere var det mange gutter som rapporterte om lav motivasjon og misnøye med opplæringen, men nå er guttene like motiverte og fornøyde som jentene.

På yrkesfag er det imidlertid noen kjønnsforskjeller, gutter på yrkesfag er gruppen som trives best på skolen. En klar forskjell mellom yrkesfag og studieforberedende er at yrkesfagelevne opplever opplæringen som mer relevant. Yrkesfagelevne opplever også opplæringen som mer variert, noe som kan skyldes mer praktisk arbeid og utplassering i bedrifter i perioder. Disse opplevelsene av relevans og variasjon kan også bidra til å styrke elevenes motivasjon for fag og skole.

På studieforberedende er det idrettsfagelevne som er mest positive. De trives godt, er motiverte og opplever mestring. Det er svært lite mobbing på Idrettsfag. Elevene på de kreative studieforberedende programmene Kunst, design og arkitektur, Medier og kommunikasjon og Musikk, dans og drama er litt mindre fornøyde med opplæringen og skolen enn andre. Det er en mulighet for at elevene på disse tre linjene har opplevd større vansker enn andre elevgrupper i perioder med hjemmeskole eller arbeid under strenge smittevernregler.

Gutter på yrkesfag er den gruppen som er mest positive til videregående skole, det gjelder særlig Bygg- og anleggsteknikk, Elektro og datateknologi samt Teknologi- og industrifag. Men også på Helse- og oppvekstfag og på Informasjonsteknologi og medieproduksjon er elevene i stor grad fornøyde. På Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign er elevene mellomfornøyd, men resultatet er bedre enn årene før. Når det gjelder Salg, service og reiseliv, er elevene mer motiverte, de opplever god støtte fra lærerne, faglige utfordringer og relevant opplæring.

Elevene på Naturbruk rapporterer at de er motiverte, de trives og de yter en innsats. De er fornøyde med opplæringen og med støtte fra lærerne sine. Men det er en del mobbing på Naturbruk. Dette henger sammen med at på dette utdanningsprogrammet bor mange elever på internat. Der kan det forekomme en del krangling og småkonflikter på fritiden som de så tar med seg inn i klasserommet og skolehverdagen.

Elevundersøkelsen per skole

Elevundersøkelsen viser at det er samme mønster som går igjen fra skole til skole. Elevene synes de mestrer oppgavene de får, de mener de får god støtte av lærerne sine og opplever at skolen har felles regler, det vil si at de blir behandlet rettferdig.

Det er en del variasjon i resultat fra elevundersøkelsen på skolenivå, særlig på små skoler. Dersom man går inn og analyserer på skolenivå, vil man se at de fleste skolene har ett eller to utdanningsprogram med en del mobbing. Dette skyldes oftest tilfeldigheter, det skiftes fra år til år hvor de største utfordringene viser seg. Men man finner også mange klasser og avdelinger rundt om i fylket der ingen elever rapporterer om mobbing. Mobbeandelen på mindre skoler publiseres ikke av personvern hensyn.

Alle skoler har mulighet til å analysere resultat fra elevundersøkelsen slik at de finner klasser eller miljøer der det avdekkes krenkelser. På den måten kan og skal skolen sette inn tiltak for å avdekke det som skjer og sette inn hensiktsmessige tiltak for å løse problemet. Dette er en del av skolens pålagte oppfølging av elevundersøkelsen. Funn i elevundersøkelsen er også

tema når direktør for utdanning og kompetanse følger opp skolene og i resultatoppfølgingene med skoleeier to ganger hvert skoleår.

Mobbing i skolen

Ifølge opplæringsloven skal skolen sikre at det fysiske og psykososiale arbeids- og læringsmiljøet fremmer helse, trivsel og læring. Skolen er forpliktet til å arbeide aktivt og systematisk for å fremme et godt psykososialt miljø der den enkelte kan oppleve trygghet og sosial tilhørighet. Opplæringsloven understreker behovet for tilhørighet og trygghet samt fravær av mobbing og annen krenkende atferd. En av skolens viktigste oppgaver er å hindre at elever blir mobbet, plaget eller utestengt fra det sosiale læringsfellesskapet i klassen.

Med mobbing mener man gjentatte negative handlinger fra en eller flere sammen, mot en elev som kan ha vanskelig for å forsvare seg.

Elevundersøkelsen 2022		
Indikator	Nordland	Norge
Mobbing på skolen	2,9% (2,5% høsten 2021)	3,7% (3,1% høsten 2021)
Er du blitt mobbet av andre elever på skolen de siste månedene?	1,9% (1,6% høsten 2021)	2,4% (1,9% høsten 2021)
Er du blitt mobbet av voksne på skolen de siste månedene?	1,2% (1,1% høsten 2021)	1,6% (1,4% høsten 2021)
Er du blitt mobbet digitalt (mobil, iPad, PC) de siste månedene?	0,8% (0,9% høsten 2021)	1,4% (1,2% høsten 2021)

Tabell: Elevundersøkelsen 2022 (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Det er få enkeltelever i fylket som rapporterer om mobbing. 118 elever rapporterer om mobbing fra andre elever de siste månedene, dette tallet var litt lavere før. 57 elever opplever digital mobbing, høsten 2021 var det 63 elever.

Det er forskjeller mellom jenter og gutter og mellom yrkesfag og studieforbereidende når det gjelder mobbing, men disse forskjellene har blitt mindre med årene i takt med den generelle nedgangen.

Likevel er nedgangen i mobbetall klar i løpet av de siste årene bortsett fra en liten oppgang høsten 2022. Endringer som har skjedd kan være en konsekvens at den nye 'mobbeloven', det vil si kapitlet 9A om elevenes skolemiljø i opplæringsloven. Loven inneholder strenge krav til nulltoleranse og systematisk arbeid for å bedre elevenes opplevelse av trygt miljø. Skolen og alle som arbeider ved skolen har plikt til å varsle dersom de får mistanke om at en elev ikke har et trygt og godt miljø, og da skal skolen sette i verk kartlegginger og eventuelt sette i verk tiltak (aktivitetsplikten). Lovendringen har skapt stor oppmerksomhet rundt feltet, og skolene griper inn på et mye tidligere tidspunkt enn tidligere. Dette har hatt en god preventiv effekt.

Ungdataundersøkelsen 2022 Nordland

Målsetningen med Ungdataundersøkelsen er å kartlegge hvordan ungdom har det, og hva de driver med på fritiden. Undersøkelsen inkluderer et bredt spekter av temaer. Dette gjelder foreldre, venner, skole, lokalmiljø, fritidsaktiviteter, helse og trivsel. Ungdataundersøkelsen ble gjennomført blant elever fra Vg1 til Vg3 i videregående opplæring i Nordland i april - mai 2022. 75 prosent har svart på undersøkelsen. Resultatene fra undersøkelsen bør ses i lys av Covid-19. Hovedfunn er presentert i tabellen nedenfor:

Tema	Funn
Livskvalitet	Det store flertallet har det godt. De fleste er fornøyde med hvordan de er, og mange er fornøyde med hvordan de har det. En klar majoritet opplever at livet de lever gir mening. Samtidig finnes det en del som gir uttrykk for at ikke alt er like greit.
Venner	De fleste ungdommer har venner å være sammen med. Men hver tiende ungdom mangler venner de kan stole på og som de kan snakke med om alt mulig.
Foreldre	De færreste ungdommer opplever stadige krangler med foreldrene, og det store flertallet er svært godt fornøyd med foreldrene sine. For mange unge er foreldrene de viktigste støttespillerne når det oppstår problemer av ulik art.
Skole	Ungdom flest bruker en del tid på skolearbeid også etter skoletid. Jenter bruker i gjennomsnitt mer tid på lekser enn gutter. En god del unge opplever skolearbeidet som stressende. Den generelle trivselen i skole er høy. Det store flertallet mener at både lærerne bryr seg om dem og at de passer inn blant de jevnaldrende på skolen. Det er likevel en del som har negative opplevelser med skolen. Et mindre tall gruer seg ofte til å gå på skolen og noen opplever skolen som kjedelig.
Lokalmiljøet	De fleste ungdommer er godt fornøyde med lokalmiljøet sitt. Men det er også en del som ikke er så godt fornøyd. Dette gjelder ofte jentene mer enn guttene. Hva ungdom er fornøyd med og misfornøyd med, varierer mye fra kommune til kommune. Kommunene kan gjøre mye for å tilrettelegge for ungdommers trivsel.
Framtid	De fleste tror de vil fullføre videregående skole, og en klar majoritet tror de kommer til å ta utdanning på universitet eller høyskole.
Medier	Skjermbaserte aktiviteter opptar stadig mer av unges fritid. Andelen unge som bruker minst tre timer foran en skjerm har økt. Stadig flere bruker mye tid på sosiale medier. Videre er det betydelige kjønnsforskjeller i ungdoms skjermaktiviteter. Mens gutter er langt mer opptatt av spill, er jenter oftere på sosiale medier.
Helse	De fleste unge har god helse og de er fornøyde med det. Samtidig er tenårene en periode der stadig flere opplever ulike former for psykiske hel-seplager. Ungdom er langt mindre fysisk aktive enn barn. Jentene er noe mindre fysisk aktive enn gutter. Jentene bruker også ulike helsetjenester litt oftere enn gutter. Andelen, som røyker blant unge, har gått ned og det har også vært en klar nedgang i unges alkoholforbruk.

Tabell: Ungdata 2022 Nordland (Kilde: Ungdata)

2. Fag- og yrkesopplæring i bedrift

Fag- og yrkesopplæring i bedrift gjelder videregående opplæring i bedrift for lærlinger, lære-kandidater, praksisbrevkandidater, kandidater for fagbrev på jobb, samt privatister (praksis-kandidater). Frittstående lærebedrifter, opplæringskontorene med medlemsbedrifter, videre-gående skoler, avdeling for utdanning og kompetanse i fylkeskommunen og andre aktører i arbeidslivet har sentral rolle i fagopplæringen.

2.1 Lærlinger

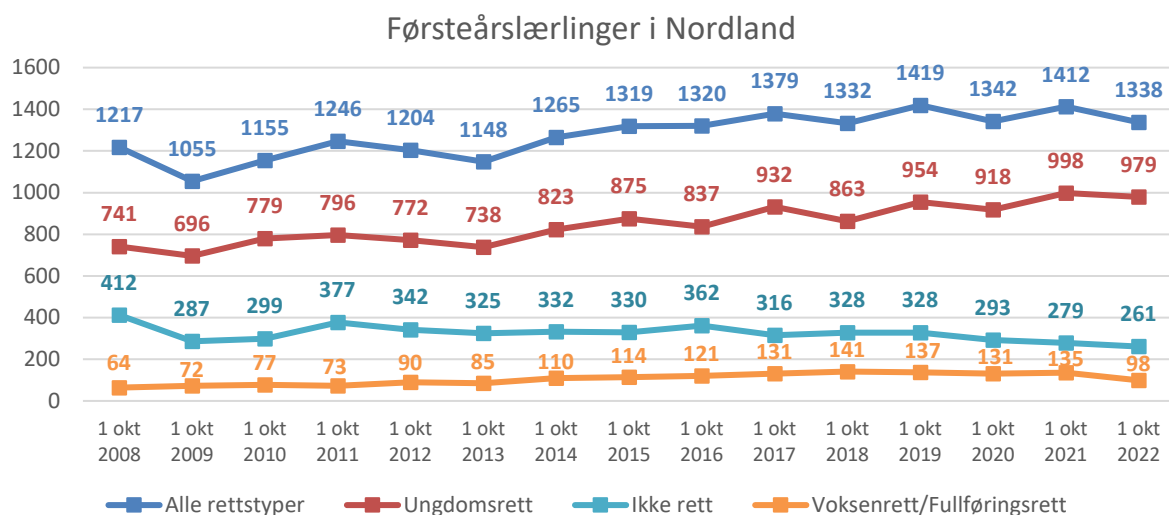
Elever på yrkesfaglige løp går normalt ut i lære det tredje året. Totalt var det 2692 lærlinger i Nordland høsten 2021, en liten reduksjon på 23 fra året før. Dette tallet inkluderer både nye lærlinger og de som hadde vært lærling i mer enn ett år. I tillegg var det 84 lære-kandidater. De siste ti årene har antallet lærlinger økt uavbrutt frem til 2019, og det er rimelig å tenke at nedgangen fra 2019 til 2021 kan knyttes til Covid-19. Nedstengningen i samfunnet kan ha ført til at det ble færre lære-plasser tilgjengelig. Høsten 2022 var det 2669 lærlinger og 76 lære-kandi-dater i Nordland.

I 2021 var det 1642 som søkte om lære-plass, 13 flere enn i 2020. Det var 81,6 prosent av søkerne som fikk en lærekontrakt og startet opplæring i bedrift. Dette er en økning fra 2020. Størst andel fikk lære-plass innenfor Bygg- og anleggsteknikk, mens det var lavest andel som fikk lære-plass innenfor Restaurant- og matfag; 86,8 mot 61,7 prosent. I 2022 var det 1556 som søkte om lære-plass. 84,4 prosent av søkerne fikk en lærekontrakt.

Førsteårslærlinger og -lære-kandidater

Kontrakter inngås og avsluttes hele året. For å sammenligne mellom år, må det derfor brukes telledato som er 1 oktober.

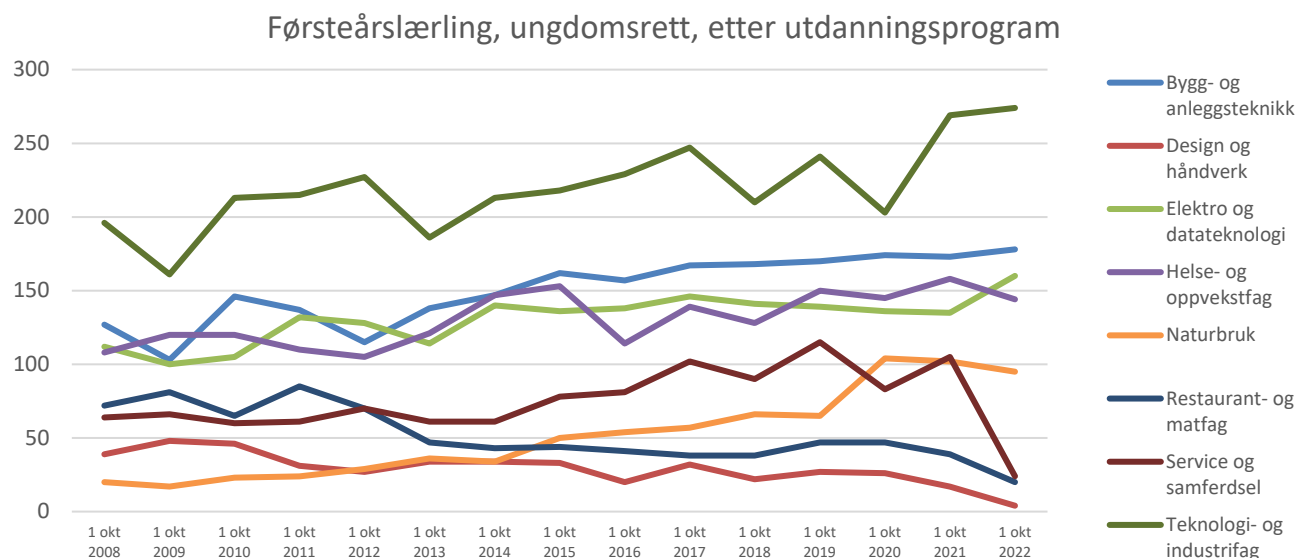
Det var oppgang innen alle rettskategorier, bortsett fra nedgang blant førsteårslærlinger uten rett. Det er et godt resultat med tanke på usikkerhet i næringslivet på grunn av Covid-19.

Figur: Førsteårslærlinger i Nordland, ulike rettskategorier per år (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Naturbruk har en stor økning i antall lærekontrakter etter 2008, oppsvinget skjer både grunnet økt etterspørsel etter fagarbeidere innen akvakultur og marine næringer (blå fag) og at Nordland var med i et forsøksprosjekt der det også ble inngått lærekontrakter i landbruksfag (grønne fag). Det er også stor etterspørsel etter arbeidskraft fra Teknologi og industrifag og

byggebransjen. Ellers har de fleste utdanningsprogrammene førsteårslæringer på samme nivå som har vært vanlig de siste årene.

Figur: Førsteårslæringer med ungdomsrett, utvikling per utdanningsprogram (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Det er kun Restaurant- og matfag samt Design og håndverk som har hatt et fallende antall læringer. Dette avspeiler nasjonale trender som viser at disse to utdanningsprogrammene har utfordringer med å få ut elevene i lære. Høsten 2022 var det registrert nedgang i antall læringer innenfor Service og samferdsel.

Antall jenter på yrkesfag som velger lærekontrakt i bedrift, har vært stabilt over tid. Antall gutter og unge menn, som fikk lærekontrakt, varierer litt de siste årene. Sett i et tiårsperspektiv, har man hatt en stabil økning i antall gutter som får lærekontrakt. Dette indikerer at flere gutter på yrkesfag nå vil kunne gjennomføre opplæringsløpet med fag- eller svennebrev i løpet av de neste årene. Det har gradvis vokst fram store kjønnsforskjeller i yrkesfagløp der gutter velger den tradisjonelle yrkesfagveien med opplæring som lærling i bedrift, mens jenter på yrkesfag i større grad velger andre løp, særlig Påbygging. Det er nå nesten tre ganger så mange gutter som jenter som blir lærling. Når så mange jenter velger å ikke søke lære plass etter Vg2 yrkesfag, mister arbeidslivet tilgang på faglært arbeidskraft. Det er derfor viktig at yrkesfagelevne motiveres til å søke lære plass og å gi dem innsikt i framtidige karrieremuligheter og videre kompetansebygging.

Ungdom med lærevansker eller særskilte behov, som ønsker opplæring i bedrift, kan få opplæringskontrakt som lærekandidat. De vil da få opplæring etter en individuelt tilpasset læreplan som er utformet på grunnlag av den enkeltes forutsetninger. I 2019 ble det inngått en del færre opplæringskontrakter for lærekandidater enn antatt. Det er derfor gledelig at antallet steg til 54 i 2021. I 2022 var det igjen reduksjon (29 opplæringskontrakter).

Løpende lærekontrakter

Løpende lærekontrakter er totalen av alle læreforhold, både førsteårslæringer og de som har holdt på lengre. Tabellen viser hvor mange som var under kontrakt i Nordland fylke per 1 oktober hvert år og inkluderer både læringer med ungdomsrett og andre læringer. Tallet gikk litt ned i 2021 og 2022, men viser allikevel en betydelig vekst i omfanget av fagopplæring i Nordland de siste ti årene. Antall kontrakter i 2021 var 22 prosentpoeng høyere enn i 2011.

	1 okt 2011	1 okt 2012	1 okt 2013	1 okt 2014	1 okt 2015	1 okt 2016	1 okt 2017	1 okt 2018	1 okt 2019	1 okt 2020	1 okt 2021	1 okt 2022
Lærlinger	2 228	2 262	2 265	2 282	2 373	2 487	2 623	2 666	2 749	2 715	2 692	2 669
Elever i fag-opplæring i skole	14	30	49	37	41	79	44	35	32	32	31	13
Lærekandidater	58	70	69	85	93	98	99	92	76	83	84	76
Totalt	2 300	2 362	2 383	2 404	2 507	2 664	2 766	2 793	2 857	2 830	2 807	2 758

Tabell: Løpende lærekontrakter og opplæringskontrakter, flere år (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Det er særlig antall lærlinger med rett som er stigende. Av de 2692 lærlingene i kontrakt i per 1. oktober 2021 hadde 1940 ungdomsrett. I 2022 var det 1973 lærlinger med ungdomsrett.

Det er flest lærekontrakter i privat virksomhet.

Lærlinger med innvandrerbakgrunn

I tiårsperioden etter 2010 har antall lærlinger (løpende lærekontrakter) med innvandrerbakgrunn økt betydelig, særlig har flere gutter og menn fått lærekontrakt. Dette henger sammen med økt bosetting i perioden. Utviklingen gagner både den enkelte som får status som fagarbeider og dermed stiller vesentlig sterkere på arbeidsmarkedet, og det gagner næringslivet som får kompetent arbeidskraft. Økningen viser kanskje også at innvandrergruppen har blitt kjent med mulighetene i fagopplæring slik at fag- eller svennebrev nå framstår som gunstig for videre yrkesliv. Mye tyder også på at arbeidsgivere ser seg tjent med å ha et bredere rekrutteringsgrunnlag for å få tak i nye ansatte. Andelen søkere med innvandrerbakgrunn, som fikk læreplass, har holdt seg stabilt de siste årene.

2.2 Formidling

De fleste som ønsker læreplass, særlig ungdommer, får læreplass ved at de søker på samme måte som man søker elevplass, og deretter kommer inn i formidlingssystemet. I formidlingsprosessen finner læreplassøker og bedrift eller opplæringskontor hverandre. Partene inngår lærekontrakt og lærlingen får ansettelse i en bedrift. Fullføring på yrkesfag er avhengig av et velfungerende formidlingsapparat.

I Nordland har man hatt en lang periode med stigende formidlingstall, særlig for søkere med ungdomsrett, men dette bremses litt opp i 2020. I 2021 var tallet imidlertid på formidlet ungdomsrettssøkere oppe i 950, og i 2022 var det 973 formidlet ungdomsrettssøkere, det høyeste tallet som hittil er registrert. Det var nedgang i formidling blant søkere med voksenrett og uten rett. Men totalt er 1340 formidlinger til lære i 2021 og 1313 formidlinger i 2022 uansett et godt resultat.

Det er positivt at antall ungdomsrettssøkere som er registrert med lærekontrakt i Nordland, holder seg på et høyt nivå på tross av usikkerhet i arbeidsmarkedet på grunn av pandemi og at ungdomskullet og antall yrkesfagelever har gått ned. Dette betyr at høsten 2021 og høsten 2022 var det mange elever med direkte overgang til læreplass. Det kan se ut som arbeidet med å innføre læreplassgaranti i Nordland har begynt å gi konkrete resultat. Samtidig har bransjer og bedrifter nå større bevissthet om at det å ta inn lærlinger er en betingelse for å dekke behovet for rekruttering og framtidig arbeidskraft.

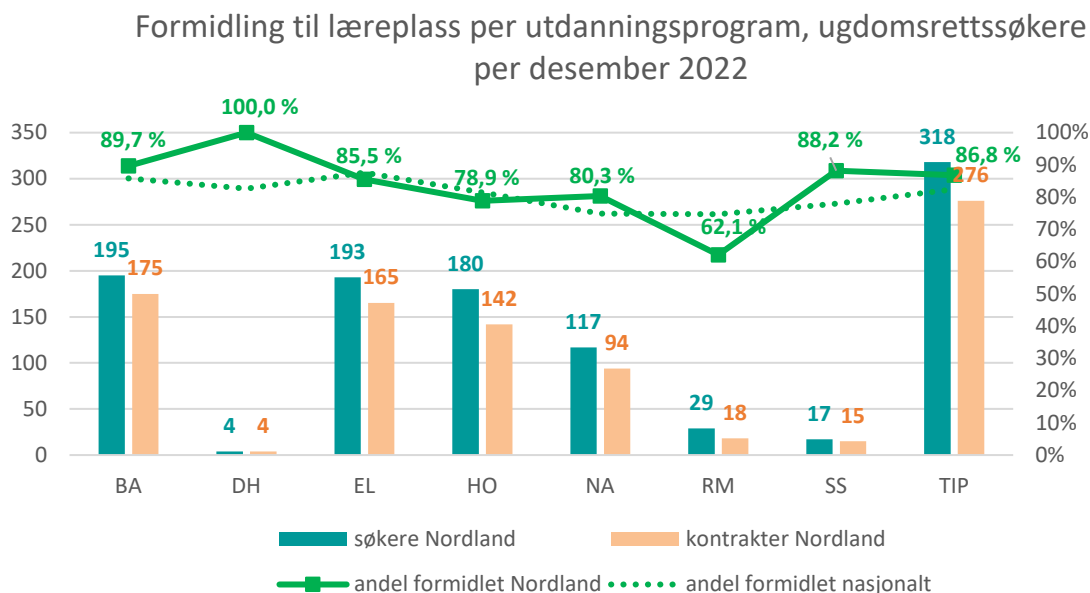
	Ungdomsrett	Ikke ungdomsrett	Alle rettstyper
desember 2011	774	401	1175
desember 2012	746	407	1153
desember 2013	708	376	1084
desember 2014	783	408	1191
desember 2015	806	398	1204
desember 2016	799	446	1245
desember 2017	897	422	1319
desember 2018	841	426	1267
desember 2019	933	443	1376
desember 2020	912	392	1304
desember 2021	950	390	1340
desember 2022	973	340	1313

Tabell: Antall kontrakter godkjent i Nordland per år (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Det var totalt 1165 ungdomsrettssøkere i 2021, slik at det var 81,5 prosent av søkerne som var formidlet per 31 desember 2021. Nasjonalt var andelen 80,2 prosent, det er flere søkere som får lærekontrakt i Nordland enn nasjonalt.

I 2022 var det registrert totalt 1158 ungdomsrettssøkere, 84 prosent av dem var formidlet.

I gjennomføringssammenheng er det mest interessant å se på godkjenning av kontrakter til søkere med ungdomsrett, slik at neste figur omfatter kun denne gruppen. Den viser dekningsgrad på de ulike utdanningsprogrammene, det vil si hvor mange ungdommer som søkte læreplass per program, og hvor mange som fikk kontrakt. I tillegg vises kontraktsandelen både for Nordland og nasjonalt.

Figur: Formidling til læreplass per utdanningsprogram, ungdomsrett, 2022 (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Design og håndverk var utdanningsprogrammet med best formidlingsandel, hvor hele 100 prosent av ungdomssøkerne fikk lærekontrakt. Deretter følger en rekke utdanningsprogram der rundt 85 prosent av søkerne fikk plass. Svakest formidlingsandel var det på Restaurant- og matfag, 62,1 prosent, noe som er også svakere enn nasjonalt.

Nordland har bedre formidlingstall enn nasjonal formidlingsandel på nesten alle utdanningsprogram med unntak av Restaurant- og matfag. Forskjellene mellom Nordland og nasjonalt nivå er små.

Nordland ligger over landssnittet både når det gjelder formidling til ordinære lærekontrakter og kontrakter totalt. Man har imidlertid færre opplæringskontrakter (lærekandidat) og elever med alternativ Vg3 fagopplæring i skole enn snittet.

Det er fylkesforskjeller i hvor mange søkere som fikk alternativer til lærekontrakt. I Nordland fikk 2,1 prosent av søkerne opplæringskontrakt. Nordland har minst andel alternativ fagopplæring i skole.

Nasjonalt var det bedre formidling i 2021 og 2022 enn før pandemien.

2.3 Læreplassgaranti

Nordland har satset sterkt på å møte arbeidsmarkedets behov for faglært arbeidskraft og å øke antall elever som får Vg3 fagopplæring i bedrift som lærlinger. Hovedmodellen i fagopplæringen er to års opplæring i skole og to års læretid i bedrift. Økt gjennomføring er dermed et felles ansvar der skoleeier, private og offentlige arbeidsgivere, arbeidslivets organisasjoner og bransjeorganisasjoner må forplikte seg til innsats. Man har lyktes med å skape samarbeid mellom skoler og bransjer både lokalt, i regionene og på fylkesnivå, og samarbeidet er formalisert i avtalen *Samfunnskontrakt – Nordland for flere læreplasser 2020-2023*. Samtidig har skolene fått et betydelig større ansvar for at egne elever skal søke og få lærekontrakt gjennom ordningen med formidlingskoordinatorer.

For å oppnå målsettingen om bedre gjennomføring av videregående opplæring i fylket, er det en forutsetning at kvalifiserte søkere til læreplass får kontrakt. Mangel på læreplasser er den viktigste årsak til at mange yrkesfagelever ikke fullfører opplæringsløpet. Fylkestinget vedtok derfor i 2019 (FT-sak 27/2019: *Læreplassgaranti i Nordland*) å sette i gang et toårig prosjekt for innføring av læreplassgaranti i Nordland. Målet er å sikre alle kvalifiserte søkere læreplass i fylket. Et viktig ledd i dette arbeidet er å få bedrifter og arbeidsgivere til å inngå samarbeidsavtaler med konkrete tall for antall lærlinger man kan ta inn i tiden framover. Dette arbeidet er i god gjenge og per oktober 2022 hadde bedrifter i fylket garantert for over 1400 læreplasser i ulike fag, som er over målsetningen på 1100 læreplassgarantister.

Læreplassgarantien er et viktig redskap for å gi ungdommer, som begynner på et yrkesfaglig opplæringsløp, forutsigbarhet slik at de kan være sikre på at de får læreplass og får avsluttet opplæringsløpet med fag- eller svennebrev. Det har fram til nå vært alt for mange læreplasssøkere som ikke har fått kontrakt, noe som har ført til frafall fra yrkesfag. Selv om denne situasjonen er vesentlig bedret de siste årene, er det fremdeles noen som blir stående uten lærekontrakt. Læreplassgarantien vil skape trygghet for elevene om at de skal sikres læreplass dersom visse kriterier er innfridd.

I utviklingen av læreplassgarantien har det vært viktig å utvikle gode digitale verktøy for å kvalitetssikre formidlingsarbeidet. Prosess og utvikling av disse digitale verktøy er omfattende og tidskrevende. For de som jobber med formidling vil dette verktøyet være til hjelp for å kunne samkjøre og ha god oversikt over hvilke ungdom som mangler læreplass og hvilke bedrifter som har ledig plass.

Økningen i antall lærekontrakter de siste årene sett under ett må ses på som et resultat av dette systematiske arbeidet og økt innsats for formidling. Tettere og mer forpliktende samarbeid med bransjer og næringsliv gir resultat slik at en større gruppe ungdommer hvert år får muligheten til å fullføre yrkesfagopplæringen ved å gå i lære.

Elevene som starter på Vg1 høsten 2022 skal ha en læreplassgaranti når de søker læreplass våren 2024. Dette gjelder følgende fag (per desember 2022):

- Helse og oppvekst	(21)	- Bygg og anleggsfag	(12)
- Elektro og datateknologi	(24)	- Kjøretøyfagene	(7)

**De tallene, som står i parentes, er ikke formidlet per i dag i de fagene som først går ut og får læreplassgaranti og er veldig interessante fremover.*

Når garantien for de utvalgte fagene er realisert, skal læreplassgarantien utvides til nye fagområder. Når garantiene er på plass i alle fag, vil prosjektet gå over i en permanent ordning.

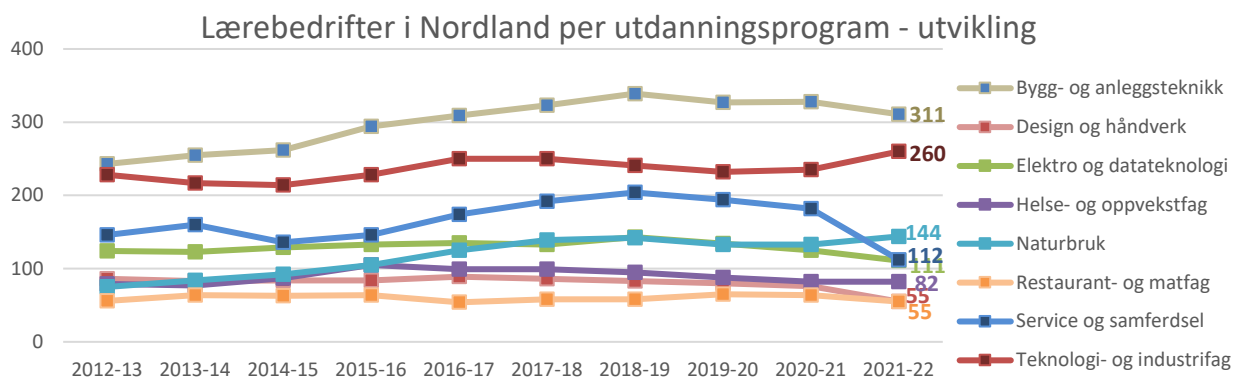
I Nordland blir læreplassgarantien kvalitetssikret gjennom en systematisk oppfølging av de yrkesfagelevene som startet videregående opplæring i høst. Dette gjør skolene gjennom blant annet Læreplassregnskapet, som er en oversikt over utplasseringer i yrkesfaglig fordypning (YFF). Læreplassregnskapet sammen med de andre nyutviklet digitale verktøy vil gi en god total oversikt fra elevene kommer inn på Vg1 yrkesfag, til de er ferdige med læretiden. Nordland fylkeskommune har innført verdens første læreplassgaranti.

2.4 Lærebedrifter i Nordland

I 2021-2022 var det 1558 godkjente lærebedrifter i Nordland, og 1175 av disse hadde lærling. Fra 2012-2013 til 2021-2022 har antallet lærebedrifter som har lærling økte med 131. Dette er en økning på 13 prosent.

En forutsetning for å kunne oppfylle alle læreplasssøkeres ønsker om kontrakt er at det finnes et tilstrekkelig antall godkjente lærebedrifter i de bransjene man har søkere i. Derfor har det vært en prioritert oppgave både nasjonalt og i fylket å rekruttere nye lærebedrifter. Et viktig tiltak var inngåelse av avtalen *Samfunnskontrakt Nordland for flere læreplasser 2020-2023* mellom partene i arbeidslivet (NHO og LO), KS, Stasforvalteren i Nordland, NAV og Nordland fylkeskommune. Det viktigste innsatsområdet i avtalen er arbeidet for å sikre flere lærebedrifter og flere læreplasser. Det er et potensial i mange bransjer for å rekruttere en større andel av virksomhetene som lærebedrifter, og etablerte lærebedrifter oppfordres til å ta inn flere lærlinger, også i andre lærefag enn de har fra før. Arbeidet omfatter kommunale, statlige virksomheter og privat næringsliv. Partene i samfunnskontrakten i Nordland forplikter seg blant annet til: å gjennomføre tiltak for å skaffe flere læreplasser og flere lærebedrifter; at eksisterende lærebedrifter øker antall lærlinger/lærekandidater; å styrke samarbeidet med bransjer om rekruttering og læreplasser; å gi kunnskap om arbeidslivets fremtidige kompetansebehov; arbeidet med innføring av læreplassgarantien.

Felles innsats for å skaffe flere læreplasser i fylket har fram til nå gitt resultater, og antall godkjente lærebedrifter som har lærlinger, steg med 106 bedrifter, det vil si 13 prosent fra 2012 til 2021. Nå ser man imidlertid en utflating. Dette kan ha sammenheng med endret rekrutteringsbehov, færre læreplasssøkere og usikkerhet i noen bransjer på grunn av Covid-19.

Figur: Lærebedrifter i Nordland per utdanningsprogram - utvikling (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Økningen finner man innenfor Naturbruk, noe som henger sammen med at Landbruksfaget i en forsøksperiode ble lærefag i stedet for et treårig skoleløp og stor etterspørsel etter lærlinger i Akvakultur. Det har også vært betydelig vekst i Teknologi- og industrifag. Når det gjelder Service og samferdsel, har det vært nedgang i 2021-2022.

Som sagt tidligere, var det 1558 godkjente lærebedrifter totalt i Nordland, hvorav 383 ikke hadde lærling. Noen av disse er godkjente i fag der det er lite etterspørsel etter læreplasser. Men tallet viser også at det er et utnyttet potensial i bedrifter som allerede har godkjenning på plass, men som av ulike grunner ikke har lærling.

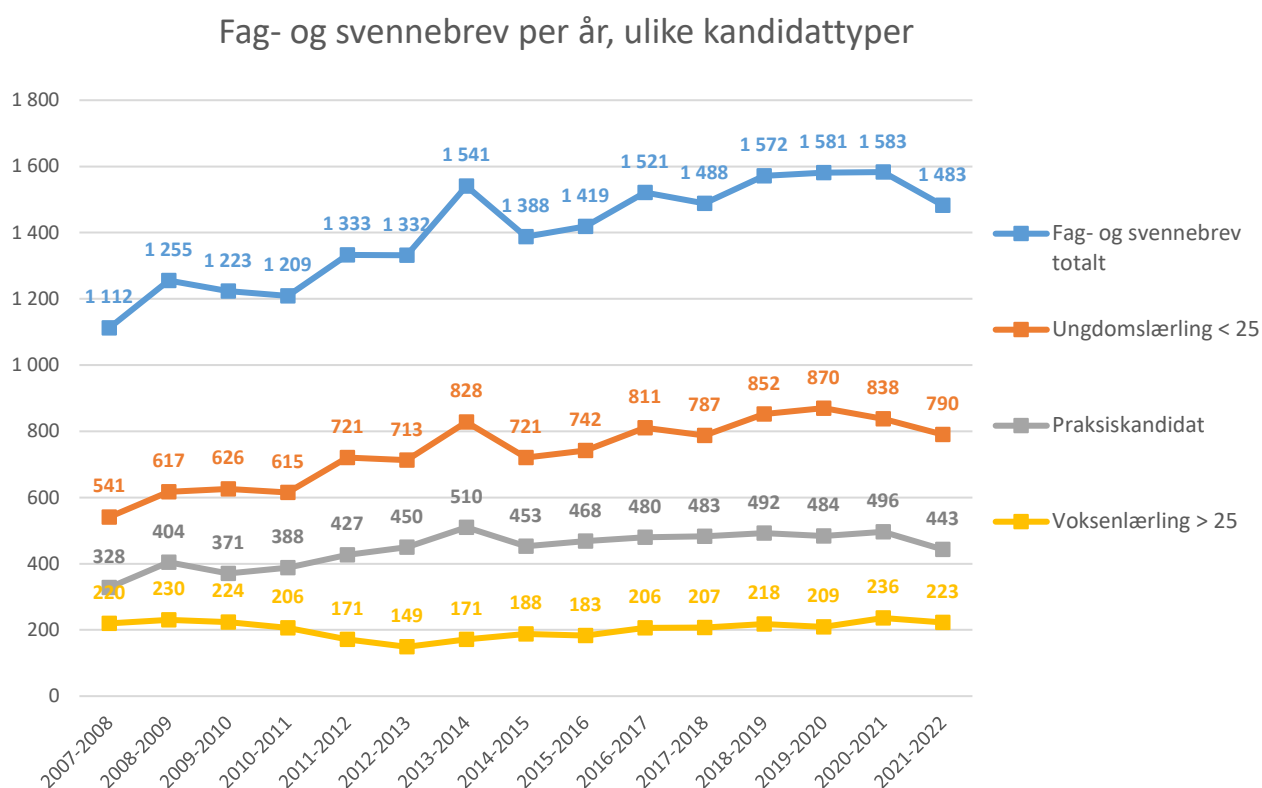
Dessverre har veksten i lærebedrifter ikke fordelt seg jevnt geografisk i fylket. I de fleste kommunene har antallet lærebedrifter vært stabilt i perioden 2013-2021. Det er naturlig at fylkets store kommuner har flest lærebedrifter og at mye av veksten kommer her (lærebedrifter):

Bodø	Rana	Narvik	Vestvågøy	Vefsn	Sortland	Fauske
190	134	106	78	77	72	45

God geografisk spredning på lærebedrifter vil kunne gi utkantsungdom bedre muligheter til å fullføre sitt videregående opplæringsløp.

2.5 Fag- og svenneprøver

I 2020-2021 ble det registrert 1583 nye fagarbeidere i Nordland. Dette er det høyeste antallet noensinne. Av disse var det 838 ungdomslæringer som bestod fag- eller svenneprøve etter å ha hatt lærekontrakt med opplæring i bedrift. Antallet ungdommer som blir fagarbeidere, har økt i siste tiårsperiode. I 2021-2022 var det totalt 1483 nye fagarbeidere i fylket og 790 ungdomslæringer som bestod fag- eller svenneprøve.

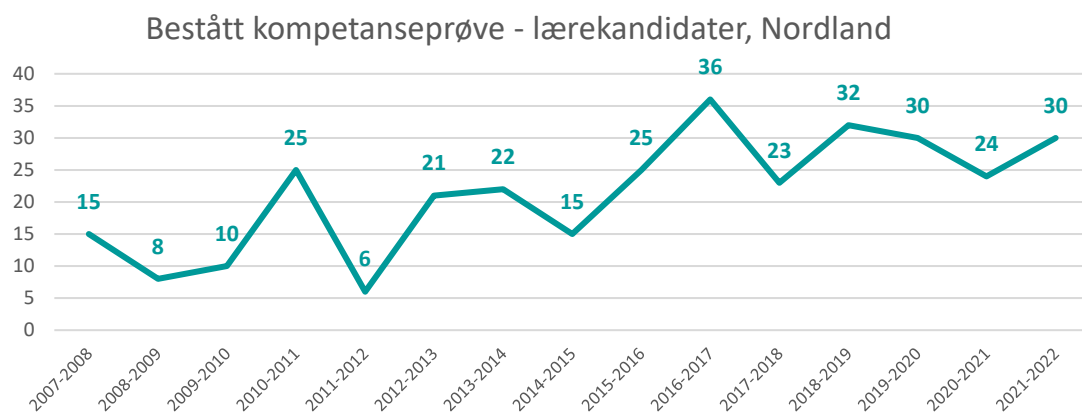
Figur: Fag- og svenneprøver, utvikling (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Økning i antall ungdomslæringer som består fag- eller svenneprøven i 2020-2021 gjelder Teknologi- og industrifag, i 2021-2022 gjelder det Naturbruk. Restaurant- og matfag har hatt nedgang, fra 63 i 2010-2011 til 33 i forrige periode. Det resultatet avspeiler at utdanningsprogram har hatt synkende elevtall.

Det er fortsatt flere gutter enn jenter som velger yrkesfag og det er flere gutter enn jenter som inngår lærekontrakt. Det er derfor naturlig at det er vesentlig flere gutter blant lærlingene under 25 år som oppnår fag- eller svennebrev enn det er jenter.

I tillegg til lærlingene er det årlig mellom 450 og 500 voksne som består fag- eller svenneprøve som praksiskandidat. Praksiskandidatordningen er en ordning for personer som kan dokumentere lang og allsidig yrkespraksis. Praksiskandidatordningen er derfor ikke en opplæringsordning, men en rett til å melde seg til fag- eller svenneprøve uten opplæring i skole og uten læretid i bedrift. Praksiskandidater må ha bestått en skriftlig eksamen før de melder seg opp til fag- eller svenneprøven som privatist, men det er ikke noe krav om beståtte fellesfag slik som lærlingene har. Praksiskandidatordningen er den viktigste veien til fag- eller svennebrev for voksne og den er et bevis på at den erfaring og opplæring en ufaglært har fått på arbeidsplassen, kan omsettes i sertifisering som fagarbeider.

Utenom ungdom som har fått opplæring i bedrift som lærlinger, har man en mindre gruppe som får opplæring i faget sitt med utgangspunkt i en mindre omfattende, individuelt tilpasset læreplan: lærekandidatene. Tallet på lærekandidater som består kompetanseprøven, varierer en god del. I 2020-2021 var det 24 lærekandidater, og i 2021-2022 var det 30 lærekandidater.

Figur: Bestått kompetanseprøve - lærekandidater, utvikling i Nordland (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

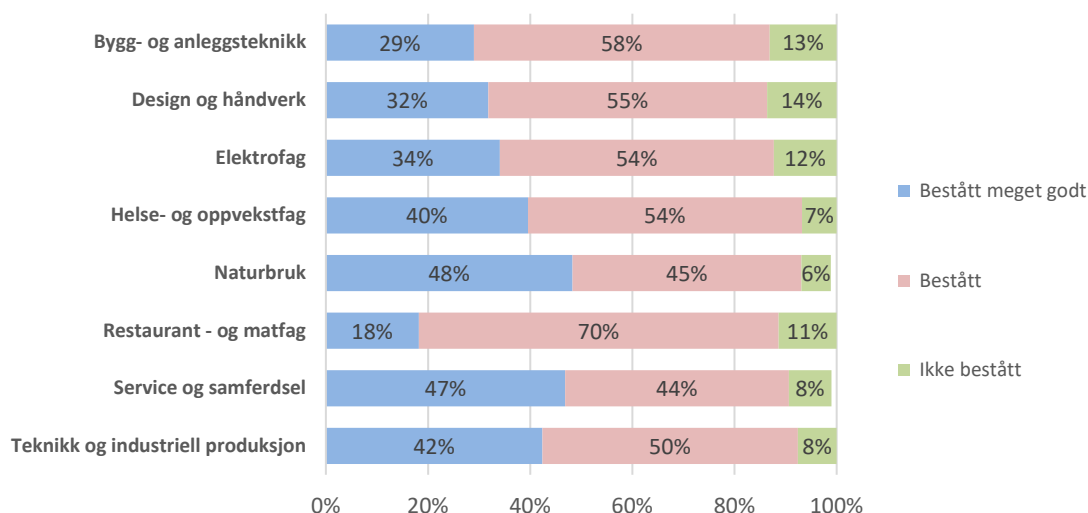
Det er et politisk vedtatt utviklingsmål å målrette bruken av alternative opplæringsløp som fører til at flere oppnår kompetansebevis som lærekandidat (Nordlandmodellen).

Resultat på fag- og svenneprøver

Av avlagte prøver fra kalenderåret 2022 som foreløpig er registrert, var det 10 prosent som ikke bestod prøven. For øvrig er resultater fra fag- og svenneprøver gode, og 36 prosent oppnår vurderingen 'Bestått meget godt' (BMG). Fordelingen mellom stryk, bestått prøve og BMG er relativt stabil per utdanningsprogram fra år til år.

Naturbruk, Helse- og oppvekstfag, Teknikk og industriell produksjon samt Service og samferdsel har lavest strykandel.

Vurderinger, fordeling per utdanningsprogram, Nordland

Figur: Vurderinger, fordeling per utdanningsprogram (Kilde: Hjernen&Hjertet)

Praksiskandidater stryker sjelden på fag- eller svenneprøven. Dette er naturlig fordi dette er personer med til dels lang praksis i yrket og mye relevant erfaring.

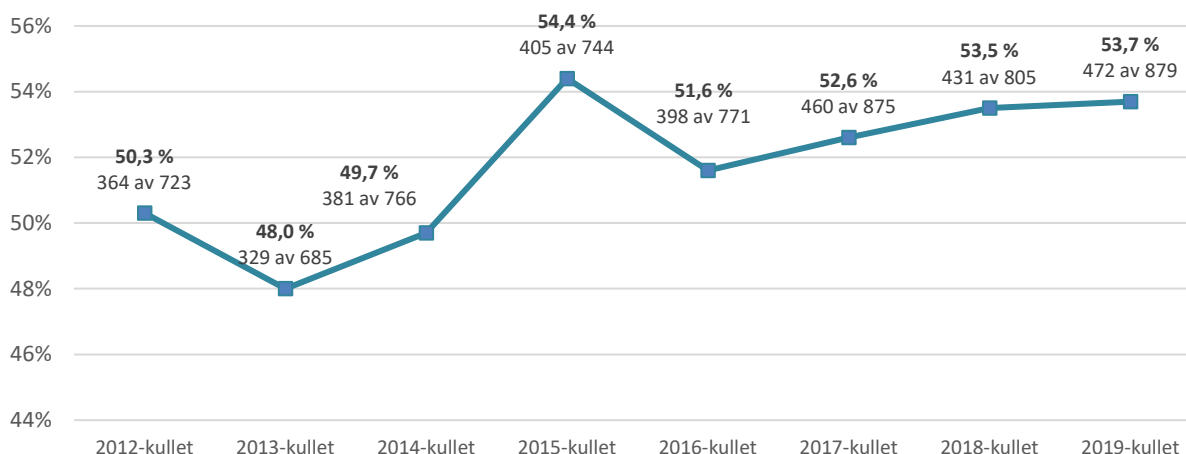
Kvinner og menn oppnår om lag samme vurdering på fag- og svenneprøvene, men det er flere menn enn kvinner som avlegger prøve. Og kvinner får som regel litt større andel 'Bestått meget godt' enn det menn gjør.

2.6 Gjennomføring av læretiden

Gjennomføring to år etter kontraktsinngåelse

Den store majoriteten av lærlingene har kontrakt på 24 måneder – dette er normen i 2+2-modellen. En god del har kontraktlengde som avviker. Det var 879 lærlinger med ungdomsrett som startet læretiden i 2019. Slik så det ut for lærlinger med ungdomsrett ved opptelling oktober 2021 for de som da hadde passert to år i lære:

Andel og antall bestått lære etter to år, ungdomsrettslærlinger

Figur: Andel og antall bestått lære etter to år (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Det har vært moderat framgang i perioden, men kun litt over halvparten av lærlingene klarer å fullføre på de normerte to årene.

Det er store forskjeller mellom utdanningsprogram. Teknologi- og industrifag skiller seg ut som utdanningsprogram som får lærlingene effektivt gjennom læretiden uten avbrudd og med avvikling av fag- eller svenneprøve innenfor normert tid. Også på Helse- og oppvekstfag samt Service og samferdsel gjennomfører mer enn 60 prosent av lærlingene på to år, det vil si over måltallet som er satt i det strategidokumentet (*Sammen mot felles mål 2021–2024. Strategi-plan for realisering av Nordlandsmodellen*). Bygg- og anleggsteknikk ligger lavt. Nasjonalt har disse programmene en relativt lav gjennomføringsandel etter to år. De fleste lærlingene på Elektrofag har læretid på mer enn to år. Det samme gjelder enkelte andre fag som rørleggere fra Byggfag. Elektrikerlærlingene og de andre med utvidet læretid blir derfor tidligst ferdig i løpet av år tre.

Slik fordelte de 879 ungdomsrettslærlingene som begynte i 2019 seg etter to år:

– Oppnådd fag- eller svennebrev	472 lærlinger	53,7 prosent
– Fortsatt i lære	246	28,0
– Fullført læretid, uten fagbrev	24	2,7
– Ute av lære uten å ha fullført	137	15,6

Andel lærlinger som er 'ute av lære uten å ha fullført' har gått ned, men er fortsatt stor, dette bør man være oppmerksom på.

Gjennomføring fem år etter kontraktsinngåelse

Det er i praksis svært få som har læretid på mer enn fem år, derfor gjør Utdanningsdirektoratet siste telling etter fem år. Det var 771 lærlinger med ungdomsrett fra Nordland som startet læretiden i 2016.

Teknikk og industriell produksjon får flest av sine lærlinger gjennom med Elektrofag og Service og samferdsel tett bak. Forskjellene mellom utdanningsprogram har også jevnet seg noe mer ut etter fem år. Mens Nordland lå litt bak nasjonalt snitt på målingen etter to år, ser man at også her har forskjellen jevnet seg ut og andelen bestått læretid i Nordland er kun marginalt svakere enn landssnittet.

Slik fordelte de 771 ungdomsrettslærlingene som begynte i 2016 seg etter fem år:

– Oppnådd fag- eller svennebrev	668 lærlinger	86,6 prosent
– Fortsatt i lære	12	1,6
– Fullført læretid, uten fagbrev	34	4,4
– Ute av lære uten å ha fullført	57	7,4

Heving av lærekontrakter

Det er altså mellom åtte og ni prosent av lærekontraktene som ender i heving hvert år. Frafallet fra læretiden er dermed større enn frafallet fra skole.

Elektrofag skiller seg ut ved å ha stabilt lavt frafall, mens Design og håndverk, Restaurant- og matfag samt Bygg- og anleggsteknikk har størst andel hevinger. Noe av det store frafallet av lærlinger i restaurantbransjen kan ha sammenheng med Covid-19.

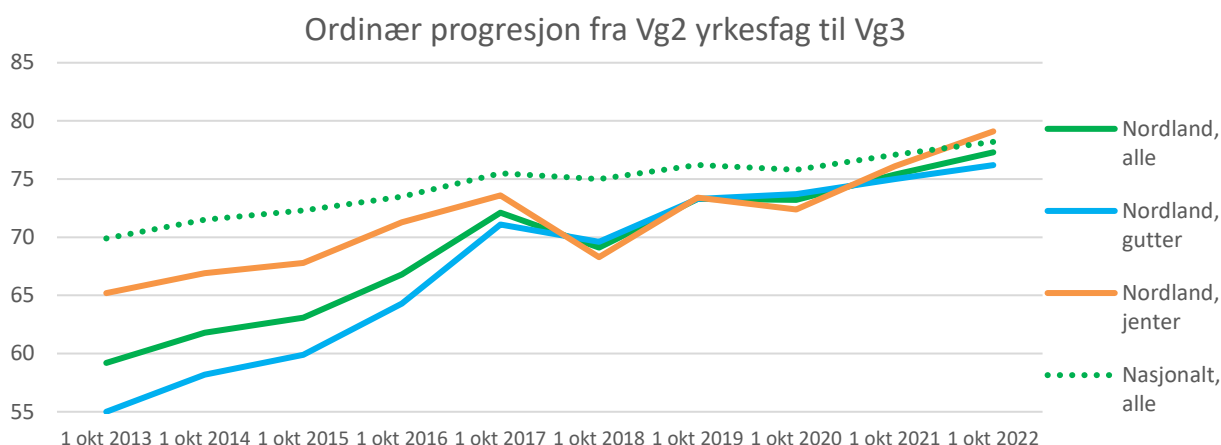
De oppgitte hevingsårsakene fra ungdomsrettslærlingene er: personlige årsaker, feilvalg, brudd på arbeidslivets regler og annet. I Nordland ble ingen kontrakter hevet der Covid-19 ble oppgitt som årsak. De fleste hevinger skjer etter lærlingens eget ønske.

Voksne lærlinger og lærlinger uten rett har om lag samme omfang av hevet kontrakter som ungdomsrettslærlingene. De har personlige årsaker, feilvalg og flytting som de hyppigst oppgitte årsakene.

2.7 Overgang - progresjon mellom Vg2 og Vg3 på yrkesfag

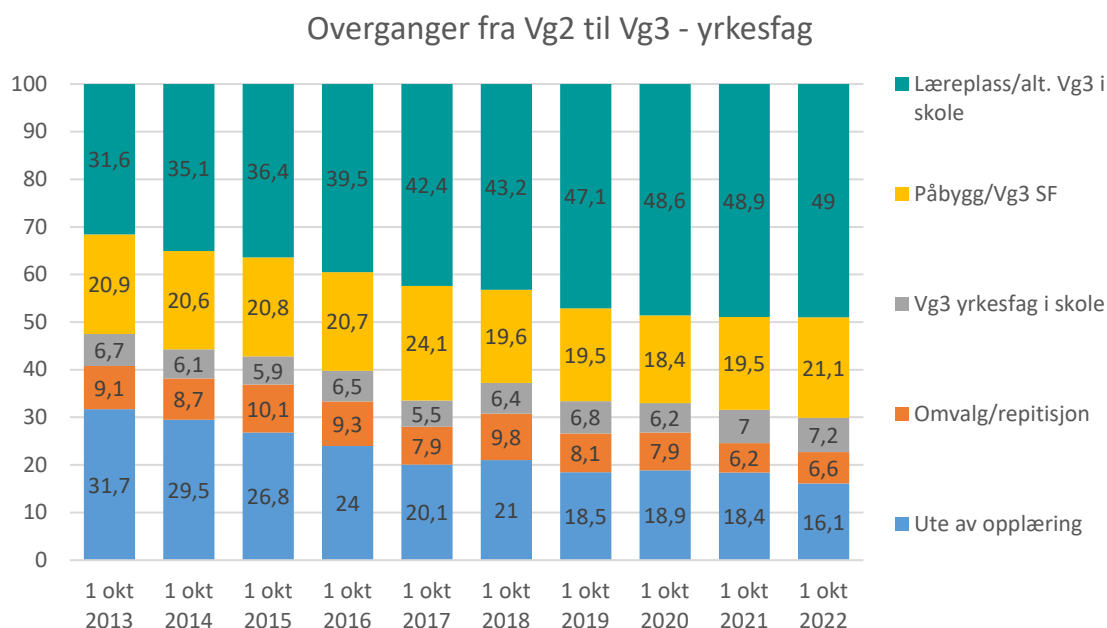
De fleste yrkesfaglige utdanningsløpene er organisert med to år i skole etterfulgt av to år i lære. Overgangen fra det å være elev til å skulle søke læreplass og bli ansatt som lærling i en bedrift oppleves av mange som problematisk. Det er både strukturelle og praktiske hindringer og personlige årsaker til at mange ikke kommer seg videre og ikke får fullført utdanningen sin. Denne overgangen omtales som den vanskelige overgangen i den videregående opplæringsstrukturen.

Det har i Nordland i løpet av de siste årene vært en god utvikling på denne indikatoren, og man ligger nå tett under nasjonalt snitt etter å ha vært over ti prosentpoeng under for noen år siden.

Figur: Ordinær overgang fra Vg2 til Vg3 yrkesfag, Nordland og nasjonalt (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Den største forbedringen ser man i andelen gutter fra yrkesfag som kommer seg videre til Vg3. I 2013 var det kun litt over halvparten (55,0 prosent) som startet på siste etappe i opplæringsløpet, i 2021 har andelen vokst til 75 prosent og i 2022 var det 76,2 prosent. Dette er en vesentlig del av forklaringen på hvorfor fullføringsandelen i Nordland har økt.

Figur: Ordinær progresjon fra Vg2 til Vg3 yrkesfag, utvikling (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Andelen yrkesfagelever fra Vg2 som får lærekontrakt, har økt de siste årene. Også overgang til Vg3 påbygging regnes som ordinær overgang og andelen her har stort sett ligget rundt 20 prosent. Dessuten er det rundt sju prosent som tar et yrkesfaglig Vg3. Figuren viser også at ca. 6 prosent tar Vg2 på nytt, som oftest er det omvalg. Andelen elever, som er utenfor opplæring per 1 oktober, har minket litt i takt med at andelen som oppnår læreplass har vokst.

Arbeidet med å fremskaffe lærekontrakt til alle yrkesfagelever som ønsker å gå i lære, har blitt høyt prioritert i siste tiårsperiode, både nasjonalt og i Nordland. Arbeidet har gitt merkbare resultater. Det er mange aktører involvert i dette som også er formalisert gjennom avtalen *Samfunnskontrakt for flere læreplasser i Nordland 2020–2023* som parter i arbeidslivet, NAV, statsforvalteren, KS har inngått sammen med fylkeskommunen. Det praktiske samarbeidet skjer lokalt mellom skole, bedrifter, opplæringskontor med flere. Næringslivet i Nordland er bevisst på nødvendigheten av å rekruttere og lære opp ungdommer for å dekke et stadig økende arbeidskraftbehov.

De fleste yrkesfaglige utdanningsprogrammene har nå en høy andel elever som har ordinær progresjon til Vg3, Elektro og datateknologi høyest med 83,9 prosent og Restaurant- og matfag lavest med 60,6 prosent i 2021. Design og håndverk er utdanningsprogrammet med størst framgang siden 2020. I 2022 er det Naturbruk som har den høyeste andelen på 83,2 prosent, mens Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign har den laveste andelen på 61,9 prosent.

Det er betydelige kjønnsforskjeller når det gjelder hvilken type Vg3 elevene velger for å fullføre opplæringsløpet sitt. Majoriteten av gutter ved yrkesfag følger den vanlige fagopplæringsmodellen med to år i skole etterfulgt av læretid i bedrift, bare ca. 11 prosent velger påbygging til generell studiekompetanse. Jentene derimot fordeler seg mer likt mellom påbygging og lære. Men innen Helse- og oppvekstfag er jenter i stort flertall. Mange elever tar påbygging fordi de ser for seg studier og et framtidig yrkesliv i helse- eller barnehagesektoren på et høyere nivå enn fagarbeider.

Det var 303 ungdommer som var ferdige med Vg2 yrkesfag, men som stod utenfor videregående opplæring per 1. oktober 2021. I 2022 var det 249 ungdommer utenfor videregående opplæring. En del av disse var læreplassøkere som enda ikke hadde fått kontrakt. Formidling til læreplass har en topp tidlig på høsten, men nye kontrakter inngås hele året. Derfor var det en del av disse ungdommene som nok fikk kontrakt senere på høsten.

Tidligere var det et klart skille midt i opplæringsløpet til yrkesfagelevne mellom toårig opplæring i skole og toårig opplæring i bedrift. Mange unge kom seg ikke videre etter de to årene i skole. Det var derfor nødvendig å begynne å behandle opplæringsløpet som en fireårig helhet, og skolene fikk større ansvar for at elevene deres skulle fullføre og bestå det fireårige løpet. Et viktig tiltak var at alle skoler fikk tilsatt en formidlingskoordinator, som har blitt nøkkelperson for å sikre at elevene søker læreplass. Formidlingskoordinatorne har sammen med elevens yrkesfaglærere og skolens ledelse ansvar for å knytte bånd til næringslivet, opplæringskontor og potensielle lærebedrifter og slik kunne sørge for gode overganger mellom skole og læretid for elevene. En viktig metode for å skape kontakt mellom bedrifter og elevene er å samarbeide om faget yrkesfaglig fordypning slik at elevene får praksis i mulige lærebedrifter i løpet av Vg1 og Vg2.

2.8 Læringsmiljø for lærlinger

Lærlingundersøkelsen høst 2022

Lærlingundersøkelsen er en elektronisk basert spørreundersøkelse som skal gi lærlinger muligheten til å formidle oppfatninger om opplæringen og andre forhold som er sentrale for læringsutbyttet og læringsmiljøet. Undersøkelsen gir viktig informasjon om kvaliteten på og

utfordringene for fagopplæringen, og gir mulighet til å sammenligne resultater over tid og slik få et bilde av opplæringen som gis. Funn fra undersøkelsen kan være et viktig verktøy for både instruktører og faglige ledere, for opplæringskontor og lærebedrifter, for skoleeier og nasjonale utdanningsmyndigheter. Lærlingundersøkelsen er en del av et kvalitetssystem i fagopplæringen som er utviklet av Utdanningsdirektoratet. Tidligere analyser viser at et støttende arbeidsmiljø, opplevelse av læringsmuligheter og faglig trivsel er viktig for at lærlinger og lærekandidater skal være fornøyd med opplæringen på arbeidsplassen.

De som ble invitert til å svare på undersøkelsen, er lærlinger og lærekandidater som har vært i lære mer enn elleve måneder per 1. oktober, det vil si andreårslærlinger. Høsten 2022 var deltakelsen på 50,3 svarprosent som gir et akseptabelt grunnlag for å trekke konklusjoner når det gjelder lærlingenes opplevelse av læretiden og læringsutbyttet. Svarprosenten i 2021 var 55.

Nordland har gode resultater på lærlingundersøkelsen på alle hovedindikatorene unntatt én, '*Skolen som forberedelse*'. Det gjelder opplæring i skole som forberedelse til opplæring i arbeidslivet.

Flertallet av lærlingene er fornøyd med status på kvalitetsområdet. Resultat fra lærlingundersøkelsen endrer seg lite fra år til år.

Det generelle inntrykket er at lærlingene er sterkt motiverte og opplever god opplæring i bedriftene. Flertallet mener de får opplæring i tråd med læreplanen for faget, at veiledningen er god og at de har den forskriftsbestemte halvårssamtalen der de får informasjon om kompetansen sin i faget og hvordan de skal gå fram for å utvikle den videre. Lærlingene har rett til å delta i vurderingen og de skal læres opp til å reflektere over egen læring og faglige utvikling. Svar i lærlingundersøkelsen tyder på at disse rettighetene blir godt ivaretatt. Det er særlig grunn til å merke seg at andelen lærlinger som opplever mobbing, går ned for fjerde året på rad. Det er en lavere andel som blir mobbet.

55 prosent av lærlingene hadde praksis i bedrift i YFF-faget (yrkesfaglig fordypning)-faget både på Vg1 og Vg2, ytterlige 25 prosent hadde dette kun på Vg2. 14,8 prosent hadde ikke utplassering. 62 prosent er helt eller nokså enig i at lærerne hadde god innsikt i arbeidslivet. Bare rundt 5 prosent var direkte misfornøyd med dette. 53 prosent mener at utstyret på skolen var godt nok. 56 prosent er helt eller nokså enig i at undervisningen i programfag la et godt grunnlag for det de skulle gjøre i læretiden.

De aller fleste lærlingene trives på arbeidsplassen og med kollegaene. Rundt 88 prosent trives i svært stor grad og i nokså stor grad med kollegaene sine og 84 prosent trives i svært stor grad og nokså stor grad på arbeidsplassen sin. 77 prosent er videre fornøyd med opplæringen i svært stor eller nokså stor grad. Dette tyder på at både det sosiale og det faglige er vel ivaretatt.

På samme måte som elever er avhengig av støtte og faglige tilbakemeldinger fra sine lærere, må lærlingene ha støtte fra instruktøren sin. Lærlingundersøkelsen viser at flertallet sier seg godt ivaretatt.

Lærlingene i Nordland anser seg for å være svært motiverte for opplæringen de får i bedrift med hele 92 prosent som er motivert i svært stor eller nokså stor grad, og nesten ingen er i liten grad motiverte. Dette henger sammen med at de liker arbeidsoppgavene og gleder seg til å gå på arbeid. Det er også en liten del lærlinger som er usikre på om de har valgt rett fag.

Trygt miljø – mobbing i bedrift

Det er færre lærlinger som opplever seg mobbet eller trakassert høsten 2022 enn i 2021 og tidligere år. I Nordland er det dermed mindre mobbing både i skole og i fagopplæring, ifølge brukerundersøkelser.

3. Videregående skole spesielt organisert for voksne

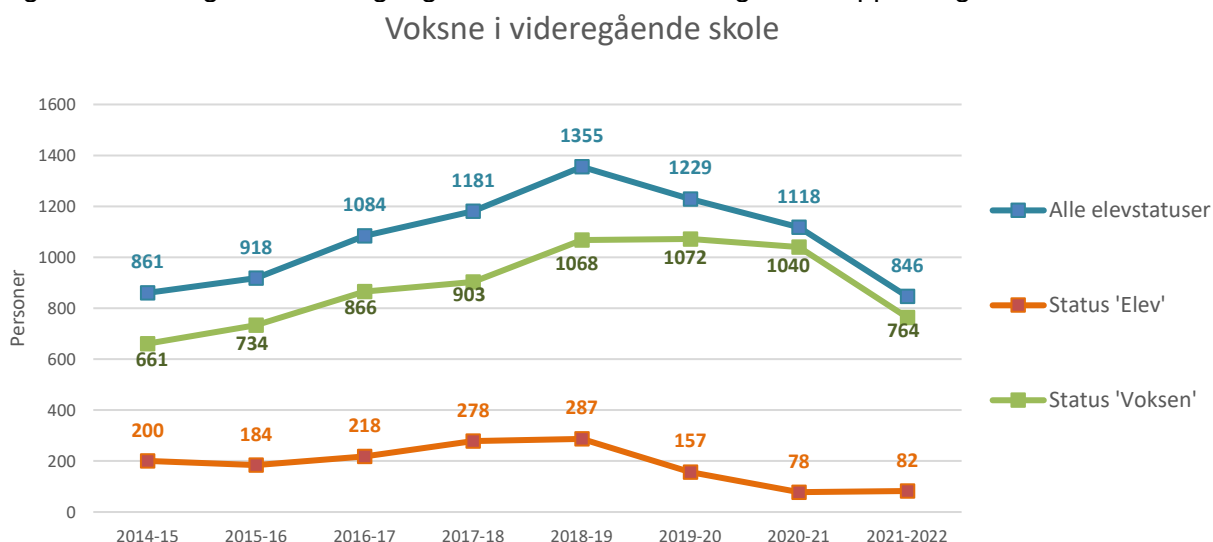
Kompetanse er en av de viktigste innsatsfaktorene for å sikre et robust og attraktivt arbeidsmarked i Nordland. Gjennom kompetansestrategien og Kompetanseforum Nordland samarbeider Nordland fylkeskommune tett med de viktigste arbeidslivpartene mot felles målsettinger og behovsavklaringer til det beste for nordlandsamfunnet. I dagens samfunn, som kjennetegnes av raske endringer og digitalisering, blir det stadig viktigere å lære hele livet. Skal man fylle dagens etterspørsel etter arbeidskraft og krav til kompetanse og møte varslede endringer, må mange voksne utvikle og endre sin kompetanse, og mange som i dag er utenfor, må kvalifiseres inn i utdanning og arbeid.

Kompetanseløft for voksne, som ble vedtatt i fylkestinget (FT-sak 094/2022), legger vekt på at videregående opplæring for voksne skal tilpasses den enkelte, være fleksibel og i størst mulig grad være tilgjengelig der man bor, slik at opplæringen kan kombineres med arbeid og omsorgsoppgaver. Kompetanseløftet har også som mål å legge bedre til rette for språkutvikling for de av deltakerne som trenger det.

Voksne i videregående opplæring er personer som er 25 år eller eldre. Det er skoleeiers ansvar å tilrettelegge opplæringen i samsvar med den voksnes livssituasjon, forutsetninger, evner og behov. Denne tilpasningen skal skje innenfor den særskilt tilrettelagte undervisningen for voksne. Å gi voksne tilbud som deltakere i egne voksenopplæringstilbud gir en mulighet til å gi avkortet løp, basert på den realkompetanse den voksne allerede har opparbeidet seg. Dette gir en raskere vei til ønsket sluttkompetanse. Digital undervisning kan tas i bruk for deltakere som ikke har anledning til å møte på skolested.

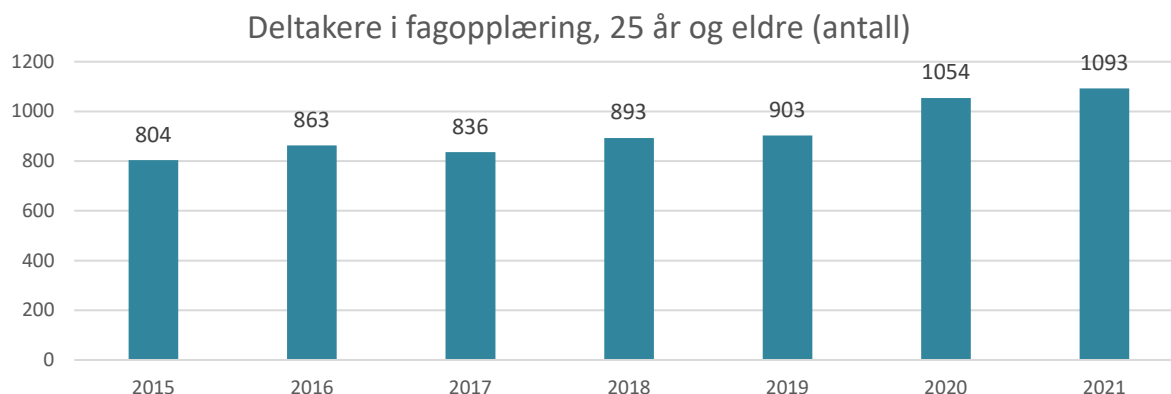
Nordland er et av fem fylker som har forsøk med modulstrukturerte læreplaner. Dette skal fra skolestart i 2024 være den foretrukne voksenopplæringsmodellen i de 13 lærefagene det er utviklet læreplaner i.

Figuren som følger viser nedgang i antall voksne i videregående opplæring 2021–2022:

Figur: Antall voksne i videregående skole - utvikling (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Selv om forrige figur viste nedgang i antall voksne i skole, viser neste figur at dette oppveies av veksten i antall voksne deltakere i fagopplæring:

Figur: Voksne deltakere i fagopplæring - utvikling (Kilde: SSB)

En stor andel av voksne i videregående skole er innvandrere og bosatte flyktninger. Det medfører også at mange av de voksne deltakerne har et annet morsmål enn norsk og at det varierer i stor grad hvor godt de behersker norsk og engelsk før de begynner.

De aller fleste voksne som søker videregående opplæring, tar et yrkesfaglig program med sikte på yrkeskompetanse med fag- eller svennebrev; 56 prosent av de registrerte voksne deltakerne i skole valgte yrkesfag i skoleår 2021-2022. Antallet i studieforbereidende tilbud og yrkesfaglige tilbud har gått litt ned.

Det mest populære utdanningsprogrammet er Helse- og oppvekstfag med 361 voksne under opplæring høsten 2021. Helse- og oppvekstfag er populært både blant voksne norske kvinner og blant innvandrere av begge kjønn: 312 kvinner og 49 menn.

Karriere Nordland

Karriere Nordlands hovedoppgave er å tilby karriereveiledning for innbyggere over nitten år og karriereveiledning av nyankomne flyktninger i henhold til ny integreringslov. Tjenesten omfatter også rettsvurdering, innsøking til realkompetansevurdering, formidling og innsøking til videregående opplæring. Karrieresentrene følger også opp deltakere i Nettskolen i Nordland ved studieverkstedene. Karriere Nordland er ressurs- og kompetansesenter for skoleverket og rådgivertjenesten.

Regionalt partnerskapsarbeid

Karriere Nordland er delt i tre regioner: Karriere Ofoten, Lofoten og Vesterålen, Karriere Salten og Karriere Helgeland. Det er opprettet et regionalt kompetanseforum i hver region, som er underlagt Kompetanseforum Nordland. Det er rektor og senterleder i hver region som er ansvarlig for de regionale kompetanseforumene. Det ble i 2022 avholdt to møter i de regionale kompetanseforumene i hver region, til sammen seks møter.

Karriere Nordland har ni rådgiverkoordinatorer rundt i fylket, som drifter de regionale rådgivernettverkene.

Karrieresentrene spiller en viktig rolle i arbeidet mot utenforskap, både gjennom de faste tjenestene de tilbyr og gjennom egne prosjekter. Karriere Nordland deltar også i et prosjekt, sammen med NAV for å utarbeide en modell for karriereveiledning av NAV brukere, i regi av Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir.).

Det er til sammen 30,85 årsverk i Karriere Nordland. Disse er fordelt mellom karriereveiledere, studieveiledere og ledere. Det var 2891 karriereveiledningssamtaler i perioden 01.01.22 – 01.10.22 med 1703 kandidater.

Kompetanseforum Nordland

Regionreformen har gitt fylkeskommunene viktig rolle i å koordinere samt utvikle kompetansepolitikken i fylket. Dette var mye av årsaken til at Kompetanseforum Nordland ble opprettet juni 2020 som et ledd i å følge opp kompetansestrategien som ble vedtatt i fylkestinget i februar samme år (FT-sak 026/2020 Kompetanse for arbeidsliv i endring – Kompetansestrategi for Nordland 2020–2024). Målene i strategien er blant annet å øke kompetansen i befolkningen og styrke samarbeidet mellom arbeidslivet, utdanningssektoren, kunnskaps- og forskningsmiljø og virkemiddelaktører.

Kompetanseforum Nordland skal følge opp og bidra til å nå målene i strategien gjennom å bidra til samarbeid og legge til rette for møteplasser, sørge for informasjonsflyt og kunnskapsdeling. Kompetanseforumet legger opp til å arrangere en årlig konferanse som gjennom de siste årene har utviklet seg til å bli en viktig arena for kunnskapsdeling. Årskonferansen FRAM-DRIFT i september 2022 hadde rekruttering, mangfold og livslang læring som tema. Årets konferanse hadde omkring 130 deltakere fra både offentlig og privat sektor.

Kompetanseforumet har en styringsgruppe som ledes av fylkesråd for utdanning og kompetanse, og er satt sammen av faste representanter fra NAV, LO, NHO, VOFO, KS, UiT, Nord universitet, Statsforvalteren i Nordland, Helse nord, Distriktsenteret og Kompetanseforbundet. Forumet møtes to ganger i året, et møte på våren og ett på høst/vinter.

Det er i tillegg tre regionale kompetansefora, i nordfylket (Ofoten, Lofoten og Vesterålen), i Salten og på Helgeland. De regionale kompetanseforaene er en viktig samarbeidsflate for å få fram og synliggjøre kompetansebehov og arbeidslivet i regionen. Medlemmene i forumene kommer fra både private og offentlige organisasjoner, og også de regionale forumene møtes to ganger i året, på våren og høsten.

De neste årene skal Kompetanseforum Nordland videreutvikles i tråd med ambisjonene i strategien *Kompetanseløft for voksne 2022-2024* som ble vedtatt av fylkestinget i Nordland våren 2022.

Yrkesfaglige tilbud spesielt organisert for voksne

Steds- og samlingsbaserte tilbud

Høsten 2022 er det sju yrkesfaglige opplæringstilbud for voksne fordelt på like mange videregående skoler i Nordland. Hvert tilbud er dimensjonert med inntil 15 plasser. Tabellen nedenfor viser antall deltakere som ble tatt inn på de stedlige- og samlingsbaserte tilbudene som ble startet i høst 2022:

Skole	Programområde	Opplegg	Antall deltakere	Rett/ Ikke rett til opplæring	Kapasitet
Mosjøen vgs.	Vg1 Bygg- og anleggsteknikk	Samlingsbasert	6 *	6/0	15
Sandnessjøen vgs.	Vg1 Helse- og oppvekstfag	Stedlig	14**	13/1	15
Polarsirkelen vgs.	Vg2 Elenergi og ekom	Samlingsbasert	12	4/8	15
Bodø vgs.	Fag for studiekompetanse	Stedlig	19***	18/1	23
Vest-Lofoten vgs.	Vg2 Helsearbeiderfag	Samlingsbasert	11**	10/1	15
Bodø vgs.	Menn i Helse		15**		
Bodø vgs.	Fokus samarbeid Restaurant- og matfag	Veksling	13	13/0	

* Må sees i sammenheng med deltakere innen bygg- og anleggsfagene i Modulforsøket

** Må sees i sammenheng med deltakere innen helse- og oppvekstfagene i Nettskolen og i Modulforsøket

*** Må sees i sammenheng med de som tar fag for studiekompetanse i Nettskolen

Tabell: Deltakere, steds- og samlingsbaserte tilbud, 2022 (Kilde: Visma InSchool)

Når det gjelder nye søkere i perioden 01.08.2021- 30.07.2022, har man følgende oversikt:

Antall nye søkere	647
Antall som har søkt veiledning	268
Antall som har søkt realkompetansevurdering	312
Antall som har søkt opplæring	421
Har under anbefalt norsknivå	8

Tabell: Søkere 2022 (Kilde: Visma InSchool)

Det er flere kvinner som søker tilbudet (60 prosent). De fleste som søker er i aldersgruppe 25-35 år.

Tilrettelagt fag- og yrkesopplæring

Tilrettelagt fag- og yrkesopplæring er et IMDI-støttet prosjekt som skal bidra til at flere voksne innvandrere med svake norskerferdigheter kan fullføre fagbrev og komme ut i arbeid. Det gis ekstra ressurser til tilrettelegging for deltakere på samlingsbaserte og stedlige yrkesfagtilbud for voksne. Eksempler på tiltak er språkstøtte i fag, kurs i læringsmetoder og studieteknikk og språkstøtte i bedrift.

Erfaringer så langt i prosjektet (oppstart høst 2020) tilsier at man har oppnådd økt gjennomføringsgrad, bedre oppfølging og samarbeid lokalt, økt kompetanse innen språk- og yrkesopplæring og voksnes læring.

Realkompetansevurdering

Realkompetansevurdering er en kartlegging av all kompetanse som den voksne har skaffet seg gjennom utdanning, lønnet eller ulønnet arbeid, etterutdanning, kurs, fritidsaktiviteter og annet. Realkompetansevurderingen gjøres opp mot læreplanene for ønsket sluttkompetanse (studie- eller yrkeskompetanse).

Den voksne kan få godkjent hele eller deler av fag, og formålet er at den voksne skal få et tilpasset opplæringsløp som bygger på det den voksne kan fra før. Det utstedes enkeltvedtak og kompetansebevis med resultatet av realkompetansevurderingen. Per 1 oktober 2022 er det gjennomført 207 realkompetansevurderinger i Nordland.

Modulforsøk

Forsøk med modulstrukturert fag- og yrkesopplæring for voksne

I 2017 satte Utdanningsdirektoratet i gang forsøk med modulstrukturert fagopplæring for voksne, der Nordland var ett av fem deltakerfylker. Målgruppen for forsøket er voksne over 25 år med fullført grunnskoleopplæring eller tilsvarende. Målet med modulforsøket er å prøve ut fleksible, effektive og tilpassede opplæringsløp for voksne. Deltakerne skal også kunne kombinere opplæringen med støtte til livsopphold fra NAV eller introduksjonsprogram.

Forsøksperioden er utvidet fram til sommeren 2024. Fra august 2024 blir modulstrukturert opplæring innført som en ordinær ordning for voksne på både grunnskolens og videregående skoles nivå. Modellen vil da omfatte hele landet.

Utdanningsdirektoratet har utviklet modulstrukturerte læreplaner i forsøket for 13 ulike lærefag, og hver læreplan består av fire til sju moduler. Opplæringen skal i hovedsak gjennomføres i bedrift. Deltakerne har opplæringskontrakt med bedrift, men fylkeskommunen er ansvarlig for planlegging, gjennomføring, faglig oppfølging og vurdering av deltakerne.

Modul 1 er den samme for alle lærefag og inneholder relevante kompetansemål fra fellesfagene samfunnsfag og norsk i tillegg til kompetansemål om HMS og arbeidsmiljøloven fra programfaget.

I de øvrige modulene finner man alle kompetansemålene fra Vg3 opplæring i bedrift for det aktuelle lærefaget, disse er ikke endret. I tillegg inneholder læreplanen utvalgte kompetansemål fra programfaget for Vg1 og Vg2, og fellesfagene norsk, matematikk, engelsk og naturfag. Deltakerne realkompetansevurderes opp mot denne læreplanen, og det utarbeides en opplæringsplan for gjenstående mål. Deltakerne vurderes med 'godkjent' eller 'ikke godkjent' etter hver modul. Det er ikke tverrfaglig eksamen eller fast læretid. Når deltakerne har fått godkjent alle modulene, kan de melde seg opp til fagprøve.

Formålet for faget, grunnleggende ferdigheter og bestemmelser for sluttvurdering er lik den ordinære læreplanen i lærefaget og deltakerne går opp til en normal fag- eller svenneprøve på linje med ordinære lærlinger i faget.

I Nordland kom forsøk i gang i 2017 i nordfylket (Ofoten, Lofoten og Vesterålen) i fem lærefag (Salgsfaget, Renholdsoperatørfaget, Fiske og fangst, Kokkfaget og Institusjonskokkfaget). I 2019 ble forsøket utvidet, og Nordland deltar med Helsearbeider-, Betong-, Maler-, Rørlegger, Trevare- og Byggingsredningsfaget. Samtidig ble også Salten, representert ved Meløy og Gil-deskål med i forsøket. Sør-Helgeland og Steigen kom med i 2021, mens Rana vurderer oppstart fra årsskiftet 2022-2023.

Tabellen under viser at det er registrert 168 deltakere totalt, 40 av disse har bestått fagprøven. 93 deltakere er under opplæring, flest i Helsearbeiderfaget. 35 deltakere (21 prosent) har avbrutt opplæringen siden forsøket startet. 133 av de 168 deltakerne (79 prosent) holder enten fortsatt på, er oppmeldt eller har bestått fagprøven. Dette er gode tall tatt i betraktning av at mange av deltakerne tidligere ikke fullførte videregående eller aldri har vært elev i videregående. I tillegg er det mange minoritetsspråklige med svake norskferdigheter.

Deltakere MFY 1 og 2		Salg	Renholdsoperatør	Kokk	Institusjonskokk	Fisk og fangst	Betong	Maler	Rørlegger	Helsearbeider	Totalt
1	Antall aktive deltakere per 31.07.2022	13	7	5	4	1	7	2	8	46	93
2	Avbrutt (antall akkumulerte deltakere som har vært med i forsøksperioden, men avbrutt uten fagbrev)	9	3	3	1	4	1		2	12	35
3	Antall oppmeldt til fagprøve, akkumulert i forsøksperioden	6	10	5	3	5	1			15	45
4	Antall gjennomførte fagprøver, akkumulert i forsøksperioden	6	11	5	3	5				11	41
5	Antall bestått fagprøver, akkumulert i forsøksperioden	5	11	5	3	5				11	40
6	Totalt antall deltakere i 31.07.2022 (linje 1,2 og 5)	27	21	13	8	10	8	2	10	69	168

Tabell: Deltakere i modulstrukturert fag- og yrkesopplæring per 1 august 2022

Kombinasjonsforsøket

Kombinasjonsforsøket skal prøve ut opplæring hvor deltakeren kombinerer Forberedende voksenopplæring (FVO) med Modulstrukturert fag- og yrkesopplæring (MFY). På grunnlag av

realkompetansevurdering får deltakere opplæring i de fagene som de trenger på grunnskolenivå samtidig med fagopplæring ute i bedrift.

Målgruppen for kombinasjonsforsøket er personer over 20 år uten varig tilknytning til arbeidslivet. Opplæring i kombinasjonsforsøket kan tilbys deltakere i arbeidsrettet tiltak i NAV og innvandrere i introduksjonsprogrammet. For å delta i kombinasjonsforsøket må deltakeren være tatt inn i FVO, og ha ønske om fag- eller svennebrev som sluttkompetanse i et av lærefagene som har modulstrukturerte læreplaner. I kombinasjonsforsøket har deltakeren unntak fra inn-taksforskriften til videregående opplæring.

Fire fylkeskommuner i samarbeid med tolv kommuner deltar i kombinasjonsforsøket. Fylkeskommunene er med i forsøket med modulstrukturert fag- og yrkesopplæring, og kommunene deltar i forsøket med Forberedende voksenopplæring. Nordland fylkeskommune deltar i samarbeid med Narvik, Vågan, Hadsel og Andøy. Helsearbeiderfaget har flest deltakere.

Deltakere kombinasjonsforsøk	Salg	Renholdsoperatør	Kokk	Institusjonsskokk	Betong	Helsearbeider	Totalt
Antall aktive deltakere per 31.07.2022	3	3	1	2	2	14	25
Avbrutt (antall akkumulerte deltakere som har vært med i forsøksperioden, men avbrutt uten fagbrev)	1	1	1	1		2	6
Totalt antall deltakere i 31.07.2022	4	4	2	3	2	16	31

Tabell: Deltakere i kombinasjonsforsøket per 1 august 2022

Kombinasjonsforsøket startet høsten 2019. Deltakerne startet da på nivået under videregående skole og ingen av dem har deltatt lenge nok i fagopplæringsdelen til å kunne gjennomføre fagprøve per 01.09.2022.

Modulstrukturert opplæring inn i ordinær drift fra august 2024

Forsøket var planlagt avsluttet sommeren 2023, men er nå forlenget fram til planlagt iverksetting av nye læreplaner fra 1.august 2024. Fra august 2024 bli modulstrukturert opplæring trinnvis innført som hovedmodell for voksne på både grunnskolens og videregående skoles nivå.

Nettskolen i Nordland

Gjennom Nettskolen i Nordland har Nordland fylkeskommune utviklet et svært fleksibelt og brukervennlig tilbud for voksne personer som har behov for opplæring og som samtidig er avhengig av å bo hjemme på grunn av familie, arbeid, og andre samfunnsmessige aktiviteter i nærmiljøet.

Nettskolen i Nordland har et særlig søkelys på å videreutvikle nettpedagogiske metoder og digitale tjenester for å sikre en best mulig kvalitet i nettskoletilbudet. En viktig del av dette arbeidet består i å utvikle nye fleksible nettbaserte tilbud som kan tilbys både til ungdom og voksne.

Per november 2022 hadde Nettskolen 536 deltakere (voksenelever), dette er noe mindre enn ved forrige rapportering (656 deltakere). Antallet vil øke etter nyttår når det gjennomføres nytt opptak. Skolen har en stor overvekt av kvinnelige deltakere - det er ca. 70 prosent kvinner og 30 prosent menn. Litt over halvparten av deltakerne er i aldersgruppen 25-35 år.

Opplæringstilbud i Nettskolen i Nordland spesielt organisert for voksne tilbys i hovedsak etter følgende modeller:

- Nettbasert undervisning i kombinasjon med lokal studieveiledning i studieverksted tilknyttet 14 videregående skoler.
- Fylkesdekkende samlingsbaserte opplæringstilbud med opplæring på nett i mellomperiodene (Vg3 Helsesekretær, Tannhelsesekretær, Apotekteknikk og Vg2/Vg3 Landbruk ('Voksenagronom')).

Nettskolen gir i første rekke opplæring i fellesfag som fører til generell studiekompetanse og i programfag i tre yrkesfaglige utdanningsprogram: Helse- og oppvekstfag; Salg, service og reiseliv samt Naturbruk ('Voksenagronom'). Voksenagronomopplæringen skjer i samarbeid med Sortland og Mosjøen videregående skoler. Opplæringen er toårig og har inntak annet hvert år. Høsten 2022 startet et nytt kull med 22 deltakere.

Antall deltakere i det yrkesfaglige tilbudet:

	Helse- og oppvekstfag							Salg, service og reise-liv		Naturbruk
	Vg1	Vg2 HEA	Vg2 HES	Vg2 BUA	Vg3 HSE	Vg3 Apotek-teknikk	Vg3 Tannhelse-sekretær	Vg1	Vg2 SSS	Vg2 + Vg3 NA LBR
Max antall	64	59	30	38	24	10	10	15	10	20
Deltakere	64	40	30	15	13	6	7	7	7	21

Tabell: Deltakere i yrkesfaglige tilbud (Kilde: Nettskolen)

Det må framover vurderes om kapasiteten skal økes på Helse- og oppvekstfag. Tilbudet har god søkning og har noen søkere på venteliste. Det er stort behov for fagarbeidere på området.

Ellers er det for tiden små ventelister i enkeltfag. Disse er redusert ved at deltakere uten rett har fått et annet privatisttilbud i fullføringsreformen.

De mest etterspurte fagtilbud i Nettskolen i Nordland er generelt fellesfag som kreves for å oppnå generell studiekompetanse. Mange deltakere tar flere fag parallelt.

	Norsk studieforberedende	Norsk YF	Engelsk	Matematikk	Naturfag	Historie	Samfunnskunnskap
Max antall	196	80	96	138	95	89	98
Deltakere	142	50	78	116	89	86	92

Tabell: Deltakere i fellesfag (Kilde: Nettskolen)

Ventelistene har for både fellesfag og yrkesfaglige programfag vært høyest i begynnelsen av hver inntaksperiode, det vil si i september og januar, og normalt avtar de noe utover i semesteret. For høsten 2022 har det vært mindre kø enn tidligere.

I tillegg til å tilby nettundervisning til voksne deltakere, har Nettskolen i Nordland også tilbud i enkelte programfag fra studiespesialisering - for ordinære elever i de videregående skolene. Det dreier seg om fag som noen elever trenger eller ønsker, men som skolen ikke har grunnlag for å sette i gang undervisning i på grunn av lave elevtall. For tiden gis det nettilbud i tre realfaglige programfag som kreves for inntak til enkelte studier: matematikk R1, matematikk R2 og fysikk 1.

	Matematikk R1	Matematikk R2	Fysikk 1
Max antall	20	10	13
Deltakere	11	4	4
Venteliste	0	0	0

Tabell: Deltakere og elever i realfaglige programfag (Kilde: Nettskolen)

Nettskolen gir også undervisning i programfag fremmedspråk for studiespesialisering – tysk, spansk og fransk nivå III – men her skjer undervisningen i samarbeid med elevens hjemskole. Elevene får nettundervisning i skriftlige ferdigheter og tekstbasert aktiviteter, dette kombineres med undervisning i muntlig og oppfølging fra en lærer på hjemskolen samt et studieopphold i språkområdet.

	Spansk, nivå III	Fransk, nivå III	Tysk, nivå III
Elever	25	11	12

Tabell: Elever i fremmedspråk nivå III (Kilde: Nettskolen)

Andelen minoritetsspråklige deltakere i Nettskolen har økt jevnt fra oppstart høsten 2014 og fram til i dag (fra ca. 25 prosent til nærmere 30 prosent). Dette gir en del ekstra utfordringer når det gjelder nivå og kompetanse i norsk språk. Dette løses delvis via *Norsk på nett*-kurset i regi av Nettskolen, der inntil 50 deltakere får språkopplæring i norsk med mål om minimum å oppnå et nivå tilsvarende A2 (helst B1). Videre utviklet Nettskolen høsten 2019 et kvalifiseringskurs i engelsk. Dette ble startet i januar 2020 med kapasitet inntil 35 deltakere.

Nettskolen i Nordland er én av to tilbydere av Forsering Matematikk 1T (tidligere DVM-1T) (den andre tilbyderen er Nettskolen Vestfold og Telemark). Det er utstrakt samarbeid mellom de to Nettskolene. Målgruppen er elever i grunnskolen som ønsker å forsere i faget matematikk, slik at de kan fullføre matematikk 1T på videregående nivå mens de fortsatt er elever i grunnskolen. Nordland og Vestfold og Telemark har avtale om å drive tilbudet de neste to skoleårene (med opsjon på ytterligere ett år). Per november 2022 har Nettskolen i Nordland ansvaret for 143 ungdomsskoleelever fra hele landet i dette tilbudet.

De fleste deltakerne i Nettskolen i Nordland er godt fornøyde med tilbudet – ikke minst med tanke på den fleksible opplæringsmodellen som Nettskolen tilbyr. Dette er spesielt viktig for voksne deltakere, som også har andre forpliktelser i livet enn å ta utdanning.

Resultat i Nettskolen i Nordland

Nettskolen i Nordland samarbeider med de lokale videregående skolene om organisering og gjennomføring av eksamen for Nettskolens deltakere. I praksis betyr dette at alle eksamener planlegges og organiseres sentralt i Nettskolen, mens gjennomføringen skjer ved lokal videregående skole.

Høsten 2021 ble eksamen gjennomført som normalt for voksne deltakere, mens våreksamen 2022 ble avlyst som følge av Covid-19. Derfor inneholder oversikten som følger kun standpunktkarakterer i fellesfag. Det er denne fagtypen som har flest deltakere i Nettskolen, jamfør punkt 4.3.

Deltakerne som fikk standpunktkarakter i fellesfag forrige skoleår, gjorde det noe bedre i flere fag sammenlignet med de som ble ferdige i 2020-2021. Tabellen som følger, viser at det er små variasjoner fra forrige år, men mange fag viser en svak bedring. Karakterene er fagets snittkarakter:

	2021-2022	2020-2021
Studieforberedende		
Norsk hovedmål	3,8	4,1
Norsk sidemål	3,6	3,3
Norsk, kort botid i Norge	3,4	3,1
Engelsk	3,9	3,8
Matematikk 1P	3,4	2,8
Matematikk 2P	3,8	3,3
Naturfag	4,0	3,7
Påbygging		
Norsk hovedmål	3,6	3,5
Norsk sidemål	2,9	2,7
Matematikk 2P-Y	3,1	3,2
Naturfag	4,3	4,1
Historie	4,2	4,0
Yrkesfag		
Norsk	4,1	4,2
Norsk, kort botid i Norge	3,4	2,6
Engelsk	3,6	3,3
Matematikk 1P-Y	3,0	2,4
Naturfag	3,1	3,2
Studieforberedende/yrkesfag		
Samfunnskunnskap	3,9	3,8

Tabell: Standpunktkarakterer fellesfag i Nettskolen (Kilde: Nettskole)

Tatt i betraktning deltakernes forutsetninger, kan man si at resultatene i Nettskolen er relativt gode. Covid-19 hadde liten innvirkning på skolehverdagen, da opplæringen i Nettskolen mot de voksne skjer asynkront. De fleste får opplæring og veiledning en til en med sin nettlærer, og dette skjer når deltakerne har tid til studier og da svært ofte på kveldstid og hjemmefra.

På grunn av at deltakere har kontinuerlig inntak, så blir avslutningen av opplæringen styrt mot to avslutningstidspunkt, desember og juni, og dermed mot høst- og våreksamen. Høsteksamen har ikke vært avlyst under Covid-19 perioden, og ca. 40 % av deltakere hadde sin trekkfags eller obligatoriske eksamen da. Nettskolens deltakere har, faktisk som den eneste skolen i Nordland, gjennomført eksamen i Covid-19 perioden. Men siden det ikke ble gjennomført våreksamen blir ikke resultat fra eksamen tatt med i oversikten.

4. Sammen mot felles mål 2021–2024. Strategiplan for realisering av Nordlandsmodellen

Avdeling for utdanning og kompetanse har utarbeidet strategiplanen *Sammen mot felles mål 2021-2024*, som et verktøy for å nå målet om full gjennomføring. Planen tydeliggjør ansvar og oppgaver som skolene og avdelingen for utdanning og kompetanse har i fireårsperioden. Planen fastlegger strategiske føringer for den pedagogiske virksomheten samt kvantitative milepæler på veien mot full gjennomføring. Strategiplanen er fylkesdirektørens verktøy for realisering av den politisk vedtatte Nordlandsmodellen og danner grunnlag for skolenes virksomhetsplaner.

Skoleeier og skolene har over år hatt et sterkt søkelys på resultater og analyse av skolenes gjennomføringstall, noe som har vært en viktig årsak til forbedringer man har hatt noen år nå. Det er kvaliteten på opplæringen i de enkelte skoler og lærebedrifter som skaper resultat, og det er primært her utviklingsmålene som er fastsatt av skoleeier, skal realiseres. For å nå målene er det viktig at det er god samhandling mellom alle ledd som har ansvar for kvalitet i opplæringen. God samhandling kjennetegnes ved at løsninger og beslutninger framkommer som et resultat av at oppgaver løses i fellesskap.

Profesjonell skoleledelse, profesjonell undervisning og profesjonell fag- og yrkesopplæring var nøkkelbegreper i strategien Bedre læring (skolestrategi 2014-2018). Den nye strategiplanen viderefører denne vektleggingen, og signaliserer i tillegg et enda sterkere fokus mot kvalitet, samhandling, analyse, systematikk og tiltak basert på tilgjengelig kunnskapsgrunnlag og aktuell forskning.

Mål for perioden 2021–2024

Den overordnet visjonen for Nordland er full gjennomføring i videregående opplæring:

Alle, som påbegynner videregående skole, skal gjennomføre videregående opplæring. I løpet av strategiperioden skal andelen, som fullfører og består sin videregående opplæring, økes, og alle, som er kvalifiserte, skal få lære plass (FT-sak 022/2018 Nordlandsmodellen – Strategi for økt gjennomføring 2018–2022).

På bakgrunn av dette målet er det utviklet delmål som skal oppnås i planperioden 2021–2024. Resultater som oppnås skal evalueres og presenteres i 2025. Delmål gjelder det samlede resultatet for Nordland fylkeskommune, som alle skolene skal bidra til å nå. Videre presenteres en underveisoppdatering på status i forhold til delmål.

Delmål 1: Gjennomføring

I 2024 (2017-kullet) skal 80 prosent av elever og lærlinger ha fullført og bestått videregående opplæring innen to år etter normert tid (i løpet av fem år for studieforbereidende og seks år for yrkesfag). Antall sluttere i samme periode skal reduseres til maksimalt 10 prosent. Det er også et mål at andelen som fullfører på normert tid, skal økes til 82 prosent for studieforbereidende (tre år) og 50 prosent for yrkesfag (fire år).

Indikator	Status 2020	Status 2021	Status 2022	Status 2023	Status 2024	Mål 2024
Gjennomføring						
Fullført og bestått innen to år etter normert tid – alle	72,4 % (2013-kull)	75,5 % (2014-kull)	76,6 % (2015-kull)	(2016-kull)	(2017-kull)	80,0 % (2017-kull)
Fullført og bestått studieforberevende på normert tid	73,7 % (2013-kull)	77,6 % (2014-kull)	79,1 % (2015-kull)	(2016-kull)	(2017-kull)	82,0 % (2017-kull)
Fullført og bestått yrkesfag på normert tid	40,3 % (2013-kull)	42,7 % (2014-kull)	44,8 % (2015-kull)	(2016-kull)	(2017-kull)	50,0 % (2017-kull)
Sluttet underveis i fem-/seksårsperioden	15,9 % (2013-kull)	14,5 % (2014-kull)	13,1 % (2015-kull)	(2016-kull)	(2017-kull)	10,0 % (2017-kull)

Resultat publisert i 2020 (dvs 2013-kullet) danner utgangspunkt for gjennomføringsutviklingen. Tabellen viser framgang på alle fire indikatorer fra 2013-kullet til 2015-kullet.

Delmål 2: Overganger og årsbestått – studieforberevende

For å nå delmål 1 om full gjennomføring, må elevene både bestå hvert enkelt trinn og de må ha overgang til neste trinn. Derfor er progresjon til neste trinn og skoleårsfullføring viktige indikatorer på om man er på rett vei mot bedre fullføringsgrad.

Indikator	Status 2020	Status 2021	Status 2022	Status 2023	Status 2024	Mål 2024
Overganger og årsbestått - studieforberevende						
Ordinær overgang fra Vg1 til Vg2	90,5 % (høst 2019)	91,6 % (høst 2020)	91,7 % (høst 2021)	(høst 2022)	(høst 2023)	94,0 % (høst 2023)
Ordinær overgang fra Vg2 til Vg3	95,3 % (høst 2019)	95,2 % (høst 2020)	95,1 % (høst 2021)	(høst 2022)	(høst 2023)	97,0 % (høst 2023)
Fullført og bestått Vg1	89,9 % (2019-2020)	90,7 % (2020-2021)	88,0 % (2021-2022)	(2022-2023)	(2023-2024)	92,0 % (2023-2024)
Fullført og bestått Vg2	91,2 % (2019-2020)	91,5 % (2020-2021)	89,3 % (2021-2022)	(2022-2023)	(2023-2024)	93,0 % (2023-2024)
Fullført og bestått Vg3	90,6 % (2019-2020)	92,2 % (2020-2021)	91,7 % (2021-2022)	(2022-2023)	(2023-2024)	93,0 % (2023-2024)

På studieforberevende ser man at flere elever hadde progresjon fra Vg1 til Vg2, mens det var stagnasjon fra Vg2 til Vg3. Når andelen er oppe i rundt 95 prosent, nærmer man seg et tak, det vil alltid være noen få elever som kan trenge et ekstra år eller en pause fra skolen. Landsnittet har ligget på 95,7 prosent flere år, men i 2021 økte andel med 0,5 prosentpoeng.

Det er færre som fullførte og bestod alle fag forrige skoleår enn i 2020-2021. Her må man huske på at de fleste elevenksamener utgikk våren 2022, datagrunnlaget er forskjellig. Andelen kan bli forandret når eksamen gjennomføres som normalt etter koronapandemien.

Delmål 3: Overganger og årsbestått – yrkesfag

På yrkesfag viser neste tabell forbedring på indikatoren progresjon fra Vg1 til Vg2. Dette er et viktig resultat å merke seg fordi man har for stort frafall på yrkesfag etter Vg1. Landssnittet har ligget mellom 83-84 prosent de siste årene, så det bør være realistisk å bedre denne andelen i fylket i løpet av noen år.

Indikator	Status 2020	Status 2021	Status 2022	Status 2023	Status 2024	Mål 2024
Overganger og årsbestått - yrkesfag						
Ordinær overgang fra Vg1 til Vg2	79,0 % (høst 2019)	80,0 % (høst 2020)	81,2 % (høst 2021)	(høst 2022)	(høst 2023)	84,0 % (høst 2023)
Ordinær overgang fra Vg2 til Vg3	73,3 % (høst 2019)	73,2 % (høst 2020)	75,4 % (høst 2021)	(høst 2022)	(høst 2023)	80,0 % (høst 2023)
Fullført og bestått Vg1	74,6 % (2019-2020)	75,4 % (2020-2021)	76,2 % (2021-2022)	(2022-2023)	(2023-2024)	78,0 % (2023-2024)
Fullført og bestått Vg2	82,4 % (2019-2020)	82,9 % (2020-2021)	84,4 % (2021-2022)	(2022-2023)	(2023-2024)	85,0 % (2023-2024)

I Nordland har man hatt en god utvikling i andelen progresjon fra Vg2 til Vg3 yrkesfag. På yrkesfag har elevene færre eksamener enn elevene på studieforberedende. Økningen i andel fullført og bestått skoleår for yrkesfagelevne er derfor sannsynligvis reell.

Delmål 4: Gjennomføring av læretiden

Flertallet av yrkesfagelevne avslutter videregående opplæring med læretid i bedrift. De aller fleste Vg3-lærefag har to års læretid, det er derfor relevant å ha mål for gjennomføring etter to år. Men fordi noen har kontrakter med lengre læretid, vil man ikke kunne nå 100 prosent her. Uavhengig av noen unntak må man kunne forvente at flere enn litt over halvparten av lærlingene avlegger fag- eller svenneprøve i løpet av normert læretid. Derfor er måltallet satt til 60 prosent. Landssnittet ligger nå rundt 56–57 prosent.

Indikator	Nullpunkt	Status 2021	Status 2022	Status 2023	Status 2024	Mål 2024
Gjennomføring av læretiden (ungdomsrett)						
Oppnådd fag-/svenneprøve to år etter start læretid	52,6 % (lære fra 2017)	53,5 % (lære fra 2018)	53,7 % (lære fra 2019)	(lære fra 2020)	(lære fra 2021)	60,0 % (lære fra 2021)
Oppnådd fag-/svenneprøve fem år etter start læretid	84,5 % (lære fra 2014)	86,4 % (lære fra 2015)	86,6 % (lære fra 2016)	(lære fra 2017)	(lære fra 2018)	90,0 % (lære fra 2018)

Man bruker indikatoren bestått fag- eller svenneprøve i løpet av fem år som en sluttindikator for fagopplæring ifølge Utdanningsdirektoratet. Av de ungdomsrettslærlingene som startet opplæring i bedrift i 2016, var et 86,6 prosent som hadde oppnådd fag- eller svennebrev fem år etter oppstart. Dette er et relativt høyt tall, men det er en målsetting at andelen skal økes til 90 prosent. Landssnittet ligger på litt over 87 prosent.

5. Kvalitetssystem, utviklingsarbeid og veien videre

Tilstandsrapporten har som formål å presentere et skoleår i tall og tendenser. Rapporten skal også avdekke svakheter og løfte fram i lyset framgang og godt arbeid i skoler og bedrifter. På den måten er tilstandsrapporten et viktig dokument, og den legger føringer for det videre arbeidet med å øke kvaliteten i opplæringen. Dataene kan gi viktig informasjon og støtte i beslutnings- og utviklingsprosesser.

Dialog med skoler og opplæringskontor

Avdeling for utdanning og kompetanse har systematisk dialog med og oppfølging av skolene. Målsettingen er å styrke kvaliteten på opplæringen gjennom tettere samarbeid. Avdelingens dialog med skolene skjer gjennom formelle skolebesøk, jevnlig resultatsoppfølgingsbesøk, rektormøter, ledersamlinger, medarbeidersamtaler med rektorer.

Resultatoppfølgingen med skolene tar sikte på å følge opp skolenes arbeid gjennom skoleåret. Slik sikres at skolene arbeider systematisk med utvalgte fokusområder.

Hovedfokuset i resultatoppfølgingen er oppfølging av skolene på det pedagogiske området. Man har spesielt fokusert på fullføring og skoleresultater og hvilke tiltak skolene gjør for å forbedre resultater. Skolenes ledergrupper redegjør for hvordan skolene jobber for at alle elever skal ha et trygt og godt skolemiljø, og hvilke rutiner skolene har ved varsling om mobbing.

Tidlig formidling til læreplasser har vært et fokusområde i dialogmøter, dette er forsterket med innføring av læreplassgarantien. Formidlingskoordinatorene har fått et utvidet ansvar og skal jobbe tett med Elev- og lærlingtjenesten og opplæringskontor for å bygge et helhetlig støtte-system rundt lærlingene.

Opplæringskontorer, sammen med sine medlemsbedrifter, har gjort en svært god jobb i Covid-19 perioden med å få søkere formidlet til læreplass, med gjennomføring av fagprøver og med å finne gode alternative løsninger for lærlinger, slik at de fikk fullført læretiden som planlagt.

Implementering av fagfornyelsen og nye læreplaner i alle fag har hatt høy prioritet de siste årene.

Rektormøter avholdes månedlig og ellers etter behov, målet er å gi informasjon, løpende avklaringer, oppdateringer i forhold til utvikling, økonomi og mange andre viktige områder.

Kvalitetssystem

Også i 2022 ble det arbeidet systematisk med kontinuerlig forbedring av det elektroniske kvalitetssystemet for Utdanning og kompetanse. Det er et mål å standardisere innhold mest mulig slik at tilgjengelighet og bruk sikres for alle brukerledd. Det er derfor utarbeidet enhetlig struktur for skolene og avdelingen, og det pågår et arbeid med å standardisere felles dokumenter for å sikre likebehandling av elevene i fylket.

For å sikre at man ivaretar intensjonen i personopplysningsloven, gjennomfører skolenes personvernkoordinatorer kurs og får veiledning fra Personvernombudet i Nordland fylkeskommune. Dette viktige arbeidet har vært videreført på en god måte i 2022.

Flere utdanningsprogram ved skolene har krav om å ha sertifiserte kvalitetssystem for å kunne utstede sertifikater til elevene/studentene. Dette gjelder i hovedsak Maritime fag, Flyfag og

Fiske og fangst. Disse fagområdene blir jevnlig revidert av Sjøfartsdirektoratet, Fiskeridirektoratet, Mattilsynet, Luftfartstilsynet, ASAS sertifisering og Det Norske Veritas. Det kreves blant annet at skolene har oppdaterte relevante dokumenter, at de melder og behandler avvik, gjennomfører internrevisjon og ledelsens gjennomgåelse av kvalitetssystemet.

Utdanning og kompetanse har utformet en egen kvalitetspolicy og skal gjøre følgende:

- levere god og relevant utdanning for elever, studenter og lærlinger i Nordland fylke som bidrar til utviklingen av nordlandssamfunnet og den enkelte innbygger;
- forbedre og utvikle utdanningstilbud, tjenester, drift og ledelsessystem for kvalitet gjennom kontinuerlig oppmerksomhet på kvalitetsarbeidet;
- kontinuerlig arbeide for et læringsmiljø som bidrar til at den enkelte gjennomfører påbegynt utdanning;
- oppfylle lover, forskrifter, retningslinjer, interne og eksterne krav fra kunder/elever /studenter/lærlinger som er pålagt organisasjonen.

Utviklingsarbeid

Desentralisert ordning for kompetanseutvikling i videregående skole

Nye læreplaner i alle fag og strukturelle endringer i store deler av yrkesfag innebærer endring av pedagogisk praksis for å forberede dagens elever til raske samfunnsendringer og nye utfordringer. Læreplanene integrerer tverrfaglige temaer som bærekraftig utvikling; demokrati og medborgerskap, samt folkehelse og livsmestring. Læreplanene gir rom for elevenes dybdelæring og skal oppøve elevene til refleksjon over egen læring. Forandringene har utløst et behov for kompetanseheving av skoleledere, lærere og aktører i fagopplæring i bedrift.

Samarbeidet med Nord universitet har blitt styrket og utviklet. Hver skole får oppfølging av en gruppe veiledere fra universitetet. Nord universitet har fulgt opp skolene både med fysiske samlinger og digitale møter. Det er også inngått samarbeid med NTNU og høyskoler innen etterutdanningstilbud for yrkesfaglærere.

Fagnettverk

Det er behov for lærere og fagmiljøer å ha kontakt på tvers av skoler i forbindelse med erfaringsdeling og faglige diskusjoner. Samarbeid mellom skoler bidrar til faglig vekst. Nordland har derfor opprettet ti fagnettverk i yrkesfaglige utdanningsprogram, sju fagnettverk for studieforberedende fag, ett for spesialpedagogikk og ett for undervisning av minoritetsspråklige elever. Hvert fagnettverk ledes av en eller to nettverkskoordinatorer, som er lærer fra en av skolene.

Fagnettverkene arbeider etter mandat, rammer og premisser laget i samarbeid med rektorene, og formålet er å arbeide med profesjons- og kvalitetsutvikling. Gjennom godt samspill skal deltakerne utvikle og dele kunnskaper, kompetanse og erfaringer, som igjen skal bidra til det beste opplæringstilbudet til elever og lærlinger. Det er viktig at elever på ulike skoler får likeverdig undervisning.

Videreutdanning

Ansatte i skolene i Nordland viser stor interesse for faglig videreutvikling. Skoleåret 2021-2022 har Utdanningsdirektoratet gitt tilbud til 47 søkere fra Nordland. Lærere og andre ansatte følger

undervisning i forskjellige fag, tilpasset opplæring, spesialpedagogikk, rådgiving og programmering. I tillegg, finnes det rektorutdanning for skoleledere og flere kortere videreutdanninger tilpasset yrkesfaglærerne og de ulike yrkesfaglige utdanningsprogrammene.

Elev- og lærlingtjenesten

Noen ungdommer har utfordringer i forhold til skole, venner, helse eller framtidsplaner, og de trenger fagfolk å snakke med og få veiledning av. Alle videregående skoler i Nordland tilbyr elevene ulike tjenester som utdannings- og yrkesrådgiving, pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) og oppfølgingstjeneste (OT). Skolene har også formidlingskoordinatorer samt miljøtjeneste, som, for eksempel skal hjelpe hybelboere å mestre tilværelsen. Kommunen skal tilby helsetjeneste i skole.

Håndbok for Elev- og lærlingtjenesten, som er lansert tidligere, er et felles styringsverktøy som gir føringer og en beskrivelse av oppgaver, ansvar og organisering av Elev- og lærlingtjenesten. Det er et grunnleggende prinsipp at Elev- og lærlingtjenesten skal arbeide forebyggende for å hindre frafall og framtidig utenforskap.

Avdeling for utdanning og kompetanse gjennomfører månedlige møter med lederne av tjenesten på alle skolene og utdanningsavdelingene. I dette nettverket kan man fange opp og diskutere erfaringer som kan bidra til forbedringer av tjenestetilbudet.

IKO-modellen: Identifisering, Kartlegging og Oppfølging av elever i faresonen

IKO er en modell og en metodikk for systematisk frafallsforebygging som særlig er nyttig i overgangen mellom grunnskole og Vg1, men som skal benyttes gjennom hele opplæringsløpet. Svak faglig mestring, lav motivasjon og mistriivsel med skolen er vanlige kjennetegn på ungdom som ikke fullfører videregående opplæring. IKO-modellen er et verktøy eller en metodikk som hjelper å identifisere raskt elever i faresonen allerede fra skolestart. Sjansen for å lykkes med frafallsforebygging øker jo tidligere skolen kommer i gang. Individuell kartlegging skal danne grunnlag for rask oppfølging. Felles rutiner vil føre til mer likeverdig og kvalitetssikret praksis.

Læreplassgaranti

Nordland satser på å møte arbeidsmarkedets behov for faglært arbeidskraft og å øke antall elever som får Vg3 fagopplæring i bedrift som lærlinger. For å oppnå målsettingen om bedre gjennomføring av videregående opplæring i fylket, er det en forutsetning at kvalifiserte søkere til læreplass får kontrakt. Mangel på læreplasser er den viktigste årsaken til at mange yrkesfagelever ikke fullfører opplæringsløpet. Innføring av læreplassgaranti i Nordland sikrer alle kvalifiserte søkere læreplass i fylket. Et viktig ledd i dette arbeidet er å få bedrifter og arbeidsgivere til å inngå samarbeidsavtaler med tall for antall lærlinger man kan ta inn i tiden framover. Læreplassgarantien gir ungdommer som begynner på et yrkesfaglig opplæringsløp, forutsigbarhet slik at de kan være sikre på at de får læreplass og får avsluttet opplæringsløpet med fag- eller svennebrev.

Skolen er i endring

Omfattende endringer i videregående opplæring gjelder både innholdet i fag og den yrkesfaglige tilbudsstrukturen.

Fagfornyelsen

Tre tverrfaglige temaer gis prioritet i læreplanene fra første klasse i grunnskolen og gjennom hele løpet:

- folkehelse og livsmestring
- demokrati og medborgerskap
- bærekraftig utvikling

Læringsstrategier, teknologi, kreativitet og innovasjons- og entreprenørskapskompetanse vektlegges i de nye læreplanene.

Fagfornyelsen omfatter også dybdelæring. For å oppnå kunnskap og kompetanse som varer over tid, er det viktig for elever og læringer å se og forstå sammenhenger og hvordan enkelt-deler av det de lærer i et fag, utgjør en helhet. Dybdelæring innebærer at elevene gradvis utvikler sin forståelse av begreper og sammenhenger innenfor et fag eller på tvers av fag.

De nye læreplanene er innført trinnvis i videregående. Man startet med Vg1 i 2020-2021, og i 2021-2022 fikk Vg2-trinnet undervisning etter de nye læreplanene. Vg3-planene er tatt i bruk høsten 2022. Disse læreplanene innføres både i skole og i fagopplæring i bedrift høsten 2022.

Ny yrkesfaglig struktur

Etter omfattende utredningsarbeid og høringer ble en ny tilbudsstruktur i fag- og yrkesopplæringen vedtatt i mars 2018. Det er lagt avgjørende vekt på arbeidslivets kompetansebehov. Tilbud og lærefag med svak forankring i arbeidslivet tas ut. Den nye strukturen er innført trinnvis med Vg1 i 2020-2021. I 2021-2022 fikk man en ny struktur på Vg2; en del tilbud har falt ut og flere nye har kommet til. I 2022-2023 kommer de strukturelle endringene på Vg3 i bedrift.

Konsekvenser for skolene og for skoleeier

Innføringen av nye læreplaner og de nye prinsippene som legges til grunn for undervisningen tar mye av lærerpersonalets kapasitet.

Med nye læreplaner og nye tilbud i alle yrkesfag er det også nødvendig å kartlegge dagens utstyrssituasjon og vurdere hva som trengs av nyanskaffelser for å kunne gi elevene opplæring i nye programfag.

Høsten 2022 ble det nye skoleadministrative systemet Visma InSchool tatt i bruk i Nordland, noe som muliggjør effektivisering og bedre kvalitet på det administrative systemet for elever, lærere, ledere og skoleeier.

Med god planlegging vil man kunne oppleve en ytterligere kvalitetsheving av opplæring i skole og bedrift i Nordland.

Oversikt 2021 – 2022

Videregående opplæring i Nordland

NØKKELTALL

Elever (per 01.10.21)	7544
Lærlinger (per 01.10.21)	2692
Lærekandidater (per 01.10.21)	84
Alternativ Vg3 i skole (per 01.10.21)	31
Voksnes læring, i opplæring (01.08.21-31.07.22)	764
Karriereveiledning kandidater (01.01.22-01.10.22)	1703
Antall lærere (per 01.11.2021)	1386
Totalt antall ansatte (per november 2021)	2354
Antall skoler (ordinære)	16

Kilde: Utdanningsdirektoratet, SSB

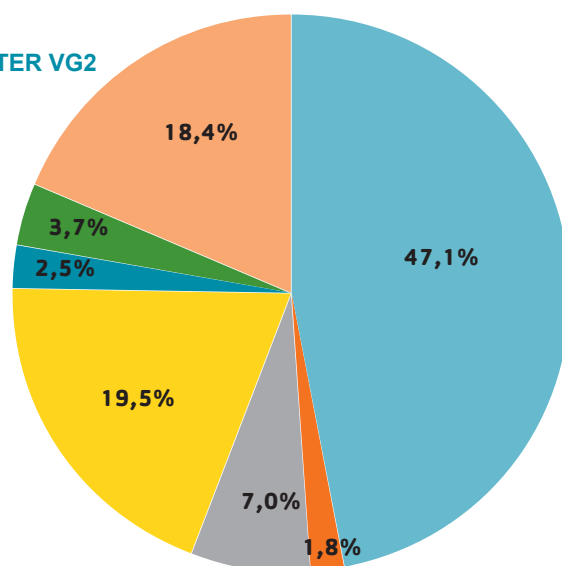
VALG AV UTDANNINGSRETNING - VG1

	2021	2022
Andelen som søkte studieforbereende	40,3%	39,4%
Andelen som søkte yrkesfag	59,7%	60,6%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

HVA GJØR YRKESFAGELEVER ETTER VG2 I 2020-2021?

- Opplæring i bedrift
- Alt. Vg3 i skole
- Yrkes-/studiekompetanse
- Påbygging
- Omvalg
- Repetisjon
- Ikke i opplæring

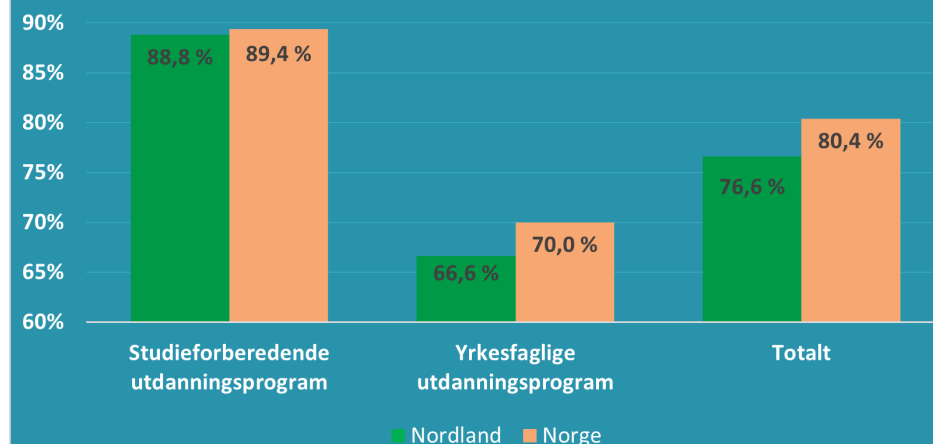
Kilde: Utdanningsdirektoratet

LÆRINGSMILJØ NORDLAND

Elevundersøkelsen	Høsten 21	Høsten 22
Mestring	3,9	3,9
Faglig utfordring	4,4	4,4
Støtte fra lærere	4,2	4,2
Vurdering for læring	3,5	3,5

Kilde: Utdanningsdirektoratet, Elevundersøkelsen

FULLFØRT OG BESTÅTT ETTER 5/6 ÅR, 2015-kullet

Kilde: Utdanningsdirektoratet

FULLFØRT OG BESTÅTT 2021-2022

	20/21	21/22
Nordland	85,3%	84,6%
Norge	87,4%	85,6%

Kilde: Hjernen&Hjertet

VOKSNES LÆRING

	Antall deltakere
Generell studiekompetanse	312
Yrkesfag	452

Kilde: Utdanningsdirektoratet

FRAVÆR

NORDLAND	20/21	21/22
Studieforberedende	3,0%	2,9%
Påbygging	3,2%	4,0%
Yrkesfag	3,3%	3,2%
Total	3,2%	3,1%

Kilde: Hjernen&Hjertet

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimetall

ELEVER SOM HAR SLUTTET

	20/21	21/22
Nordland	3,5%	4%
Norge	3,1%	3,8%

Kilde: Hjernen&Hjertet

Oversikt skoleåret 2021/2022

ANDØY videregående skole

ANTALL ELEVER

Elever 95

Kilde: Utdanningsdirektoratet

ELEVER SOM HAR SLUTTET

Andøy vgs *

Nordland 4%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

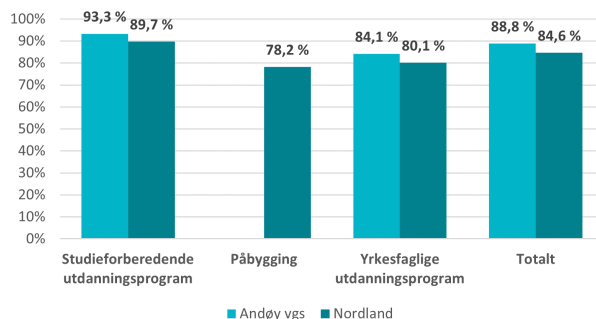
FRAVÆR

	Andøy vgs	Nordland
Studieforberedende	*	2,9%
Påbygging	-	4%
Yrkesfag	*	3,2%
Total	*	3,1%

Kilde: Hjernen&Hjertet

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimetall.

FULLFØRT OG BESTÅTT 2021/2022

Kilde: Qlik Sense

LÆRINGSMILJØ NORDLAND

Elevundersøkelsen høsten 2022

	Andøy vgs	Nordland
Mestring	4,0%	3,9%
Faglig utfordring	4,4%	4,4%
Støtte fra lærere	4,3%	4,2%
Vurdering for læring	3,5%	3,5%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Oversikt skoleåret 2021/2022

AUST-LOFOTEN videregående skole

ANTALL ELEVER

Elever 288

Kilde: Utdanningsdirektoratet

ELEVER SOM HAR SLUTTET

Aust-Lofoten vgs 5,6%

Nordland 4%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

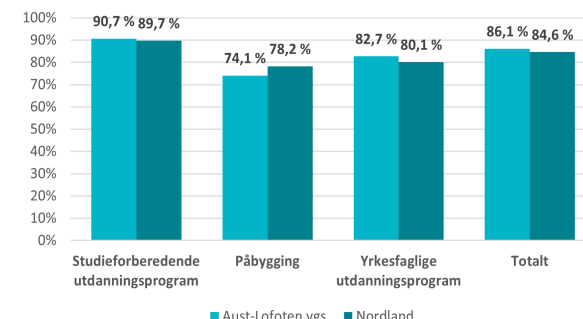
FRAVÆR

	Aust-Lofoten vgs	Nordland
Studieforberedende	3,8%	2,9%
Påbygging	4,1%	4%
Yrkesfag	4,8%	3,2%
Total	4,2%	3,1%

Kilde: Hjernen&Hjertet

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimetall.

FULLFØRT OG BESTÅTT 2021/2022

Kilde: Qlik Sense

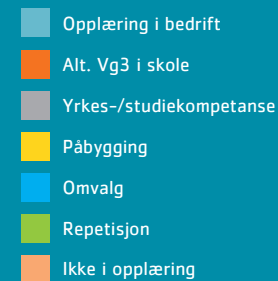
LÆRINGSMILJØ NORDLAND

Elevundersøkelsen høsten 2022

	Aust-Lofoten vgs	Nordland
Mestring	3,8%	3,9%
Faglig utfordring	4,4%	4,4%
Støtte fra lærere	4,0%	4,2%
Vurdering for læring	3,4%	3,5%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

HVA GJØR YRKESFAGELEVER ETTER VG2 I 2020/2021?

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Oversikt skoleåret 2021/2022

BODIN videregående skole

ANTALL ELEVER

Elever 802

Kilde: Utdanningsdirektoratet

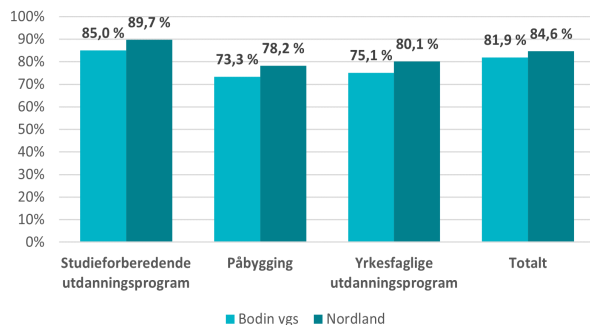
ELEVER SOM HAR SLUTTET

Bodin vgs 4,2%

Nordland 4%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

FULLFØRT OG BESTÅTT 2021/2022

Kilde: Qlik Sense

FRAVÆR

	Bodin vgs	Nordland
Studieforberedende	3,9%	2,9%
Påbygging	8,3%	4%
Yrkesfag	5,6%	3,2%
Total	4,6%	3,1%

Kilde: Hjernen&Hjertet

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimetall.

LÆRINGSMILJØ NORDLAND

Elevundersøkelsen høsten 2022

	Bodin vgs	Nordland
Mestring	3,9%	3,9%
Faglig utfordring	4,5%	4,4%
Støtte fra lærere	4,1%	4,2%
Vurdering for læring	3,4%	3,5%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

HVA GJØR YRKESFAGELEVER ETTER VG2 I 2020/2021?

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Oversikt skoleåret 2021/2022

BODØ videregående skole

ANTALL ELEVER

Elever 1223

Kilde: Utdanningsdirektoratet

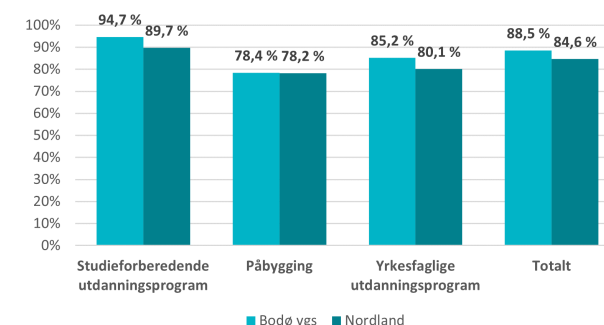
ELEVER SOM HAR SLUTTET

Bodø vgs 3,7%

Nordland 4%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

FULLFØRT OG BESTÅTT 2021/2022

Kilde: Qlik Sense

FRAVÆR

	Bodø vgs	Nordland
Studieforberedende	2,6%	2,9%
Påbygging	4,2%	4%
Yrkesfag	3,1%	3,2%
Total	3%	3,1%

Kilde: Hjernen&Hjertet

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimetall.

LÆRINGSMILJØ NORDLAND

Elevundersøkelsen høsten 2022

	Bodø vgs	Nordland
Mestring	4%	3,9%
Faglig utfordring	4,4%	4,4%
Støtte fra lærere	4,2%	4,2%
Vurdering for læring	3,6%	3,5%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

HVA GJØR YRKESFAGELEVER ETTER VG2 I 2020/2021?

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Oversikt skoleåret 2021/2022

BRØNNØYSUND videregående skole

ANTALL ELEVER

Elever 271

Kilde: Utdanningsdirektoratet

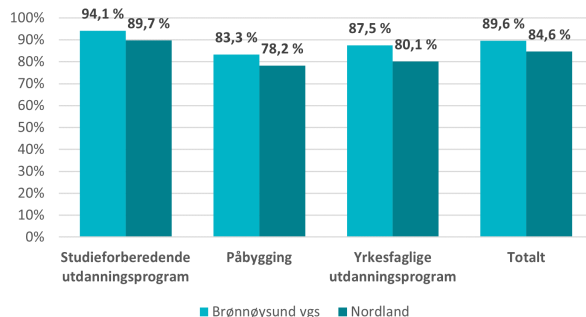
ELEVER SOM HAR SLUTTET

Brønnøysund vgs 4,3%

Nordland 4%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

FULLFØRT OG BESTÅTT 2021/2022

Kilde: Qlik Sense

FRAVÆR

	Brønnøysund vgs	Nordland
Studieforberedende	1,8%	2,9%
Påbygging	2,6%	4%
Yrkesfag	2,1%	3,2%
Total	2%	3,1%

Kilde: Hjernen&Hjertet

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimetall.

LÆRINGSMILJØ NORDLAND

Elevundersøkelsen høsten 2022

	Brønnøysund vgs	Nordland
Mestring	4%	3,9%
Faglig utfordring	4,4%	4,4%
Støtte fra lærere	4,3%	4,2%
Vurdering for læring	3,7%	3,5%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

HVA GJØR YRKESFAGELEVER ETTER VG2 I 2020/2021?

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Oversikt skoleåret 2021/2022

FAUSKE videregående skole

ANTALL ELEVER

Elever 334

Kilde: Utdanningsdirektoratet

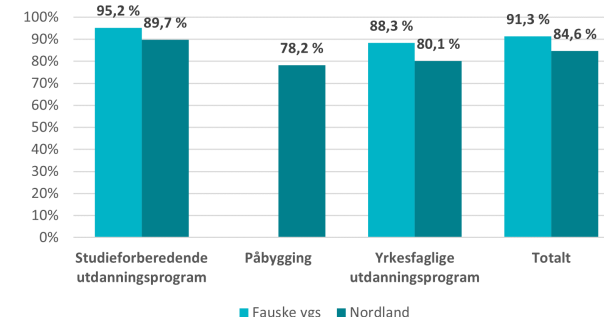
ELEVER SOM HAR SLUTTET

Fauske vgs 3,8%

Nordland 4%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

FULLFØRT OG BESTÅTT 2021/2022

Kilde: Qlik Sense

FRAVÆR

	Fauske vgs	Nordland
Studieforberedende	2,2%	2,9%
Påbygging		4%
Yrkesfag	2,1%	3,2%
Total	2,2%	3,1%

Kilde: Hjernen&Hjertet

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimetall.

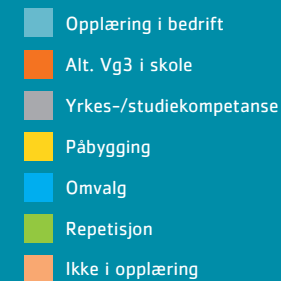
LÆRINGSMILJØ NORDLAND

Elevundersøkelsen høsten 2022

	Fauske vgs	Nordland
Mestring	4,1%	3,9%
Faglig utfordring	4,4%	4,4%
Støtte fra lærere	4,2%	4,2%
Vurdering for læring	3,6%	3,5%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

HVA GJØR YRKESFAGELEVER ETTER VG2 I 2020/2021?

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Oversikt skoleåret 2021/2022

HADSEL videregående skole

ANTALL ELEVER

Elever 379

Kilde: Utdanningsdirektoratet

ELEVER SOM HAR SLUTTET

Hadsel vgs 9,3%

Nordland 4%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

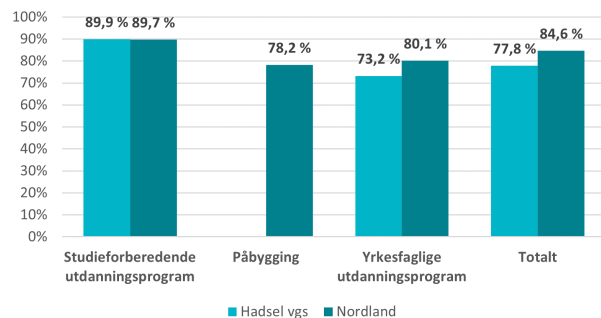
FRAVÆR

	Hadsel vgs	Nordland
Studieforberedende	4,1%	2,9%
Påbygging		4%
Yrkesfag	3,4%	3,2%
Total	3,6%	3,1%

Kilde: Hjernen&Hjertet

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimetall.

FULLFØRT OG BESTÅTT 2021/2022

Kilde: Qlik Sense

LÆRINGSMILJØ NORDLAND

Elevundersøkelsen høsten 2022

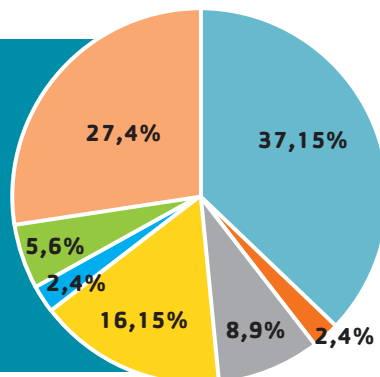
	Hadsel vgs	Nordland
Mestring	3,9%	3,9%
Faglig utfordring	4,2%	4,4%
Støtte fra lærere	4%	4,2%
Vurdering for læring	3,5%	3,5%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

HVA GJØR YRKESFAGELEVER ETTER VG2 I 2020/2021?

- Opplæring i bedrift
- Alt. Vg3 i skole
- Yrkes-/studiekompetanse
- Påbygging
- Omvalg
- Repetisjon
- Ikke i opplæring

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Oversikt skoleåret 2021/2022

KNUT HAMSUN videregående skole

ANTALL ELEVER

Elever 119

Kilde: Utdanningsdirektoratet

ELEVER SOM HAR SLUTTET

Knut Hamsun vgs 4,2%

Nordland 4%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

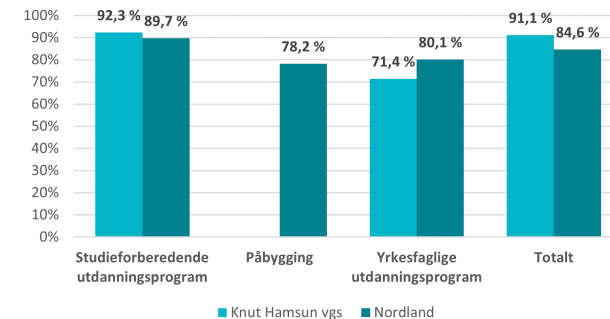
FRAVÆR

	Knut Hamsun vgs	Nordland
Studieforberedende	*	2,9%
Påbygging	*	4%
Yrkesfag	*	3,2%
Total	3,5%	3,1%

Kilde: Hjernen&Hjertet

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimetall.

FULLFØRT OG BESTÅTT 2021/2022

Kilde: Qlik Sense

LÆRINGSMILJØ NORDLAND

Elevundersøkelsen høsten 2022

	Knut Hamsun vgs avd. Steigen*	Nordland
Mestring	4%	3,9%
Faglig utfordring	4,4%	4,4%
Støtte fra lærere	4,2%	4,2%
Vurdering for læring	3,5%	3,5%

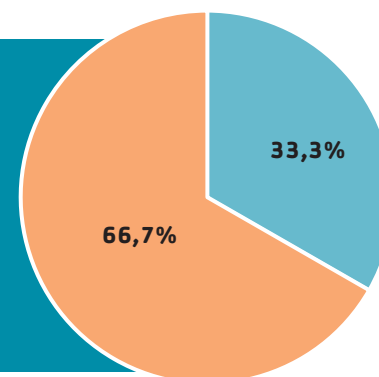
* Høsten 2022 publiseres det kun tall for avd. Steigen

Kilde: Utdanningsdirektoratet

HVA GJØR YRKESFAGELEVER ETTER VG2 I 2020/2021?

- Opplæring i bedrift
- Alt. Vg3 i skole
- Yrkes-/studiekompetanse
- Påbygging
- Omvalg/Repetisjon/ Ikke i opplæring

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Oversikt skoleåret 2021/2022

MELØY videregående skole

ANTALL ELEVER

Elever 241

Kilde: Utdanningsdirektoratet

ELEVER SOM HAR SLUTTET

Meløy vgs 2,5%

Nordland 4%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

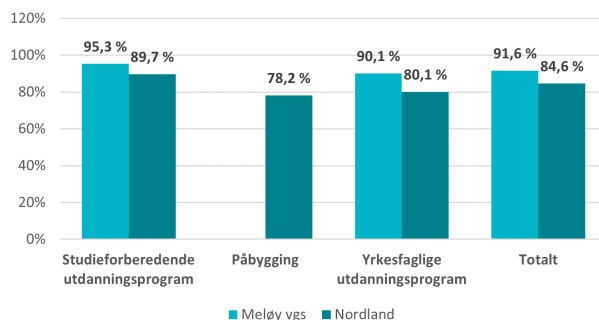
FRAVÆR

	Meløy vgs	Nordland
Studieforberedende	2,8%	2,9%
Påbygging		4%
Yrkesfag	1,8%	3,2%
Total	2%	3,1%

Kilde: Hjernen&Hjertet

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimetall.

FULLFØRT OG BESTÅTT 2021/2022

Kilde: Qlik Sense

LÆRINGSMILJØ NORDLAND

Elevundersøkelsen høsten 2022

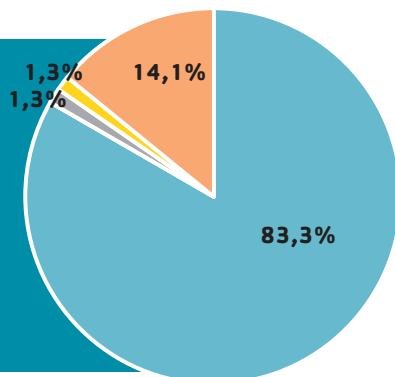
	Meløy vgs	Nordland
Mestring	4%	3,9%
Faglig utfordring	4,3%	4,4%
Støtte fra lærere	4,1%	4,2%
Vurdering for læring	3,6%	3,5%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

HVA GJØR YRKESFAGELEVER ETTER VG2 I 2020/2021?

- Opplæring i bedrift
- Alt. Vg3 i skole
- Yrkes-/studiekompetanse
- Påbygging
- Omvalg/Repetisjon/ Ikke i opplæring

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Oversikt skoleåret 2021/2022

MOSJØEN videregående skole

ANTALL ELEVER

Elever 659

Kilde: Utdanningsdirektoratet

ELEVER SOM HAR SLUTTET

Mosjøen vgs 3,9%

Nordland 4%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

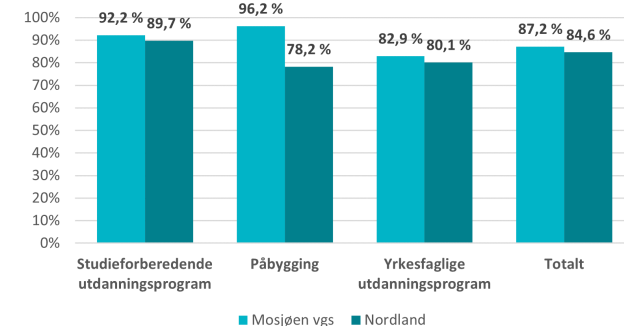
FRAVÆR

	Mosjøen vgs	Nordland
Studieforberedende	3%	2,9%
Påbygging	1,5%	4%
Yrkesfag	3%	3,2%
Total	3%	3,1%

Kilde: Hjernen&Hjertet

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimetall.

FULLFØRT OG BESTÅTT 2021/2022

Kilde: Qlik Sense

LÆRINGSMILJØ NORDLAND

Elevundersøkelsen høsten 2022

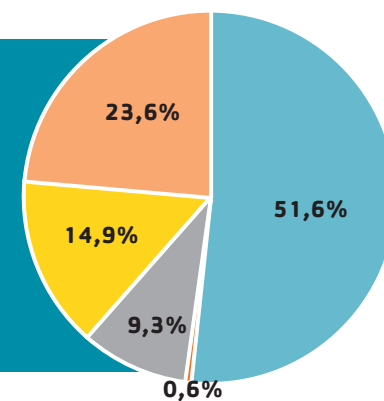
	Mosjøen vgs	Nordland
Mestring	3,8%	3,9%
Faglig utfordring	4,5%	4,4%
Støtte fra lærere	4,2%	4,2%
Vurdering for læring	3,5%	3,5%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

HVA GJØR YRKESFAGELEVER ETTER VG2 I 2020/2021?

- Opplæring i bedrift
- Alt. Vg3 i skole
- Yrkes-/studiekompetanse
- Påbygging
- Omvalg/Repetisjon/ Ikke i opplæring

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Oversikt skoleåret 2021/2022

NARVIK videregående skole

ANTALL ELEVER

Elever 682

Kilde: Utdanningsdirektoratet

ELEVER SOM HAR SLUTTET

Narvik vgs 3,9%

Nordland 4%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

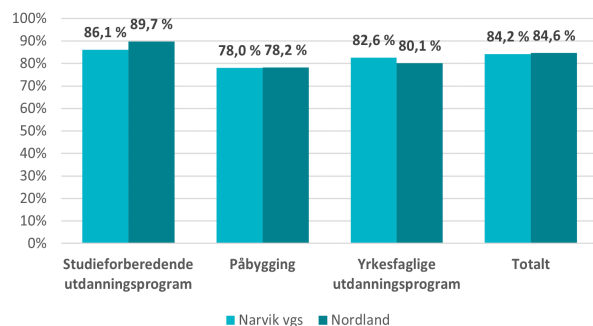
FRAVÆR

	Narvik vgs	Nordland
Studieforberedende	3%	2,9%
Påbygging	8,4%	4%
Yrkesfag	3,5%	3,2%
Total	3,6%	3,1%

Kilde: Hjernen&Hjertet

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimetall.

FULLFØRT OG BESTÅTT 2021/2022

Kilde: Qlik Sense

LÆRINGSMILJØ NORDLAND

Elevundersøkelsen høsten 2022

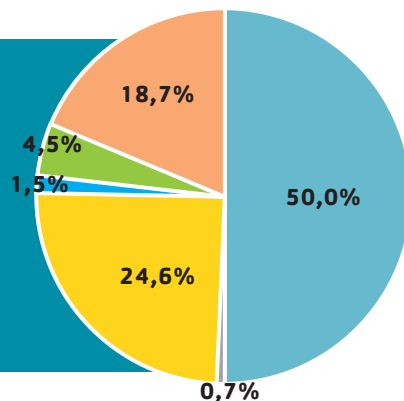
	Narvik vgs	Nordland
Nordland:		
Mestring	3,9%	3,9%
Faglig utfordring	4,5%	4,4%
Støtte fra lærere	4,1%	4,2%
Vurdering for læring	3,4%	3,5%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

HVA GJØR YRKESFAGELEVER ETTER VG2 I 2020/2021?

- Opplæring i bedrift
- Alt. Vg3 i skole
- Yrkes-/studiekompetanse
- Påbygging
- Omvalg
- Repetisjon
- Ikke i opplæring

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Oversikt skoleåret 2021/2022

POLARSIRKELEN videregående skole

ANTALL ELEVER

Elever 965

Kilde: Utdanningsdirektoratet

ELEVER SOM HAR SLUTTET

Polarsirkelen vgs 4,3%

Nordland 4%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

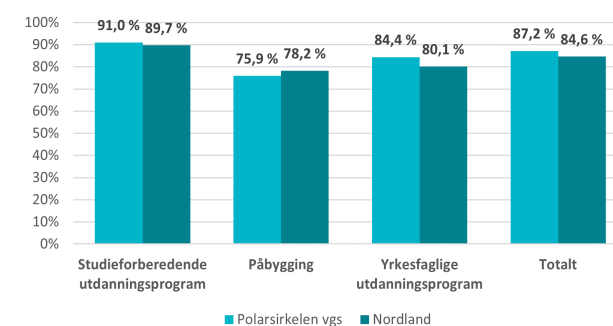
FRAVÆR

	Polarsirkelen vgs	Nordland
Studieforberedende	2,8%	2,9%
Påbygging	3,8%	4%
Yrkesfag	3,2%	3,2%
Total	3%	3,1%

Kilde: Hjernen&Hjertet

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimetall.

FULLFØRT OG BESTÅTT 2021/2022

Kilde: Qlik Sense

LÆRINGSMILJØ NORDLAND

Elevundersøkelsen høsten 2022

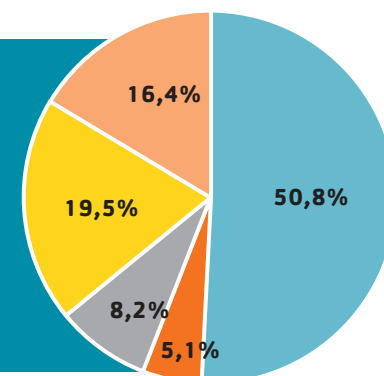
	Polarsirkelen vgs	Nordland
Nordland:		
Mestring	3,8%	3,9%
Faglig utfordring	4,4%	4,4%
Støtte fra lærere	4,1%	4,2%
Vurdering for læring	3,4%	3,5%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

HVA GJØR YRKESFAGELEVER ETTER VG2 I 2020/2021?

- Opplæring i bedrift
- Alt. Vg3 i skole
- Yrkes-/studiekompetanse
- Påbygging
- Omvalg/Repetisjon/ Ikke i opplæring

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Oversikt skoleåret 2021/2022

SALTDAL videregående skole

ANTALL ELEVER

Elever 159

Kilde: Utdanningsdirektoratet

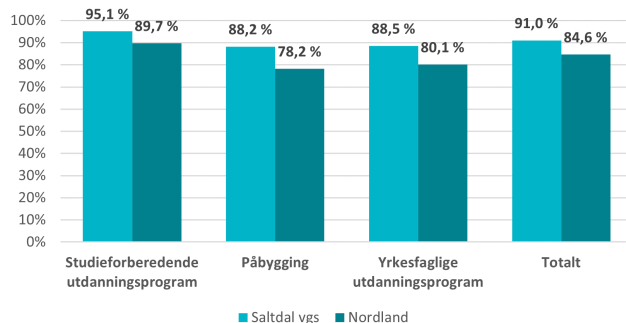
ELEVER SOM HAR SLUTTET

Saltdal vgs 3,7%

Nordland 4%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

FULLFØRT OG BESTÅTT 2021/2022

Kilde: Qlik Sense

FRAVÆR

	Saltdal vgs	Nordland
Studieforberedende	2,3%	2,9%
Påbygging	*	4%
Yrkesfag	2,3%	3,2%
Total	2,4%	3,1%

Kilde: Hjernen&Hjertet

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimetall.

LÆRINGSMILJØ NORDLAND

Elevundersøkelsen høsten 2022

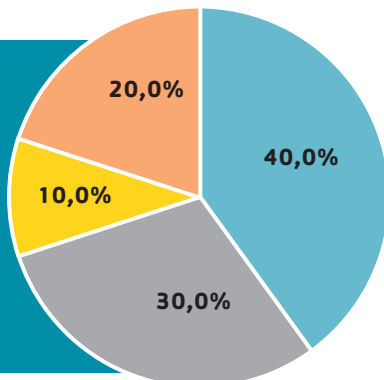
	Saltdal vgs	Nordland
Mestring	4,1%	3,9%
Faglig utfordring	4,4%	4,4%
Støtte fra lærere	4,3%	4,2%
Vurdering for læring	3,8%	3,5%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

HVA GJØR YRKESFAGELEVER ETTER VG2 I 2020/2021?

- Opplæring i bedrift
- Alt. Vg3 i skole
- Yrkes-/studiekompetanse
- Påbygging
- Omvalg/Repetisjon/ Ikke i opplæring

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Oversikt skoleåret 2021/2022

SANDNESSJØEN videregående skole

ANTALL ELEVER

Elever 376

Kilde: Utdanningsdirektoratet

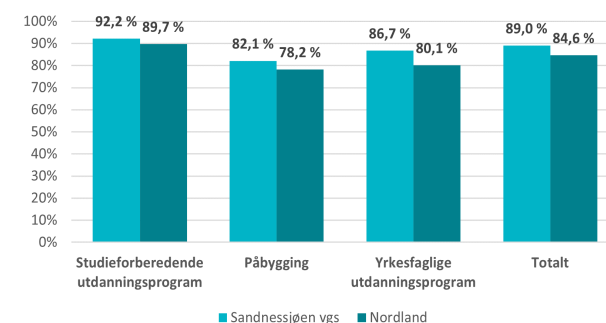
ELEVER SOM HAR SLUTTET

Sandnessjøen vgs 2,1%

Nordland 4%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

FULLFØRT OG BESTÅTT 2021/2022

Kilde: Qlik Sense

FRAVÆR

	Sandnessjøen vgs	Nordland
Studieforberedende	2%	2,9%
Påbygging	*	4%
Yrkesfag	2%	3,2%
Total	2%	3,1%

Kilde: Hjernen&Hjertet

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimetall.

LÆRINGSMILJØ NORDLAND

Elevundersøkelsen høsten 2022

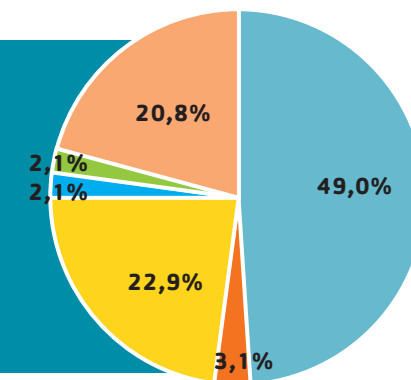
	Sandnessjøen vgs	Nordland
Mestring	4%	3,9%
Faglig utfordring	4,3%	4,4%
Støtte fra lærere	4,3%	4,2%
Vurdering for læring	3,6%	3,5%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

HVA GJØR YRKESFAGELEVER ETTER VG2 I 2020/2021?

- Opplæring i bedrift
- Alt. Vg3 i skole
- Yrkes-/studiekompetanse
- Påbygging
- Omvalg
- Repetisjon
- Ikke i opplæring

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Oversikt skoleåret 2021/2022

SORTLAND videregående skole

ANTALL ELEVER

Elever 479

Kilde: Utdanningsdirektoratet

ELEVER SOM HAR SLUTTET

Sortland vgs 4,3%

Nordland 4%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

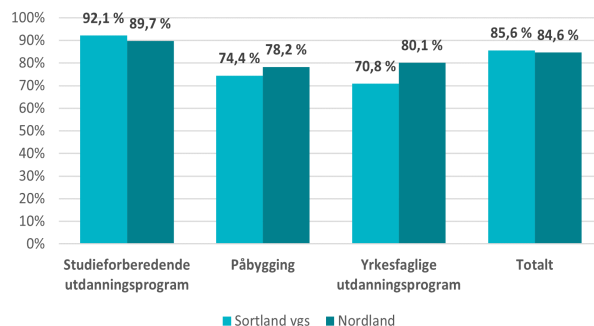
FRAVÆR

	Sortland vgs	Nordland
Studieforberedende	1,8%	2,9%
Påbygging	2,6%	4%
Yrkesfag	3,9%	3,2%
Total	2,4%	3,1%

Kilde: Hjernen&Hjertet

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimetall.

FULLFØRT OG BESTÅTT 2021/2022

Kilde: Qlik Sense

LÆRINGSMILJØ NORDLAND

Elevundersøkelsen høsten 2022

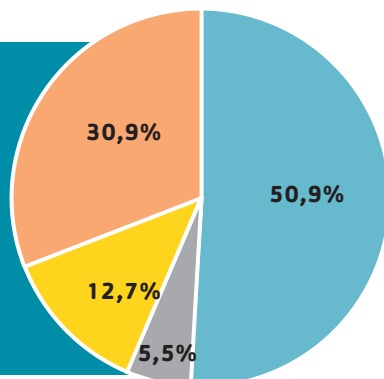
	Sortland vgs	Nordland
Mestring	4%	3,9%
Faglig utfordring	4,5%	4,4%
Støtte fra lærere	4,2%	4,2%
Vurdering for læring	3,7%	3,5%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

HVA GJØR YRKESFAGELEVER ETTER VG2 I 2020/2021?

- Opplæring i bedrift
- Alt. Vg3 i skole
- Yrkes-/studiekompetanse
- Påbygging
- Omvalg/Repetisjon/ Ikke i opplæring

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Oversikt skoleåret 2021/2022

VEST-LOFOTEN videregående skole

ANTALL ELEVER

Elever 472

Kilde: Utdanningsdirektoratet

ELEVER SOM HAR SLUTTET

Vest-Lofoten vgs 2,9%

Nordland 4%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

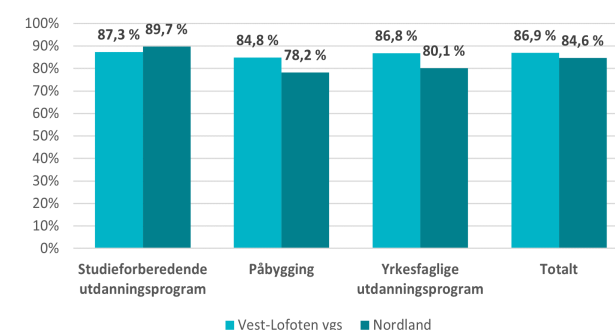
FRAVÆR

	Vest-Lofoten vgs	Nordland
Studieforberedende	3,5%	2,9%
Påbygging	4,5%	4%
Yrkesfag	3,6%	3,2%
Total	3,6%	3,1%

Kilde: Hjernen&Hjertet

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimetall.

FULLFØRT OG BESTÅTT 2021/2022

Kilde: Qlik Sense

LÆRINGSMILJØ NORDLAND

Elevundersøkelsen høsten 2022

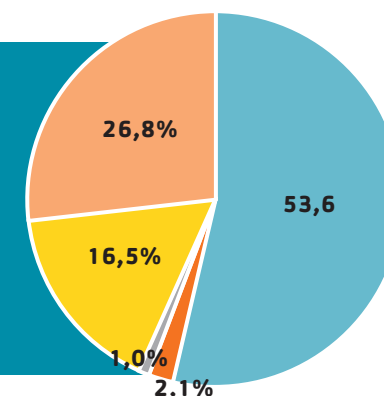
	Vest-Lofoten vgs	Nordland
Mestring	3,8%	3,9%
Faglig utfordring	4,3%	4,4%
Støtte fra lærere	4,1%	4,2%
Vurdering for læring	3,5%	3,5%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

HVA GJØR YRKESFAGELEVER ETTER VG2 I 2020/2021?

- Opplæring i bedrift
- Alt. Vg3 i skole
- Yrkes-/studiekompetanse
- Påbygging
- Omvalg/Repetisjon/ Ikke i opplæring

Kilde: Utdanningsdirektoratet

FYLKESTINGSSAK

Saksnummer	Utvalg/komite	Dato
028/2023	Fylkesrådet	27.01.2023
019/2023	Fylkestinget	21.02.2023
	Komite for utdanning	21.02.2023

Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland fylkeskommune skoleåret 2021-2022**Sammendrag**

Målet er at alle som begynner i videregående opplæring i Nordland skal fullføre. Alle elever, lærlinger og lære kandidater skal gjennomføre med fullført og bestått opplæringsløp, og dermed være kvalifiserte til arbeidsliv eller høyere utdanning. Det gir den enkelte forutsetninger for en god start i arbeid- eller studier.

De viktigste kvalitetsindikatorene viser en positiv utvikling. Andelen i hvert ungdomskull som fullfører og består videregående opplæring innen fem/seks år etter påbegynt utdanning, har steget for niende år på rad.

Elevtallet i videregående skole i Nordland er fortsatt synkende og nedgangen fra 2012 til 2021 er på over 1800 elever. I 2020-2021 fikk Nordland 1583 nye fagarbeidere i Nordland. Aldri før har man i fylket utdannet så mange fagarbeidere. Av disse var det 838 ungdommer som fikk fag – eller svennebrev etter gjennomført læretid, 236 var voksenlærlinger og nesten 500 var praksiskandidater. Antall ungdommer som får lærekontrakt, holder seg stabil på tross av mindre ungdomskull. Andelen som får lærekontrakt øker dermed, og må antas å være en konsekvens av fokus på dette samt godt samarbeid arbeidslivets parter og læreplassgarantien.

Elevtallet i videregående skole er fortsatt synkende og nedgangen fra 2012 til 2021 er på over 1800 elever.

Det er fortsatt mye som gjenstår før vi når målsettingen om at alle skal fullføre. Bare litt over halvparten av lærlingene fullfører læretiden og består fag- eller svenneprøven på normert tid, som er to år for de fleste fag.

Fem år etter kontraktsinngåelse er det fortsatt bare 86,6 prosent av lærlingene som har fullført og bestått fag- eller svenneprøven. Fylkesrådet vil derfor fortsette arbeidet med å motvirke frafall i læretiden. En ekstern undersøkelse initiert av fylkesrådet om hvordan lærlingene opplever læretiden er utført. Dette blir en del av kunnskapsgrunnlaget for en

kommende fylkestingssak om hvordan gjennomføringsgraden i læretiden kan bli enda bedre.

Tilstandsrapporten om videregående opplæring i Nordland gir oss kunnskap om status og vil være grunnlag for beslutninger om nødvendige og mulige tiltak for ytterligere å øke gjennomføringsgraden.

Fylkesrådet vil fortsatt arbeide for har fokus på at videregående opplæring skal imøtekomme arbeids- og næringslivets behov for kompetanse. Dette gjelder både faglært og studieforbereid ungdom og voksne for å dekke behovet for kandidater med høyere utdanning i Nordland.

Bakgrunn

Fylkeskommunen plikter i henhold til Opplæringsloven å utarbeide en årlig rapport om tilstanden i den videregående opplæringen knyttet til læringsresultat, frafall og læringsmiljø. Denne årlige rapporten skal behandles av fylkestinget.

Fylkeskommunen skal ha et forsvarlig system for å følge opp resultater og arbeide med kvalitetsutvikling, og tilstandsrapporten er et ledd i dette arbeidet (Opplæringsloven §13-3e). Tilstandsrapporten skal også bidra til at skoleeier og andre beslutningstakere har et bredt kunnskapsgrunnlag. Funn og resultat skal bidra til at aktører på alle nivå kontinuerlig reflekterer over egen aktivitet. Forbedringstiltak settes inn der det er avdekket svakheter og forbedringspotensial. Tilstandsrapporten skal legges til grunn for videre utviklingsarbeid og strategier både på fylkesnivå og lokalt på skolene.

Tilstandsrapporten for skoleåret 2021-2022 omhandler informasjon om aktivitet, resultater, skoleårsgjennomføring, gjennomføring av utdanningsløpet og skoleårsslutture, samt resultater i fagopplæringen slik som avlagte fag-, svenne- og kompetanseprøver og gjennomføring av læretiden. Videre beskrives også aktivitet og resultater innen videregående opplæring for voksne.

Fullføringsresultat måles av SSB og Utdanningsdirektoratet nasjonalt og på fylkesnivå for årskull to år etter normert opplæringstid. Det betyr at elever ved studieforbereidende tilbud måles fem år etter påbegynt utdanning, mens yrkesfagelevenes gjennomføringsgrad måles seks år etter påbegynt opplæring. Elevene som startet i videregående opplæring i 2015 ble sluttmålt 1. oktober 2021, og det er disse resultatene som presenteres i denne tilstandsrapporten.

Skoleåret 2021–2022 var delvis preget av Covid-19. Selv om smittetrykket var svakere i Nordland enn mange andre steder, var det lokale utbrudd som medførte bruk av hjemmeskole. Pandemien medførte også en del konsekvenser i driften av skolene. Noen av endringene får dermed følger for innholdet i tilstandsrapporten.

Midlertidige endringer i fraværsreglene for videregående skole gjaldt nesten hele skoleåret 2021-2022 (fra og med 24. august). Endringene innebærer blant annet at fravær av helsemessige årsaker kunne dokumenteres av foreldre eller med egenmelding for elever over 18 år. For skoleåret 2021-2022 skulle dessuten ikke fravær av helsegrunner føres på vitnemål eller kompetansebevis, dersom eleven kunne legge frem bekreftelse på fraværet. Dette fraværet var også unntatt fraværsgrensen. Det er ikke mulig å si noe om elevenes reelle fravær skoleåret 2021-2022 i tilstandsrapporten.

Det andre store unntaket for skoleåret 2021-2022 var at de fleste eksamener for elever i

videregående opplæring ble avlyst, slik de også ble våren 2020 og 2021.

Utdanningsdirektoratet besluttet å ikke presentere skolebidragsindikatorer for skoleåret 2021-2022 siden avlysningen av eksamen medførte at mye av grunnlaget for å beregne skolebidragsindikatorerne falt bort.

Problemstilling

Den viktigste oppgaven til videregående opplæring i Nordland er å sørge for at flere ungdommer lykkes med å fullføre og bestå opplæringsløpet. Det er viktig for samfunnet og den enkelte ungdom å bestå videregående opplæring fordi dette er en forutsetning for varig tilknytning til arbeidslivet og grunnlag for opptak til høyere utdanning. Ungdom som slutter underveis uten å oppnå sluttkompetanse, har stor risiko for varig utenforskap eller løs tilknytning til arbeidslivet. Tilstandsrapporten 2021-2022 gir et viktig kunnskapsgrunnlag i arbeidet med å sikre full gjennomføring, full inkludering og motvirke utenforskap.

Drøfting

Elevtallet i Nordland har vært nedadgående etter 2012, og fortsetter å synke. Fylkeskommunens videregående skoler hadde til sammen 7544 elever per 1. oktober 2021, det er 329 færre enn i 2020 og omtrent 1800 færre enn i 2012. Denne nedgangen er en naturlig følge av lavere fødselstall i fylket. På bakgrunn av folketellingstall fra SSB er nedgangen i sekstenårskull i ferd med å bremse noe opp i en kort periode framover. Det vil årlig starte ca. 2800 sekstenåringer på Vg1 de neste fire årene. Fra 2027 fram mot 2036 fortsetter nedgangen i elevtallet. Elevnedgangen har størst konsekvenser på mindre skoler.

Det forventes rundt 140 færre Vg1-elever enn i 2022 for høsten 2023, men samtidig ventes det økt antall flyktninger blant annet fra Ukraina.

Høsten 2022 er det sju yrkesfaglige opplæringstilbud for voksne fordelt på like mange videregående skoler i Nordland. Hvert tilbud er dimensjonert med inntil 15 plasser. Fylkesrådet vil fremover øke antall opplæringstilbud.

Nettskolen i Nordland er et satsningsområde for Nordland fylkeskommune, og er i hovedsak rettet mot voksne. Nettskolen i Nordland har til enhver tid 500–700 voksne deltakere under opplæring i ett eller flere fag. Per november 2022 var det 536 voksne deltakere i Nettskolen. Det er viktig å styrke Nettskolen slik at flere voksne kan ta fag for å kvalifisere seg for arbeidslivet eller høyere utdanning. Nettskolen tilbyr også fremmedspråk (tysk, fransk og spansk) på nivå III for elever i ordinær videregående opplæring, der lokal skole har for få elever til å opprette klasser. Her deltar 48 elever.

Ved starten av 2022 hadde fagopplæring i Nordland ca. 2000 lærlinger, elever i alternativ Vg3 fagopplæring i skole og lærekontrakter med ungdomsrett. I tillegg var det om lag 790 voksne lærlinger med eller uten voksenrett. Dette er foreløpige tall, da offisielle tall per 1. oktober 2022 offentliggjøres i 2023. Tallet på lærlinger (totalt antall løpende lærekontrakter) har vært stabilt, og nedgangen i ungdomskull har foreløpig ikke hatt effekt på antall lærlinger.

Nordlandssamfunnet har et stort behov for både fagarbeidere og for personer med universitets- eller høyskoleutdanning. Økt digitalisering, omstilling og mer omfattende krav til kompetanse tilsier at sammenhengen mellom bestått videregående opplæring og framtidig sysselsetting vil bli enda sterkere i årene som kommer. Med minkende ungdomskull og synkende befolkningstall i fylket er det avgjørende å øke andelen som fullfører og består videregående opplæring og dermed fyller behovet for framtidig arbeidskraft.

Blant sekstenåringene i Nordland som begynte på Vg1 i 2015 var det 76,6 prosent som fullførte i løpet av normert tid pluss to år (det vil si i løpet av fem år på studieforberedende og i løpet av seks år på yrkesfag). Sammenlignbare målinger fra og med 2006-kullet viser at Nordland har hatt kontinuerlig økning i andelen som fullfører og består, fra 65,0 prosent for 2006-kullet til 76,6 prosent for 2015-kullet. Framgangen er på 11,6 prosentpoeng, noe som tilsvarer at rundt 370 flere ungdommer i 2015-kullet bestod sammenlignet med 2006-kullet. Det nasjonale gjennomsnittet for 2015-kullet var på 80,4 prosent og har også økt etter 2006. Gjennomføringsandelen i Nordland ligger altså fremdeles under nasjonalt gjennomsnitt, men avstanden har minnet ved at Nordland har økt med 11,6 prosentpoeng mot 8 prosentpoeng nasjonalt siden 2006-kullet.

Fullføringsandelen på studieforberedende i Nordland er 88,8 prosent og ligger kun 0,6 prosentpoeng under nasjonalt gjennomsnitt. Fullføringsandelen på yrkesfag er vesentlig lavere, bare 66,6 prosent av 2015-kullet hadde fullført og bestått etter seks år, og avstanden opp til nasjonalt snitt var 3,4 prosentpoeng.

Arbeidet for å øke fullføringsandelen og motvirke at elever og lærlinger slutter underveis i det videregående opplæringsløpet, har lenge vært en høyt prioritert oppgave både nasjonalt og i Nordland. Det ligger mange årsaker bak når en ungdom ikke lykkes, derfor er det summen av mange ulike tiltak som sammen har ført til gradvis bedre gjennomføring i fylket. Allerede den første viktige strategien i Nordland, *En bedre skole for elevene våre (2009–2013)*, omfattet tiltak som har blitt videreført og videreutviklet fram til i dag, blant annet tett oppfølging av elevene og tilpasset opplæring, utvikling av elev- og lærlingtjenesten, samarbeid med grunnskolen samt kompetanseheving.

Strategiplanen for realisering av Nordlandsmodellen *Sammen mot felles mål 2021–2024*, som ble utarbeidet i 2021, tar opp i seg og videreutvikler mye av det man har erfart virker. Dokumentet er et verktøy for oppfølging av den politisk vedtatte strategien for økt gjennomføring: *Nordlandsmodellen – Strategi for økt gjennomføring 2018–2022* (FT-sak 022/2018). Planen omhandler den pedagogiske delen av skolevirksomheten og fag- og yrkesopplæringen, og beskriver tiltak og kvantifiserte delmål for å oppnå fullføring for alle. Basert på denne planen har de videregående skolene utarbeidet sine virksomhetsplaner for 2022-2023.

For å bedre gjennomføringsandelen på yrkesfag ble søkelyset rettet mot overgangen mellom Vg2 i skole og læretid i bedrift, særlig med innføringen av formidlingskoordinatorer på alle skoler og innfasingen av en læreplassgaranti i Nordland (FT-sak 27/2019 *Læreplassgaranti i Nordland*). Samarbeidet med næringslivet er også svært viktig for å bedre undervisningen i faget «Yrkesfaglig fordypning», hvor praksis i bedrift inngår. I skolene har mye av utviklingsarbeidet omhandlet læringsfremmende vurderingspraksis, klasseledelse og relasjonen mellom elev og lærer, tilpasset undervisning og tett oppfølging av elever i feresonen. Skoleeier har fått på plass kvalitetssystem for å følge opp resultater og vurdere i hvilken grad tiltak virker etter hensikten. Det er all mulig grunn til å se framgangen fra 2006-kullet til 2015-kullet i lys av dette utviklingsarbeidet.

Tilstandsrapporten for skoleåret 2021-2022 viser at den positive utviklingen i videregående opplæring fortsetter på en rekke områder:

- Andelen av ungdomskull som fullfører og består videregående opplæring innen to år etter normert tid, har nå steget i ni år på rad og er oppe i 76,6 prosent for 2015-kullet.
- Elevundersøkelsen og lærlingundersøkelsen viser gode resultater, og andelen og antall elever og lærlinger som rapporterer om mobbing og trakassering har sunket.

- Stadig flere yrkesfagelever går nå rett ut i lære samme høst som de avsluttet Vg2. Andelen var 48,9 prosent i 2021 (30,0 prosent i 2010).
- Elevenes karaktersnitt har også gått opp, og andelen elever med snittkarakter mellom 5,0 og 6,0 har steget. Dette kan ha noe sammenheng med at nesten alle elevenksamener ble avlyst i 2022, men også andre positive faktorer kan ha bidratt til gode resultater.
- 84,6 prosent av elever i 2021–2022 fullførte skoleåret (trinnet) med bestått karakter i alle fag. Det var en liten nedgang både på fylkesnivå (0,7 prosentpoeng) og landsnivå (1,8 prosentpoeng) fra forrige skoleår. Dette kan ha sammenheng med Covid-19.
- Det ble inngått 1412 lærekontrakter per oktober 2021, hvorav 998 med ungdomsrett.
- Per 1. oktober 2021 var det totalt 2807 løpende lærekontrakter og opplæringskontrakter i fylket. 1971 av disse var ungdomsrettslæringer. Antall læringer er stabilt på tross av mindre ungdomskull.
- I 2020–2021 ble det utstedt i alt 1583 fag- og svennebrev i Nordland, som er ny rekord. Nordland fikk 496 nye fagarbeidere etter gjennomført prøve som praksiskandidat.

Skoleåret 2021-2022 var delvis preget av Covid-19. Lokale utbrudd medførte bruk av hjemmeskole og påvirket driften i skolen. Pandemien har medført en del midlertidige regelendringer for skoleåret 2021-2022:

- Elever som hadde fravær av helsegrunner, måtte ikke gå til lege for å få dette dokumentert, og fravær kunne dokumenteres med foreldremelding eller egenmelding.
- Fravær av helsegrunner skulle ikke føres på vitnemål og kompetansebevis.
- Fravær av helsegrunner ble unntatt fraværsgrensen.
- Elever som ikke kunne delta i undervisningen på skolen, men som ikke var syke, hadde fremdeles plikt til å delta i opplæringen hjemmefra.
- Elever som fikk opplæring hjemme, ble ansett for å være til stede i opplæringen.

I 2021-2022 ble de fleste eksamener for elever i videregående opplæring avlyst, slik de også ble våren 2020 og 2021. Covid-19 har i liten grad påvirket lærlingene i Nordland.

For å hjelpe skolene til å sette inn tiltak for nye elever i risikogruppen så raskt som mulig, har skolene i Nordland tatt i bruk IKO-metodikken – Identifisering, Kartlegging og Oppfølging. Hovedmålet med denne er å gjøre alle elever best mulig faglig og sosialt rustet til å fullføre og bestå. IKO-modellen er utviklet med tanke på å lette skolens arbeid med identifisering av ungdom som av ulike årsaker ikke har utbytte av opplæringen. Modellen skal sikre at skolen gjennom kartlegging får klarhet i årsaken til elevens manglende utbytte. Skolen skal videre benytte kartleggingen til å definere oppfølgingstiltak med mål om at eleven raskest mulig skal få fullt utbytte av den ordinære undervisningen.

I Nordland har man hatt en lang periode med nedgang i andel og antall skoleårssluttere, men i 2021-2022 har det vært en liten økning. Andel elever som slutter i løpet av skoleåret har økt fra 3,5 prosent (2020-2021) til 4 prosent (2021-2022). Samme trend observeres på nasjonalt nivå.

Det er store kjønnsforskjeller i videregående opplæring når det gjelder valg av utdanningsprogram, og også noe forskjell i karakternivå og ikke minst fullføring i videregående skole. Det er jentene som oppnår best resultat gjennom både videregående

opplæring.

I 2021-2022 har både jenter og gutter på yrkesfaglige utdanningsprogram økt gjennomføringen samt jenter på studieforbereende utdanningsprogram.

Dessverre er kjønnsforskjellene fortsatt tydelige i Nordland sammenlignet med nasjonalt gjennomsnitt. Mens jenter i Nordland bare har ligget rundt tre-fire prosentpoeng etter jenter i nasjonalt snitt, ligger guttene i Nordland betydelig lengre bak landssnittet for gutter.

Tilstandsrapporten viser at en stadig større andel av hvert yrkesfagkull blir formidlet til lære, andelen var oppe i 48,9 prosent i 2021 (andelen i 2010 var 30 prosent), dette lover godt for Nordlandssamfunnet. Arbeidet med læreplassgaranti gir nå resultater, og mange bedrifter og bransjer er nå klar over at det blir mer konkurranse om å få rekruttert ny arbeidskraft i en tid med mindre ungdomskull og økt behov for arbeidskraft. Denne etterspørselen etter kandidater vil kunne bidra til grupper som tidligere har hatt utfordringer med å få læreplass, nå lettere vil kunne formidles.

For lærlingkullet som var førsteårslæringer i 2016, viser statistikk at etter fem år etter oppstart av læretiden var andelen læringer som hadde oppnådd fag- eller svennebrev 86,6 prosent. Dette viser at mange bruker ekstra tid på å fullføre utdanningsløpet. 7,4 prosent av 2016-lærlingene hadde avbrutt læretiden, mens 4,4 prosent hadde fullført læretiden uten å bestå og 1,6 prosent var fortsatt i lære.

Skoleåret 2021-2022 fikk 2318 elever fra Nordland borteboerstipend. Fylket har den høyeste andelen av borteboende elever i Norge. Det er mange årsaker til at skoleelever ikke bor hjemme. Til tross for en desentralisert skolestruktur i Nordland, kan prinsippet om regionalisering av tilbud føre til at flere elever enn tidligere må flytte for å få det utdanningstilbudet de ønsker seg.

Medvirkning

Det vises til rutine for medvirkning. E-post med informasjon om saken ble sendt 18.10.22. Rådet for personer med funksjonsnedsettelse har kommet med innspill som er hensyntatt.

Fylkesrådets vurdering

Fylkesrådet er meget tilfreds med hvordan skolene, lærerne og elevene håndterte skoleåret 2021-2022. Det var et år preget av effektene av Covid-19, med nedstenging, perioder med digital hjemmeskole og usikkerhet om eksamensavvikling. I tillegg var fylkeskommunen utsatt for et datainnbrudd som medførte en rekke utfordringer. Samtidig er skolen inne i en reformperiode med nye læreplaner i alle fag og det er en ny yrkesfaglig struktur. Skoleåret 2020-2021 ble læreplanene på Vg1 innført, mens det i skoleåret 2021-2022 ble innført mange nye yrkesfagtilbud på Vg2-nivå og nye læreplaner i alle Vg2-fag. Effekten av Covid-19 og arbeidet med nye læreplaner var en utfordring for skolene og fylkesrådet vil gi anerkjennelse for innsatsen og arbeidet som ble lagt ned.

For fylkesrådet er videregående opplæring av stor betydning. Arbeidet med å øke andelen elever og læringer som fullfører og består, har høyeste prioritet.

En systematisk, kunnskapsbasert tilnærming er sentral for fylkesrådets arbeid med utvikling av den videregående skolen, både for å øke gjennomføringsgraden, resultatene og for arbeidet med inkludering. Av denne grunn er det gjennomført flere kartlegginger og undersøkelser; som lærling- og lærlingkandidatundersøkelsen og kartlegging av hvordan

borteboerne har det. Bare ved å undersøke fakta kan vi arbeide med de riktige tiltakene.

Fylkesrådet er tilfreds med at fullføringsandelen har steget for niende årskull på rad, og at gjennomføringen er økt med hele 11,6 prosentpoeng for 2015-kullet sammenlignet med 2006-kullet. Det er tatt viktige grep for å bedre resultatet ytterligere, og arbeidet med å øke fullføringsandelen på yrkesfag står sentralt. Fra 2015 fikk alle skoler formidlingskoordinatorer, noe som bidrar til at flere yrkesfagelever søker læreplass. I samarbeid med næringsliv i regionen og andre lokale aktører bidrar de også til at det opprettes flere læreplasser. Videre har Nordland, som det første fylket i landet, igangsatt arbeid med en læreplassgaranti der kvalifiserte søkere garanteres læreplass i fylket. Fylkesrådet mener at gode formidlingstall de siste årene viser at satsingen har hatt god effekt. I 2021 gikk 48,9 prosent av årets Vg2-elever på yrkesfag direkte over i lære mot 30 prosent i 2010. Dette har bidratt sterkt til at flere ungdommer nå er på vei til å fullføre utdanningsløpet sitt. Fylkesrådet forventer videre framgang for kull som startet i Vg1 etter 2015. Læreplassgarantien har vist å være viktig for økt gjennomføring innen yrkesfag.

Nordland er et langstrakt fylke. Til tross for en desentralisert skolestruktur har fylket en stor andel borteboere. Fylkesrådets kartlegging av hvordan borteboerne har det, ga i stor grad positive funn. Både gjennomføringsgraden, trivselen og de faglige resultatene er like god som for andre elever.

Det er gledelig å kunne legge fram tall som viser at antall elever og lærlinger som melder om mobbing eller trakassering har gått ytterligere ned, ifølge elevundersøkelsen og lærling-/lærkandidatundersøkelsen. Skolene arbeider systematisk for å fremme et godt psykososialt miljø der hver enkelt elev kan oppleve trygghet og sosial tilhørighet. Nordland var første fylke i landet som introduserte «*mobbeknappen*». Den gir elever en rask og enkel måte å melde fra til skolens ledelse i tilfeller der de føler seg utrygge.

Nordland trenger både godt kvalifiserte fagarbeidere og ungdommer med høyere utdanning innen en rekke ulike områder for å sikre kompetanse for videre utvikling av fylket. Det må derfor være en god balanse mellom yrkesfag og studieforbereende utdanningsprogram på skolene i Nordland. Foreløpig er det skjevhet i kjønnsbalansen i mange utdanningsprogram. Jenter er i overtall ved alle studieforbereende utdanningsprogram med unntak av Idrettsfag. Gutter er i overtall ved alle yrkesfaglige utdanningsprogram unntatt Helse- og oppvekstfag og Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign. Fylkesrådet vil støtte initiativ som motiverer gutter til å velge et løp mot studiekompetanse og flere jenter til å velge utradisjonelt innen yrkesfagene.

Fylkesrådet vil framover styrke innsatsen for å redusere andelen som slutter i videregående opplæring ytterligere. Det er enda for mange elever som begynner på Vg1 yrkesfag og som ikke har ordinær progresjon til Vg2 året etter. Bare fire av fem elever fra Vg1 har progresjon (ordinær overgang) til Vg2 neste år på yrkesfag, ca. ni prosent er ute av videregående og ca. 10 prosent tar Vg1 på nytt (repetisjon og omvalg). Tidlig frafall i opplæringsløpet fører ofte til dårligere utsikter på arbeidsmarkedet senere. Fylkesrådet er heller ikke tilfreds med at en del lærlinger ikke oppnår fag- eller svennebrev som følge av avbrutt lærekontrakt. Det er mange ulike årsaker til slike avbrudd. For å kartlegge årsakene til dette og få bedre kunnskap om hvordan man kan forebygge avbrudd, har fylkesrådet fått gjennomført en kartlegging av hvordan lærlinger har det i læretiden. Kartleggingen vil være et kunnskapsgrunnlag for en kommende fylkestingssak hvordan gjennomføringen i læretiden kan styrkes. Fylkesrådet viser også til at det nå er etablert felles Elev- og lærlingtjeneste ved alle skoler. Lærlingene har en mulighet til å kontakte Elev- og lærlingtjenesten ved behov, og kan få bistand fra rådgiver, oppfølgingstjenesten og skolehelsetjenesten.

Videregående opplæring i Norge er fortsatt i en omstillingsfase med innføring av nye læreplaner i alle fag og med omlegginger av den yrkesfaglige tilbudsstrukturen. Fylkesrådet erkjenner at dette krever omstillingsarbeid på skolene og at arbeidet med nye læreplaner krever mye av undervisningspersonalets kapasitet. Å legge til rette for dette arbeidet, slik at endringene fører til mer og bedre læring for elever og lærlinger de kommende årene, er sentralt fremover.

Konsekvenser for Nordland fylkeskommune

Økonomiske og personellmessige konsekvenser

Denne saken vil ikke medføre økonomiske, administrative eller personellmessige konsekvenser for Nordland fylkeskommune.

Andre konsekvenser

Saken har heller ingen konsekvenser knyttet til fylkeskommunal politikk for likestilling, miljø, klima, folkehelse, universell utforming, bygningsmessige forhold, samfunnsansvar ved anskaffelser eller lignende.

Fylkesrådets innstilling til vedtak

1. Nordland fylkesting tar tilstandsrapporten for videregående opplæring skoleåret 2021-2022 til orientering.
2. Nordland fylkesting er fornøyd med at den positive utviklingen innenfor videregående opplæring i Nordland fortsetter. Fylkestinget merker særlig at gjennomføringsgraden øker og at det er stabilt høyt antall lærlinger og nye fagarbeidere.
3. Nordland fylkesting registrer en positiv utvikling innenfor arbeidet med ung inkludering, både uttrykt gjennom at det er mindre mobbing og at elev- og lærlingundersøkelsen har gode resultater.
4. Nordland fylkesting forutsetter at resultat og funn i tilstandsrapporten følges opp i det videre arbeidet.

Bodø den 27.01.2023

Svein Øien Eggesvik
fungerende fylkesrådsleder
sign

Elin Dahlseng Eide
fylkesråd for utdanning og kompetanse
sign

27.01.2023 Fylkesrådet

Votering i Fylkesrådet

Enstemmig

Innstilling fra Fylkesrådet

Fylkesrådets innstilling enstemmig vedtatt

21.02.2023 Fylkestinget

Utdanningskomiteens innstilling ble lagt frem av saksordfører Odd Arne Andreassen, Senterpartiet:

1. Nordland fylkesting tar tilstandsrapporten for videregående opplæring skoleåret 2021-2022 til orientering.
2. Nordland fylkesting er fornøyd med at den positive utviklingen innenfor videregående opplæring i Nordland fortsetter. Fylkestinget merker særlig at gjennomføringsgraden øker og at det er stabilt høyt antall lærlinger og nye fagarbeidere.
3. Nordland fylkesting registrer en positiv utvikling innenfor arbeidet med ung inkludering, både uttrykt gjennom at det er mindre mobbing og at elev- og lærlingundersøkelsen har gode resultater.
4. Nordland fylkesting ber fylkesrådet sikre at arbeidet med kartlegging av borteboere videreføres, og at det gjennomføres en ny undersøkelse høsten 2023. I det videre arbeidet bør det innhentes svar fra alle borteboere i fylket.
5. Nordland fylkesting forutsetter at resultat og funn i tilstandsrapporten følges opp i det videre arbeidet.

Votering i plenum

Utdanningskomiteens innstilling enstemmig vedtatt med 45 stemmer.

FT 019/2023

Vedtak

1. Nordland fylkesting tar tilstandsrapporten for videregående opplæring skoleåret 2021-2022 til orientering.
2. Nordland fylkesting er fornøyd med at den positive utviklingen innenfor videregående opplæring i Nordland fortsetter. Fylkestinget merker særlig at gjennomføringsgraden øker og at det er stabilt høyt antall lærlinger og nye fagarbeidere.
3. Nordland fylkesting registrer en positiv utvikling innenfor arbeidet med ung inkludering, både uttrykt gjennom at det er mindre mobbing og at elev- og lærlingundersøkelsen har gode resultater.
4. Nordland fylkesting ber fylkesrådet sikre at arbeidet med kartlegging av borteboere videreføres, og at det gjennomføres en ny undersøkelse høsten 2023. I det videre arbeidet bør det innhentes svar fra alle borteboere i fylket.

5. Nordland fylkesting forutsetter at resultat og funn i tilstandsrapporten følges opp i det videre arbeidet.

Vedlegg

Tittel	DokID
Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland fylkeskommune skoleåret 2021-2022	766945
Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland fylkeskommune skoleåret 2021/2022	747812
Oversikt Nordland 2021-2022	747813
Oversikt per skole 2021/2022	747814
Innspill fra Nordland eldreråd til FT-sak 19/2023	763667
Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland fylkeskommune skoleåret 2021-2022	
Innspill fra RPF til FT-sak 19/2023 - Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland fylkeskommune skoleåret 2021-2022	765660
Innspill fra RPF til FT-sak 19/2023 - Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland fylkeskommune skoleåret 2021-2022	765660
Innspill fra Ungdommens fylkesråd til FT-sak 19/2023	767855
Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland fylkeskommune skoleåret 2021-2022	
Korrigeringsvedlegg - Sak 019/2023 Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland fylkeskommune skoleåret 2021-2022 (L)(1160017)	769578